Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XVII. SRPANJ. KOLOVOZ 1923. SV. 4.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Dr. Božidar Širola: Ludvik Kuba. O 60-godišnjici njegova života 97
Dr. I. Lechthaler: Problemi crkvene glazbe sadanjeg vremena 99
Zlatko Grgošević: Jakov Gotovac 101
Luka Lukić: O pučkom pjevanju u Slavoniji 103
Milan Pavelić: Sveti himni 107
O. Antonin Zaninović o. P.: Još nešto o orguljarima i orguljama u Bolu 108
Vladoje Dukat: Sitne muzikalne vijesti iz Amerike 108

IZ HRVATSKE GLAZBENE PROŠLOSTI:

Ivan Ocvirk: O. Petar Knežević i dva kantuala franjevačkog samostana u Sinju . . 111

NAŠI DOPISI 114–115

GLAZBENA LITERATURA . . . . 116—117

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI . . . . 117—119

RAZNE VIJESTI:

Hrvatska, Slovenija, Njemačka Austrija, Italija, Francuska, Engleska, Rusija, Sjedinjene Države . . . . 119 – 125

VIJESTI „SAVEZA HRV. PJEV. DRUŠTAVA“ . . . . 125 – 128

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA 128

NEK JE SVAŠTA . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

P. Camillus Kolb O. F. M. O.: Memorare 13
O. Anselmo Canjuga: Pojte usne. — Pange lingua 14
Rudolf Taclik: Rumeni zora. — Aurora coelorum 15
Zlatko Špoljar: Sv. Ćirilu i Metodu 16
Zlatko Špoljar: Strašni sud 16

Inhalt:

Dr. Božidar Širola: Ludvík Kuba. S. 97. – Probleme der Kirchenmusik unserer Tage nach *Dr. Josef Lechthaler.* S. 90. — *Zlatko Grgošević:* Jakov Gotovac. S. 101. – *Luka Lukić:* Über den Volksgesang in Slavonien. S. 103. — *Milan Pavelić:* Kirchliche Hymnen. S. 107. – *O. Antonin Zaninović:* Nachtrag über Orgelbauer und Orgeln in Bol. S. 108. – *Vladoje Dukat:* Kleinere Nachrichten über die Musik in Amerika. S. 108. — *Ivan Ocvirk:* P. Peter Knežević und zwei Kantuale des Franziskanerklosters in Sinj. S. 111. – Berichte. S. 114 – 115. – Musikliteratur. S. 116 – 117. — Umschau in der periodischen Musikliteratur. S. 117 – 119. – Verschiedene Nachrichten. S. 119—125. — Chronik des kroatischen Sängerbundes. S. 125—128. — Chronik des Cäcilien-Vereines. S. 128. — Kleinere Beiträge. (Auf dem Umschlage.) — Musikbeilagen von *o. Kamilo Kolb, o. Anselmo Canjuga, Rudolf Taclik* und *Zlatko Špoljar.*

SVETA-CECILIJA

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM
GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 4. SRPANJ, KOLOVOZ 1923. GOD. XVII.

Ludvik Kuba.

O 60-godišnjici njegova života.

Dr. Božidar Širola — Zagreb.

U vrevi silnih događaja, koji stubokom promijeniše ne samo političke prilike evropske već i čitavo naziranje na svijet, kada se ruše temelji dosadašnjeg socijalnog uređenja; u takovim prilikama lako se zaboravljaju skromni i tihi radenici, kojima je kob dosudila mučnu zadaću, da u nesebičnom samopregoru žrtvuju svoj život proučavanju pučke umjetnosti. Tko bi mogao pomišljati, da danas živi ličnost, koja će se poput Kuhača htjeti i moći posvetiti bilježenju i izdavanju spomenika pučke muzike, koja će šta više u čudesnom zanosu obuhvatiti čitavo Slavenstvo, da vjeru svoju u poziv Slavenstva u historijskom razvitku čovječanstva utvrdi na ljepoti i vrednosti sitnih tvorbi pučkoga, bezimenoga tvorca-pjesnika pjevača, jer iz njih razbira čistu i poletnu dušu narodâ, koji tek postaju svjesni svojih duševnih sposobnosti. Ludvik Kuba vjeruje i ta mu je vjera silna i neokrnjena, pa on — na pragu svoje starosti — sa zadovoljstvom i ponosom u duši iza toliko nedaća doživljuje drugo izdanje davno zasnovanoga, velikoga zbornika svojega „Slovanstvo ve svých zpěvech", koji će tek u tom drugom izdanju, koje je počela izdavati Hudební Matice Umělecké Besedy u Pragu, biti potpun, kada je već prvo izdanje, koje je Kuba o svom trošku počeo izdavati, ostalo krnje.

Čudan je udes ovoga skitnika-umjetnika, koji je proputovao prostrane zemlje, u kojima obitavaju toliki narodi i tolika plemena slavenska. Ludvik Kuba, muzičar, slikar i pisac češki u isti mah, rodio se 16. travnja 1863. u gradu Poděbrady u Češkoj. Učio je najprije u orguljaškoj školi u Pragu od g. 1877.—79. u Blažeka i Skuherskoga. Iza toga polazio je do g. 1883. učiteljsku školu u Kutnoj Hori i postao pučkim učiteljem. Učiteljevao je u mjestima Žiželici i Sedlci. No nemiran i poletan duh njegov zamislio je već u to vrijeme djelo, koje mu postade životnom svrhom: veliki zbornik slavenske pučke muzike. I odmah, kako je g. 1884. počeo izdavati „Slovanstvo ve svých zpěvech", napustio je službu i uputio se širom slavenskoga svijeta, da čuje, bilježi, proučava popijevku slavensku na samom vrelu njezinom, da sluša pravo pjevanje puka na samom mjestu postanka iz ustiju samoga tvorca. Pošao je kao pravi skitnik-vitez na daleke putove, da traga i otkriva u zabiti seoskoj, na osami gorskih proplanaka ljepote pučkog muzičkog blaga, da spozna vrednote njegove, da ih prouči i da ih preda na čuvanje pokoljenjima, predavajući u njima i predanu ljubav svoju i silnu vjeru svoju u ideale svojega života. Sabirao je materijal posvuda, u vlaku, na brodu, hodajući cestama, u seoskim krčmama, na zborovima i proštenjima, često iz prikrajka osluškivajući popijevku poljskih radnika ili žustrih djevojaka. Bio je neumoran i istrajan. Od g. 1885. pa sve do 1912. polazio je sad ovamo sad onamo, da poput marne pčelice sabire slatke zvuke popijevke, koju je u mladosti zamilovao. Sabirao je popijevke u Čeha, Moravaca, Lužičkih Srba, Poljaka, Veliko-Rusa, Malo-Rusa, Belo-Rusa, Slovenaca, Crnogoraca, Hrvata, Dalma-

tinaca, Bosanaca i Hercegovaca, Srba i Bugara. Pomagali su ga mnogi: akademija petrogradska, bečka, austrijsko ministarstvo, češka akademija, bosanska vlada. No materijalni neuspjeh ipak je prekinuo prije vremena potpuno izdanje velikog Zbornika, pa se sada Hudební Matice zaista najljepše odužila zaslužnomu muzikologu, kada je pokrenula II. izdanje, da u njemu izda svu sabranu građu njegovu. Kuba je kušao živom propagacijom publicističkom upoznati svijet s vrednotama te omašne građe. Pisao je bezbroj članaka, studija, rasprava, u kojima je raspredao svoja etnografska opažanja, razlagao zasade svojega shvatanja raznih problema pučke muzike, zanoseći se vazda vjerom u duševne sposobnosti i vrednote raznih slavenskih naroda, što ih je otkrivao u jednostavnim popijevkama njihovim, a zavolio u živom saobraćaju s prostim pukom. Svoje lične sposobnosti umio je razviti i u zrelijoj dobi. Svjedoči to njegova odluka, da se na pragu muževne dobe svoje — bilo mu je dvadeset i osam godina — upisao u slikarsku školu u Pragu. Bilo je to g. 1891. G. 1894. pošao je u Pariz, da se usavrši u toj novoj struci, pa je i u tom novom zanimanju stekao lijepi glas uvaženog slikara krajobraza, u kojima je osobitim umijećem znao istaknuti ugođaj u poimanju slikovitih elemenata atmosferičkih i svjetlenih. G. 1900. boravio je na naukama u Münchenu. I u svom slikarskom radu Kuba je ostao ono, što je bio kao sabirač blaga muzičkoga. Birao je i izrađivao tipove pučke u prostoru seoskom, kako to svjedoče mnoge njegove slike (Hercegovka iz Nevesinja iz god. 1896., Risto Janjić, hercegovački seljak iz god. 1897. i t. d.). Na izložbama umjetničkog udruženja Manes u Pragu stekao je priznanje osobito svojim uspjelim akvarelima, u kojima je umio vazda istaknuti intimni, mekani ugođaj. Danas živi Kuba u Pragu kao uvaženi slikar.

Ova mnogostrana djelatnost njegova nije štetno utjecala na njegovu duševnost. Bodar duh njegov nalazio je vazda prilike, da razvije osobito oštro zapažanje etnografskih osebina. Nije čudo, da on, u toliko uskoj vezi s pučkom muzikom, shvaća bit njezinu, da nastoji proniknuti u sadržinu i otkriti mnoge zasade i osebine pučke umjetnosti uopće — riješiti probleme pučko-psihološke. On ne preza ni pred težim zadacima, pa u svojim studijama i raspravama otkriva mnoge zakone tvorbe u pučkoj popijevci i zamišlja teorije o evoluciji njezinoj.

Osobitom je pažnjom proučavao slavenski jug. Već su prvi doticaji njegovi s Jugoslavenima na Balkanu ostavili snažne dojmove u njemu. Zato se on i neprestano navraćao k nama, prolazio je Balkanom, gdje se ukrštavalo toliko svjetskih trgovačkih putova, toliko se državnih tvorbi stvaralo i ništilo; gdje se sačuvali ostaci pradavnih kultura i odvjeci mnogih naroda. Pučka muzika jugoslavenska sačuvala je spomenike najrazličitijih stepena svoga razvoja, od onih najjednostavnijih, u kojima se očituje muzički pravijek, pa takovih, u kojima se razbiraju ostaci starogrčke umjetnosti, do onih, u kojima se ispoljuje čar orijentalizma u punoj snazi. Ima popijevki iz pradavnine, dok još dijatonike nijesu znali, dok se otkrila hromatika, dok se pjevalo u starogrčkim tonskim shemama, pa sve dok u smirenost obrednih pjesama ne prodre vatreni zanos i oštri krič nabujale strasti orijentalca Turčina. A sve je to slavensku dušu proželo, ona je sve te uplive proživjela, usvojila, prekalila njima svoj muzički izražaj, razvila iz njih nove forme svojih popijevki sve do najnovijega doba, u kojemu se jugoslavenska popijevka sasvim približila uzorima zapadnoevropske muzike.

To je shema razvitka naše pučke muzike, kako ju je pregledao, shvatio i raspravio Kuba, boraveći u najrazličitijim krajevima diljem balkanskoga poluotoka. Najprije je bio g. 1888. u Sloveniji (Dolenjsko, Notranjsko, Gorenjsko, Bela Krajina, Primorsko s Goricom). G. 1889. bavio se u Štajerskoj i Koruškoj, posjetio je i hrvatsko Zagorje, Gorski Kotar, Liku i Slavoniju. G. 1890. bio je u Crnoj Gori i nutarnjoj Dalmaciji (okolica Sinja i Knina). Naredne godine bio je opet u Crnoj Gori. G. 1892. dugo se bavio u Dalmaciji i prošao čitavo dalmatinsko Primorje. G. 1893. radio je u Bosni, Hercegovini i Sandžaku, potporom bosanske vlade sabirao je građu za sarajevski muzej. G. 1894. bio je u Bugarskoj; g. 1895. u kraljevini Srbiji. G. 1907. radio je u Boci Kotorskoj, a g. 1912. u okolici Budve. Vidio je mnogo, sabrao je mnogo i izdao već mnogo toga. S veseljem moramo pozdraviti drugo izdanje njegovog zbornika, jer ćemo u njemu uz Kuhačev zbornik naći najpotpuniji zbornik građe naše pučke muzike.

Časnom radeniku na polju naše muzičke etnografije i našem odličnom saradniku prilikom 60-godišnjice želimo, da ustraje još dugo u zdravlju i zadovoljstvu u svom radu.

Problemi crkvene glazbe sadanjeg vremena.

Po dru I. Lechthaleru. — Gl. Musica Divina, 1923. br. 1.

Dr. Josef Lechthaler predavao je nedavno u bečkom Leonovom društvu „o crkvenoj glazbi zadnjih pedeset godina s osobitim obzirom na sadašnjost". Njegovo je mnijenje, da su svi problemi sadanjeg crkveno-glazbenog stvaranja u savezu sa cecilijanskim pokretom XIX. vijeka i da se mogu samo u vezi s njime pravo shvatiti. On je izjavio, da je bio cecilijanizam nužna reakcija povodom propadanja crkvene glazbe u vrijeme koje je nadošlo poslije klasika. Pohvalno je istaknuo zasluge cecilijanizma za razumijevanje liturgije, za gajenje korala i za glazbu XVI. stoljeća. Napomenuo je i njegove negativne strane: njegovu težnju za arhaiziranjem, njegovo jednostavno nasljedovanje i njegove kompozicije često bez poleta, bez duha. Time se crkvena glazba posve izolirala od sveopćeg umjetničkog i kulturnog razvitka. Iz toga rodio se tip „samo crkvenog muzičara", čovjeka, koji poznaje samo crkvenu muziku, koji se za nijednu drugu vrst muzike ne zanima, koji je vezu sa sadašnjošću posvema izgubio i kojemu uopće manjka svaka viša sinteza izmedju Crkve i života. Predavač je napomenuo, kako su time izbili na površinu netalentirani kompozitori, kojima je bila glavna kula „Cäcilienvereinskatalog", a taj je dugo vremena odlučivao, koja skladba spada u crkvu, a koja ne. Predavač je osudio i to, što su cecilijanci odbacili i prezrli svaku instrumentalnu glazku. Iza toga pokušao je, da znatnije crkvene kompozitore zadnjih pedeset godina svrsta u hrpe. Starije cecilijance: Witta, Greitha i Ortweina okrstio je naprednjacima, Hallera i Neckesa, kao zastupnike strogo arhaizirajućeg pravca; kao sredinu prema mladjoj generaciji napomenuo je Mitterera, a kao zadnji izdanak oba najpoznatija cecilijanca sadanjeg vremena: Griesbachera i Gollera. Istaknuo je, da ova dvojica računaju već s problemima, poimence s hromom, instrumentalnom misom i muzikalnom arhitekturom, — to dakako pod uticajem drugih crkveno-glazbenih pravaca. S time u savezu označio je Rheinbergera kao najčistiji izraz starije romantike u crkvenoj muzici, Liszta i Brucknera kao crkveno-glazbene zastupnike mladje novonjemačke romantike. U smjeru Rheinbergera skladao je i Renner. Springera postavio je na križanje izmedju smjerova: Bruckner i Renner. Kod njega opaža uticaje korala, ističe način njegova osjećanja kao impresionizam i vidi u njemu poslije Brucknera jedinog već priznatog crkvenog kompozitora, koji sklada u modernom poslije romantičkom slogu. Kao zajedničku oznaku s jasnim odnosima prema crkvenoj glazbi klasika napomenuo je predavač inače medjusobno posve različite kompozitore, kao: Pembauera sen., Brosiga, Filkea, Pembauera iun., Neuhofera i Klafskoga. U posve novom odnošaju spram crkvene liturgije kao da su Messner i Lechthaler, kojima je crkvena muzika izražaj, ekspresija zanositog unutarnjeg doživljaja.

Vrlo je zanimljiv drugi dio predavanja dr. I. Lechthalera, koji je priopćen u 1. broju ovogodišnje bečke: „Musica divina". Cecilijanski pokret nabacio je pitanje: Što je crkveno? To je pitanje i danas savremeno, jer svi problemi naše crkvene glazbe izviru iz tog pitanja. Teoretski je odgovor vrlo lagan. Crkvena glazba valja da bude prava umjetnost, valja da bude liturgički procućena i mora da bude popularna.

Prava umjetnost mora da bude izvorna (ursprünglich empfunden), tehnički lijepo izradjena i u sebi istinita, bez svake senzacije. Mora da se služi sredstvima svog vremena, jer bi se teško kompozitor sadašnjeg vremena tako zadubio u koje od prošlih stoljeća, da bi skladao umjetničkim načinom tog stoljeća. Sve da bi mu to i uspjelo, on bi već u vrijeme svog stvaranja historički djelovao. Liturgička muzika mora da izvire iz religioznog srca te mora da uvažava propise liturgije. Teže je jasno shvatiti treći zahtjev, da crkvena muzika mora da bude u nekom smislu popularna. Time se ne razumijeva, da crkvena muzika mora da bude takova, da se lako shvaća, jer bi bila time osudjena na nazadovanje i banalitetu. Pravi umjetnik prestiže uvijek svoje vrijeme, koje ga s veće strane ne može da razumije i pravo shvati, svojim djelima valja da tek osvoji šire općinstvo.

S tim trim mjerilima valja da promatramo i sadanje probleme u crkvenoj glazbi. Dva prijeporna pitanja, s kojima se crkveni skladatelji na završetku prošlog, a na početku sadanjeg stoljeća mnogo bavili, mogu se smatrati, da su riješena. To je pitanje hrome i upotrebe orkestralnih instrumenata u crkvi. Danas nam se čudno čini, da se

n. pr. glede Rennerovog: „Te Deuma“ razvila strastvena literarna borba ili da je bilo muzičara, koji su proglasili orkestar u crkvi kao neliturgičan, koji da se protivi duhu Crkve.

Teže je riješiti problem arhitektonske forme. Cecilijancima bila su Palestrinina djela uzor i pravilo za pravu crkvenu glazbu. Kod toga su zaboravili, da se medjutim osnovi glazbe posvema promijenili. Ponajprije je bio pojam teme, u današnjem smislu, XVI. stoljeću još tudj, jer je to stoljeće posve kontrapunktički osjećalo. Polifonija XVI. stoljeća razvila se iz stare jednoglasnosti, pa je tekar XVII. i XVIII. stoljeće, poimence instrumentalna glazba donijela pojam teme, kao jedne cjeline, koja sastoji iz melodije, harmonije i boje glasa, zatim pojmove reprize i oprečne tematike, provedbe i obradbe. Sva ta sredstva arhitektonike u velikom smislu primijenjena su i u crkvenoj glazbi. Palestrina ne poznaje odnošaj slijeda većih dijelova kompozicije, već nanizuje samo komplekse imitacija. Ne može se kazati, da ne poznaje principa stupnjevanja, no ne u velikim dimenzijama. U tom imaju Beethovenove simfonije mnogo širi opseg, mali motivi razvijaju se u velike tvorevine u svojoj umjetničkoj rasporedbi. Nije bilo za to pravo, što je cecilijanizam stečevine dvaju stoljeća prezreo, što je prekinuo s tradicijom i poprimio opet arhitektonske forme umjetnosti, koja ima posve druge predpostavke od muzike našeg vremena. Opet su kompozitori sa svojim djelima odlučili. Zamah u tom dadoše romantički pravci Rheinbergera i Brucknera, u kojima je živjela tradicija klasika. Renner i Springer nastavili su taj rad. Poimence u Springerovim djelima dolazi arhitektonska misao sve jasnije na površinu. Bilo bi poželjno, kad bi se pojedini dijelovi mise medjusobno arhitektonski doveli u savez. U savezu s Beethovenovim i Brucknerovim simfonijama moglo bi se onda govoriti o nekoj vrsti crkvene simfonije, koja bi bila ideal crkvenoglazbene arhitektonike.

S tim u savezu valja napomenuti i t. zv.: „prekomponovanu misu“ („durchkomponierte“ Messe). To, da se ne samo stalni već i promjenljivi dijelovi mise kao jedna cjelina uglazbe, s umjetničkog stajališta je vrlo dobro. Kod te forme mogao bi se gore spomenuti arhitektonski ideal u većem razmjeru ostvariti. No često su kompozitori upravo kod toga upotrebljavali drugi arhitektonski princip, koji je uzet iz Wagnerovih muzičkih drama, a to je tehnika provodnih motiva. (Leitmotivtechnik.) S liturgičke strane se toj formi ne bi moglo prigovoriti, već se mora promatrati s posve glazbenog stajališta. jer se ti provodni motivi u crkvenoj glazbi posve drugojačije upotrebljavaju, nego u muzičkoj drami. Dok su oni kod Wagnera u najtjesnijoj vezi sa činom i s osobama, koje predstavljaju, tu su samo nosioci ideja i posredovaoci duševnog spoja. Glazba može tu crpsti formu samo iz teksta i iz same sebe. Najposlije malo je čudno, uvadjati princip provodnih motiva u crkvu sada, kad su se oni malo po malo napustili već u operi, gdje im je bilo više mjesta.

Napokon dolazimo i do trećeg pokusa, kako bi se arhitektonski mogli obraditi liturgički tekstovi, a to pomoću recitativa, kao što je to pokušao Goller u nekim svojim misama. Princip takove obradbe mise sastoji se u tom, da veće skupine teksta, poimence kod Gloria i Credo predaje jedan pjevač recitativnim načinom, a da zbor nastupi samo kod najznatnijih liturgičkih riječi. Autor napominje kod toga ove prednosti: kompozicija postaje kraća, može se brže i lakše uvježbati, ističe se kontrast izmedju sola i zbora kao kod korala, naglasuju se važnije partije, što ih pjeva zbor, a olakoćuje se arhitektonski slog onih dijelova teksta, koji muzikalni oblik vrlo otešćavaju, kao n. pr. Credo.

Recitativ nije čista muzika, a nije niti pojačana deklamacija, već je neka sredina izmedju muzike i deklamacije. Tekom vremena različito se upotrebljavao u svjetovnoj i duhovnoj, no ne u liturgičkoj muzici. Nastao je početkom XVII. stoljeća. Kod znatnijih kompozitora digao se recitativ do velikog izražaja, kao što u Bachovim „Pasijama“. Ipak i kod pasija i oratorija muzikalni je život u arijama i zborovima. Tako je ostalo sve do Wagnera, koji je obje forme: recitativ i ariju opet odstranio te u svom „Sprechgesangu“ konstruirao svoju „bezkonačnu melodiju“. No kod Wagnera dolaze novi elementi: provodni motivi i orkestar, u kojem je kod njega težište muzikalnog dogadjaja. Wagnerov recitativ, kad ne bi bio spojen s pozornicom, ne bi mogao zadovoljavati.

Na pitanje, kakav je recitativ Gollerov, može se odgovoriti, da je različit. Često se oslanja na koral, katkada nailazimo na ostanke recitativa, kakav je bio u XVII. i XVIII. stoljeću. Najjače se opaža utjecaj Wagnerova „Sprechgesanga“, a rjedje moderne operne muzike Straussa i Puccinia. On sam priznaje, da se bori da nadje novu recitativnu formu.

Pitanje je, da li vrijede i u crkvenoj glazbi ista načela, koja i u opernoj glazbi i koja su dovela do Wagnerova „Sprechgesanga".

U vrijeme baroka obradjivali su se recitativno samo pripovijedajući dijelovi. Takovi ne dolaze u „Ordinarium missae" nikada, u promjenljivim dijelovima rijetko. Kyrie je molitva, Gloria, Sanctus i Benedictus hvalospjevi, Credo je ispovijest, a Agnus je opet molitva. Prema tome nema tu mjesta recitativu. Čini se, da su to već u XVI. stoljeću osjećali, pa su izbjegavali recitativne forme u pravoj crkvenoj muzici, dok su bile česte u operi, pasiji i kantatama.

Dosadanje recitativne forme kao da nikako ne odgovaraju zahtjevima liturgičkih tekstova, pa bi valjalo naći recitativ, koji za pravo i ne bi bio recitativ. Čini se, kao da bi to pitanje mogao riješiti Goller prema izmjenjivanju solo i zbornih partija u koralu. Valjalo bi stvoriti modernu ariju, koja bi jednako kao i recitativ činila opreku spram zbornih partija. To bi bila potpuna muzikalna, a ne samo prolazna forma, kao što je recitativ, koji ne odgovara karakteru molitve liturgičkih tekstova.

Vrlo različiti su problemi, kojima se bave crkveni muzičari današnjeg vremena. Bore se gotovo jedino time, da nadju n o v e f o r m e, nova i z r a ž a j n a s r e d s t v a. Manje se raspravlja o tom, da li su tu uopće idejni preduvjeti znatnije, dublje crkvene glazbe, da li skladaju kompozitori s onom u n u t r a š n j o m s p r e m o m, koja jedina zajamčuje posvemašnje shvaćanje i proćućenje liturgičkih tekstova. Cecilijanizam sa svojom lozinkom: „držite se Palestrine" mislio je da je riješio sve te poteškoće. I danas kao da još uvijek premalo osjećamo, da je tu potrebna prije svega „r e s t a u r a t i o i n t e r n a". Kompozitori valja da na posve drugi način pristupe k tajni svetih čina. Klasici, a i cecilijanci bili su skladatelji tekstova. Njihova muzika opisuje, slika, a premalo ima u njoj v l a s t i t o g d o ž i v l j a j a. Crkvena muzika valja da izvire iz dubina duše kompozitorove i valja da izrazuje njegove nujdublje osjećaje hvale, zahvalnosti, boli i kajanja. Kompozitor valja da kaže: Gospodine, evo takav sam. Čitavo svoje srce sam ti otvorio, primi me! Onda će i muzika, koja izvire iz takova srca biti neposredna i osvojiti će srce svakog slušatelja. Muzika, koja će izvirati iz tako raspoloženog srca naći će već svoju pravu formu. Ta će forma podjedno najbolje odgovarati liturgiji, jer će u njoj imati svoj izvor.

Jakov Gotovac.

(Muzičar iz kola naših „Najmlađih".)

Zlatko Grgošević — Zagreb.

Rodio se 1895. u Splitu. Tu je polazio i svršio osnovne škole i gimnaziju. Po želji očevoj pošao je u Zagreb, gdje je slušao pravo. Prirođeni dar i čvrsta volja, da se sasvim posveti muzici, potaknuše ga, da se upiše u konzervatorij zagrebačkoga glazbenoga zavoda. Ovdje je nastavio svoj muzički studij, koji je započeo još u Splitu, iznajprije kao samouk, a kasnije kao đak Dobronića, Hrazdire i Hatzea. Na konzervatoriju u Zagrebu učio je kontrapunkt kod ravnatelja Vj. Ružića.

Želeći da se dalje usavrši i da proširi svoj muzički horizont, krene u Beč, gdje je studirao kod Marxa i Kaisera. Ovdje je imao prilike da bude na vrelu preobilnih muzičkih izvedaba, svih grana i struja. Napivši se na tome vrelu svega, što je mlada njegova duša toliko željkovala i trebala, a zaokruživši svoje dotadašnje znanje, vraća se Gotovac opet u domovinu, kojoj je odlučio posvetiti svu svoju lijepu muzičku spremu. Osjećao je potrebu, da se sada prime ozbiljnoga rada, pa je prihvatio mjesto kapelnika u Šibeniku. Duh tamošnjega žiteljstva dobro je poznavao, a za sebe je bio čvrsto uvjeren, da će dobrom i željeznom voljom ovdje mnogo više koristiti, nego da zauzme kakovo mjesto, gdje bi njegova djelatnost bila čimegod sputana.

Uistinu. Iako u Šibeniku nije našao ono čemu se je nadao, ipak nije bila to za njega preprijeka, da svoju odluku promijeni. Ostao je u Šibeniku, te je svu svoju organizatornu spremu i sve svoje znanje uložio u častan zadatak: da ovdje nešto stvori. Uz materijalno podupiranje domaćih rodoljuba uspjelo je Gotovcu da osnuje „F i l h a r m o n i č k o d r u š t v o" i stalan mješoviti zbor.

U nizu ozbiljnih koncerata, što ih je Gotovac ovdje izvađao, pokazao je jasno, što on hoće. Prikazao je uz titanskoga Beethovena gotovo sve važnije slavenske sinfoničare sa barem jednim djelom. Ubrojivši u niz ovih koncerata još i odlično zasnovani crkveni koncerat, možemo tek da spoznamo izvanjsku stranu njegova rada. Koliko je unutarnjega rada i koliko žrtava uložio ne samo on, a i izvađači, svjedoči veliki broj djela izvedenih u relativno vrlo dotjeranoj formi. Izvedeni su bili u glavnom ovi autori: Bach, Beethoven, Borodin, Čajkovski, Cesar Franck, Gotovac, Haydn, Hatze, Mascagni, Mozart, Musorgski, Palestrina, Rimski-Korsakov, Smetana, Sokolov, Schubert i Zandonai.

U travnju o. g. posjetio je Gotovac Zagreb, te je kao gost naše „Filharmonije" na matineji dne 8. IV. izveo Beethovenovu „Coriolan" uvertiru, Vit. Novákovu „Slovačku suitu", svoja „Dva soneta za bas i orhestar" (pjevao g. Flögl), Musorgskoga „Hopak" i Korsakova „Dubinušku". Iz ovoga programa razabiremo ozbiljnost u izboru djela i dirigentovo nagnuće slavenskoj muzici.

Savladavši arhitektonski Beethovena, znao je Gotovac otkriti sve ljepote ostalih partitura, te se predstavio kao veoma seriozan muzičar, koji uz mnogo samonikla duboko osjeća muziku. Jasno je, da osjećaj znade mlada čovjeka kadgod da zavede s pravoga puta, no Gotovac čini se da uza sav temperamenat znade ipak uvijek sigurno kuda ide i što hoće. On se ne obazire ni na što vanjsko, već iživljavajući djelo, daje ga samoniklo na svoj način. Kako je Gotovac neka djela dirigirao po prviput, te uz razmjerno malen broj pokusa ta djela veoma solidno izveo, to jasno svjedoči, da je u njega i talenta i samoniklosti. Da se njegov talenat potpuno razvije, trebalo bi mu dati prilike, da radi s većim orhestralnim aparatom, gdje će moći da izradi sve ono, što je njegova umjetnička i nacionalna želja.

Ako smo Gotovca kao dirigenta upoznali tek ovih dana, poznajemo ga kao kompozitora već par godina. Možemo kazati, da su neki njegovi zborovi i neke pjesme kod nas već popularne. Poći ću redom, da prikažem njegov kompozitorski rad.

Prvi opus njegov su „D v a s c h e r z a" za mješoviti zbor, štampana u Edition Slave — Wien, a nagrađena od „Srpskog pevačkog društva" u Zagrebu. Izvelo ih je isto društvo god. 1920. dvaput. Prvi zbor („Oklada") i drugi („Prigovor") pokazuju potpuna poznavača vokalne tehnike, poimence one našega Mokranjca. Formom su dotjerani, muzički veoma solidno izrađeni, po tekstu i koncepciji originalni, a narodni je izražaj u njima iskreno proćućen.

Drugi mu je opus balada za alt i orhestar „D j e v o j k a i m j e s e c", još neizveden, a izašao u klavirskom izvodu sa originalnom naslovnom stranicom u ediciji Rosskamp — Zagreb. Spada među najstarija djela Gotovčeva. Romanticizmu Gjure Arnolda, dao je Gotovac adekvatnu muzičku liniju, te unio i nacijonalnoga kolorita u djelo. Ono je skroz jednostavno, dobro je orhestrirano i dobro je došlo među naše pjesme s orhestralnom pratnjom.

Treći su mu opus „D v a m u š k a z b o r a". Izdala ih je edicija Slave — Wien. Drugi od tih zborova („Na Vardaru") izvođen je već višeputa u Zagrebu, Beogradu, Šibeniku, po Vojvodini i Srijemu od akademske pjevačke družine „Balkan" u Zagrebu. Prvi zbor („Pod jorgovanom") nije još izveden. Oba su zbora pisana poznatom solidnom tehnikom, zvuče veoma efektno, nose čisto naš nacionalni izražaj, pa i postizavaju zasluženi uspjeh.

Četvrti Gotovčev opus pronio mu je ime i preko granica naše domovine. To su „D v e a n a k r e o n t s k e p e s m e" (1. „Pijem", 2. „Na noćištu") na riječi Gj. Jakšića, izdane u nakladi Rosskamp — Zagreb. Obe pjesme izvedene su višeput u Zagrebu, Ljubljani, Splitu, Beogradu, Brnu, Pragu i Londonu. Pjevali su ih gg. Rijavec, Šindler, Hržić i Cvijanović. Svakiput su naišle na silan odaziv općinstva, što je dokazom da su skladane iskreno i spontano, a k tomu kao i sva Gotovčeva djela u pravom našem narodnom duhu. Pisane su od muzičara koji razumije, da piše za ljudsko grlo, kao i za instrumenat, koji prati. Te su pjesme kod nas i odviše poznate, a da je od potrebe da o njima potanje govorim; one kao i svaka dobra muzika govore odmah iz srca — k srcu.

Peti mu je opus „P r i m o r s k a s u i t a" po narodnim pjesmama za muški zbor. Izdala Edition Slave — Wien. Do danas još nije izvedena. Donosi mnogo interesantna kolorita, prikazujući pejzaž Gotovčeve domovine, kršne Dalmacije. Ovdje je znao Gotovac, na veoma originalan način, primijeniti pučkoj pjesmi muzikalnu ilustraciju teksta.

Gotovčev šesti opus izdan od edicije Rosskamp u Zagrebu, sadržava tri pjesme na narodne tekstove, koje nose naslov „M o m e n t s e r o t i q u e s". To je njegovo najbolje djelo. Sve ono što je kompozitor do sada postizavao u izražaju i tehnici, našlo se ovdje profinjeno nanizano u tri kratke pjesme, koje obiluju duhovitošću, otmjenom ležernošću i čistom nacionalnom invencijom. U malom broju naših modernih pjesama uz klavirsku pratnju, može ovo tehnički dotjerano djelo da zauzme dolično mjesto, uz djela naših savremenih nacionalnih kompozitora. To je opus zrela muzičara, koji jasno vidi i znade koja mu je dužnost u našem narodnom muzičkom izražavanju.

Sedmi i do danas posljednji njegov opus izveo je kompozitor pod vlastitim ravnanjem u Zagrebu, na spomenutoj već matineji s „Filharmonijom" i g. Flöglom. To su „D v a s o n e t a z a b a s i o r h e s t a r", (1. „Grozdana, 2. „Krčmarica Janja") na riječi iz „Carskih soneta" Miloša Vidakovića. Slušajući ove pjesme mogli smo osjetiti, da pred nama stoji mlad muzičar, ne bogat iskustvom, ali bogat osjećajem, koji niže pred nama slike iz života našega naroda, kojega pozna do u dušu. Ne zamjerivši nekolikim mjestima, gdje je autor, ne mogavši suzdržati prevreli temperamenat rutinom iskusna već orhestratora, dao širokih razmaha osjećaju, te je zvučnom snagom orhestra prekrio glas pjevača, morali smo da se oduševimo ljepotom misli i bogatstvom boja, što ih je mladi muzičar upotrijebio, da ilustrira što vjernije junakinje svojih muzikalnih priča. Ljepota patnice Grozdane sjajno je kontrastirala dobroti gojazne krčmarice Janje, izražena na posve originalan način u tim sonetima. Ako uscijenimo onu ljubav kojom je mladi muzičar proučavao svoj narod, da mu dade ove svoje portreje narodnih junakinja, to moramo da mu priznamo, da je on dao u svojoj mladosti i iskrenu osjećanju za narod, mnogo više, nego onaj koji sentimentalno uzdiše za tuđinskim prorocima.

Gotovac je mlad muzičar, koji je solidnim i ozbiljnim radom u domovini, a koristeći se i stečenom muzičkom kulturom u stranom svijetu, dao za svoju dobu dosta i dobre muzike u svojim kompozicijama, a mnogo je dobra učinio za svoje zemljake u Dalmaciji, radeći marljivo i zdušno oko njihovog muzikalnoga uzgajanja. Tog mladog talentiranog i spremnog muzičara, kad je nedavno boravio u našoj sredini, iskreno smo pozdravili, pa želimo da i opet dođe i da nastavi svoj rad oko podizanja naše nacionalne glazbene umjetnosti.

O pučkom pjevanju u Slavoniji.

Luka Lukić — Slavonski Klakar.

(Nastavak.)

U glavnom imamo 4 vrsti napjeva: junačkih, muških, ženskih i dječjih. Muški su opet napjevi u kolu, bećarski i onako bez sviranja. Ženski su napjevi (a i pjesme) u kolu, kad pjevaju same (bez kola) i žensko kolo. Dječje su pjesme što ih djeca pjevaju, bilo muška ili ženska preko godine. Točno ili pravo se ne može odrediti granica izmed pojedinih vrsti, no po tom, tko ih više pjeva, mogu se ipak dobro razlikovati, te prema tomu i u drugu vrst ubrojiti. — Svaka se pojedina arija i ne može napisati baš onako, kako ju pjevač pjeva; što više, desi se i to, da isti pjevač isti napjev malo poslije drukčije otpjeva. Ja sam onda, kao sabirač napjeva u neprilici, te krivim njega, da loše pjeva; on pak krivi mene, da nisam dobro ubilježio. Pa tko je kriv? Obadva ili nijedan? — Nijedan. — Zašto? — Imade napjeva u narodnom pjevanju, u kojima dođu četvrt glasovi, pače osmina ili šesnaestina glasa.[1]) Radi toga bilježeći napjev dođem u koliziju sa pjevačem, kada mu njegov napjev na harmoniju ponovim. Dok se na guslama to donek'e dade otsvirati, na ostalim glazbalima gotovo je nemoguće, jer se glasovi umjetne ljestvice s pučkom uvijek ne slažu.

Bilježeći u G ključu napjeve, moram ono mjesto križićem ili ma kako zabilježiti, da se znade, gdje dođe $^1/_4$ ili $^1/_8$ glasa.

Ovo se, padanje glasa za $^1/_4$ ili $^1/_8$ osjeća osobito u crkvama, gdje prate pjevanje harmonij ili orgulje, pjevači su kod oltara ili na trobozanu, a svirač i pjevač na koru. Višeput se desi takva disharmonija, da bi se moralo prestati sviranjem. U tom slučaju posluži krupniji registar, — pa je bar donekle nesuglasje izravnano. Čudnovato je ipak to, da pjevač (ili više njih) obično pada glasom, rijetko kada ode za malenkost gore. Ovo se dogodi više ženskama.

Napomenuo sam već, da samo jedna osoba pjeva ariju ili napjev, a svi ostali pomažu ili prate. Svijet kaže onima, što pomažu pjevati, da p o l a ž u, z j a č e, k o n t r a j u, s e k u n d i r a j u ili k u k u r u ž n j a č e. Tko vodi pjesmu, kažu mu: g r l o v o đ a, p o l o v i n j i, p o č i m a l j k a (ženska) i v o đ a. Pjevač ili kako bi rekli primaš se trsi, da bude pjevanje dobro, lijepo i korektno, kao po notama; dok oni, što polažu, paze samo na to, da je skladno, naime, da godi uhu narodnom. U tu svrhu rabe oni svoje posebne glasove, koji se češće ne slažu s umjetnim pjevanjem i sviranjem.

Učeći mladež pjevanju (a i sviranju) opazio sam, da teško pjeva cijelu oktavu, ma koja bila. Obično se služimo C dur škalom, a od nje se izvode i ostale potrebne. Svijetu je teško pjevati osam glasova bez ikakvoga posebnoga napjeva, pa to vrlo teško nauči, a gotovo nikada pravilno ne otpjeva, pače ni uz gusle ili klavir. Nakon raznih pokusa osvjedočio sam se, da se pjeva ta C-dur ljestvica ovako:

1. *Umjereno* * ili ovako **

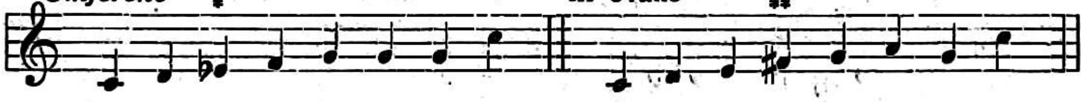

Poradi toga sam uvijek raspolovio osmicu u dvije pole te uvježbao najprije prvi tetrahord, c—f, a kad njega dobro znaju, drugi g—c.

Zanimljivo je, kako narod prati melodiju, da je ipak lijepo čuti, a ne zna niti ljestvicu otpjevati. To mu je od Boga dano, te čim on ima krupnije grlo, znade i bez škole p o l a g a t i, da je ugodno slušati.

C-dur ljestvicu u najviše slučajeva prati on ovako:[2])

2. *Umjereno.*

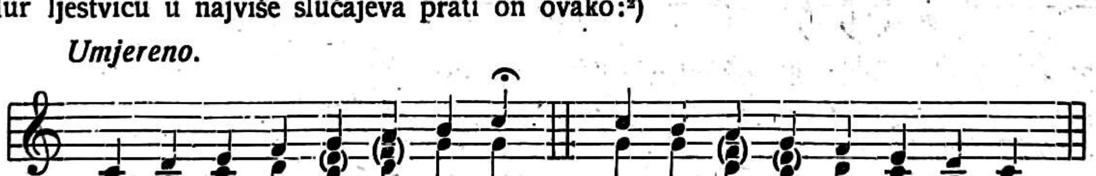

Vrlo nestalna je u pjevanju s e p t i m a, pa se ona rado povisi ili ponizi, da prije prođe. — Početak i svršetak ljestvice je ili unisono (c) ili za kvartu dolje (g) a nikada terca. Za ostale glasove bilo bi od prilike onako, kako je napisano. No u pjesmama i opet je malo drugojačije. Uzmimo na primjer samo tri pjesme, pa da vidimo, kako narod polaže; nikad ne prati odmah, nego počne s trećim ili četvrtim glasom.

3. *Odrješito.* Muški glas iz Našica g. 1915.

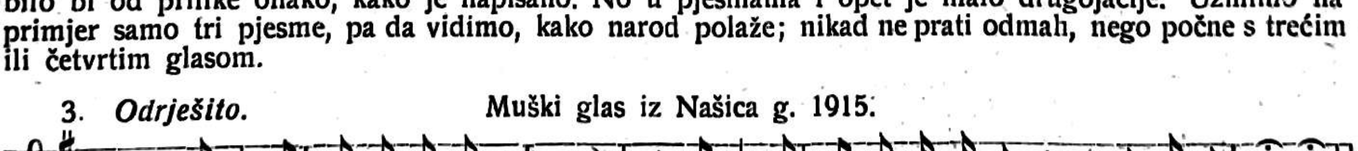

[1]) Razlika je po prilici $^1/_6$ tona između temperirane i prirodne terce. (Op. ur.)
* To nije Es nego prirodna harmonijska terca. (Op. ur.)
** To nije čisti Fis, nego je 13. alikvotni ton od C. (Op. ur.)
[2]) U zagradi se rеđe upotrebljuje.

4. *Otezito.* Ženski glas iz Gor. Bebrine g. 1918.

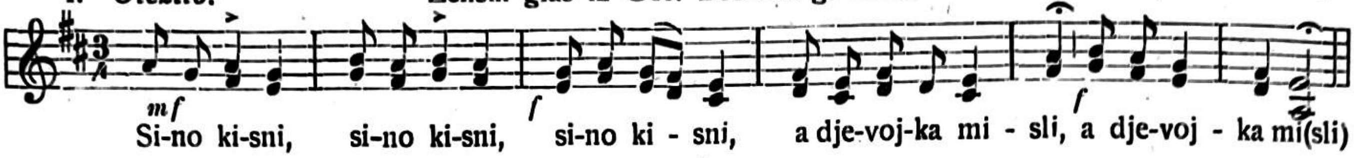

5. *Dosta sporo.* Muški glas iz brodske okolice g. 1910.

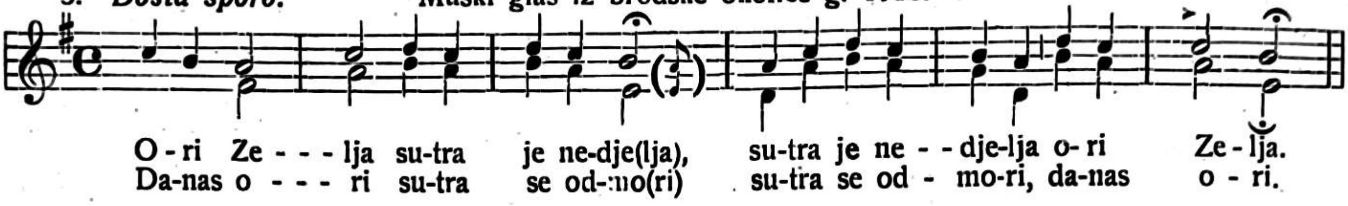

Isto je taka, gotovo jednaka pratnja i crkvenih pjesama, samo se one pjevaju sporije, a i otezito. — Evo triju crkvenih pjesama:

6. *Uznosito.*

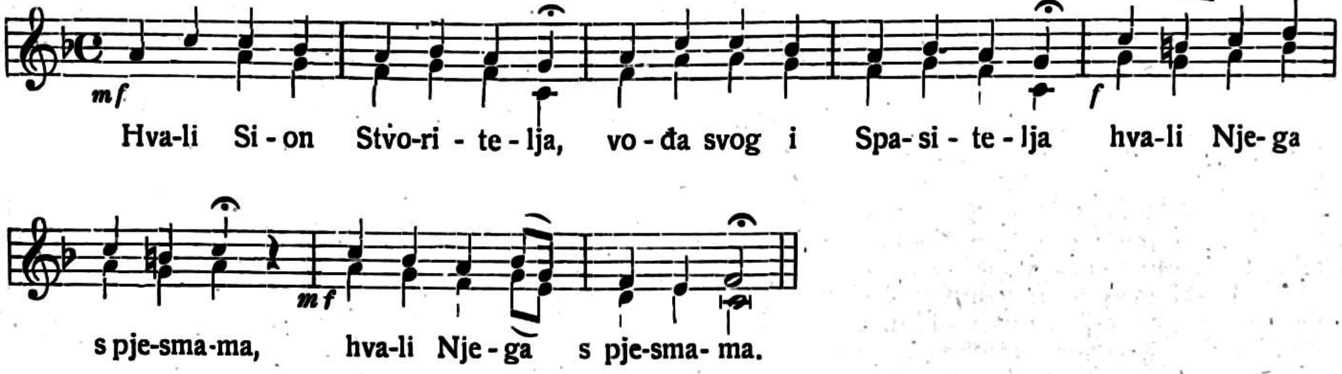

7. *Umjereno.*

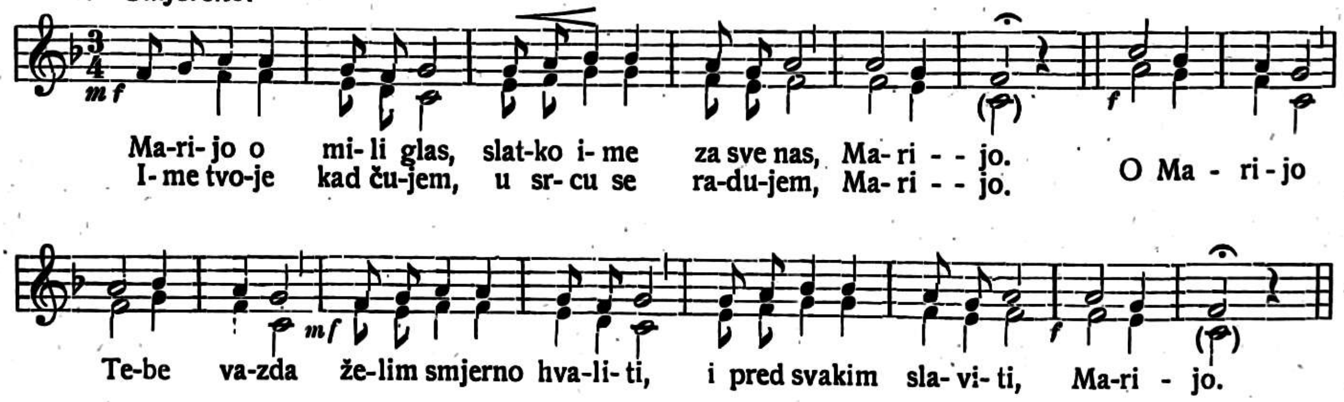

8. *Umjereno.*

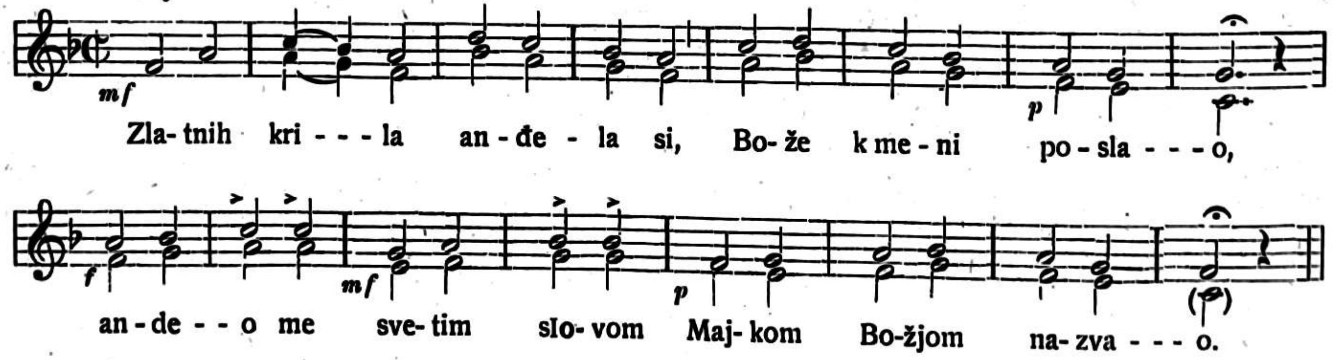

Gotovo svaka pučka (svjetovna) pjesma svršava s kvintnom pratnjom, to je baš i odlika slavonske pučke pjesme, po kojoj se pozna od umjetnih ili gradskih pjesama. No kod crkvenih pjesama opet nije uvijek tako. Prateći stare, vrlo stare napjeve, svršava narod sa kvintom, novije pak unisono, ili rijetko sa kvartom. To se ravna po tom, kako se pjesma svrši; ako se svrši temeljnim glasom, dođe pratnja unisono (ređe kvarta), svrši li se tercom, u pratnji je terca, dođe li na kraju kvinta, prati se kvintom, ako li pako ode gore na oktavu, pratnja je kvarta ili unisono, nikako pak terca. — Evo par svršetaka i za to:

9. Svim na zemlji (tem. glas)

I glas s ne - ba po-tvr-đu - - je.

Radujte se narodi (tercom)

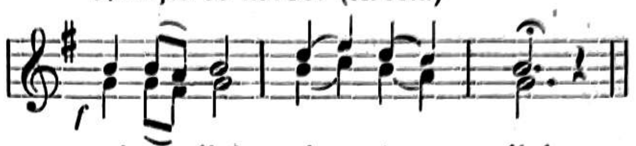

pri-stu-pljuj pri - - stu - - - pljuj.

Dojdi Duše svetosti (kvintom).

s ne - ba da - ra mi - lo - sti.

Svemožni Bože (oktavom).

O O - če naš.

Polagati se počinje na trećoj noti (glasu) dok se čuje, kako će grlovođa početi i kojim će glasom. Kod početka pjevanja ne daje narod glasove, kako će početi, nego rekne jedno drugom: „'Ajdmo to zapjevat'". Hajde. Kako ćemo? Sitno. „Neka sitno, bolje krupnije". „Pa dobro, evo sad ću, a ti mi pomozi." „Hoću." — Zapjevač počne i pjeva, a onaj drugi (ili više njih) pomaže. Ako li se napjev opetuje, onda se sekundira i odmah s početka, jer se već unapred znade, kakvi će doći glasovi; naime terce.

Svijet voli osobito tihanu pjesmu, koja se lijepo i pravilno zjači. To bi se u glazbi označilo sa mf. — Vrlo tihu ili opet vrlo glasnu pjesmu ne voli, te vele prvom, da pjeva kroz zube i ne čuje se, a drugom opet, da se dere.

Čim su dvije osobe te idu zajedno ili se voze, mogu pjevati: jedna vodi napjev, druga sekundira. Ne moraju to biti obje ženske niti muški, već može biti muško i žensko, a opet je pjesma skladna i dobra. No lijepo je čuti, kad ariju prate tri ili četiri grla, pa se na tenane čuju glasovi, kako treba. Bude li, recimo 10 osoba u društvu, samo jedna vodi, ostale polažu, te ako ne paze i puste grla, ne može se čuti napjev, nego samo p o l â g a n j e. Zato oni svi, što zjače, sustežu na polovicu svoje grlo, da se vođa čuje.

Kad pjeva muško i žensko ili njih više, pjevaju svejedno pravilno i dobro po gore navedenom, samo što ženska pjeva za osmicu sitnije. Tko to nije čuo, ili prviput čuje, posve mu je neobično i krivo, ali je ipak po glazbenim pravilima. Čuo sam, gdje pjevaju momak i djevojka zajedno. Evo kako je to bilo: a) Momak pjeva, ona polaže:

10. *Umjereno.*

Djevojka
Momak

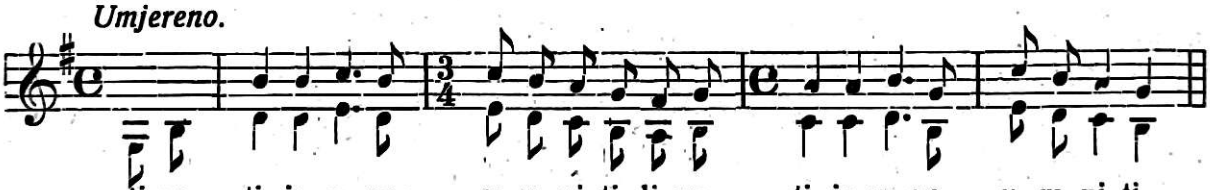

li-po ti je ra-no u- ra- ni- ti, li- po ti je ra-no u - ra- ni- ti.

Ako li ženska pjeva, a muški prati, bude ovako:

11. *Umjereno.*

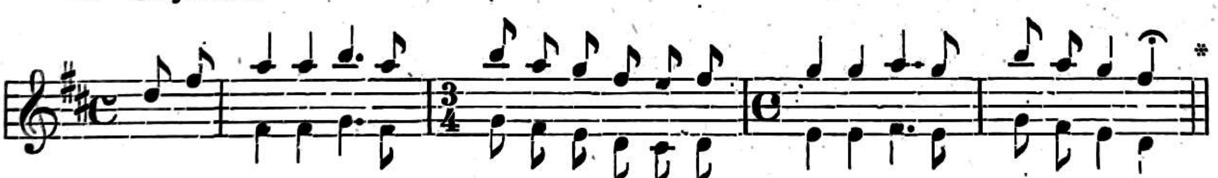

Li-po ti je ra- no u - ra- ni- ti, li- po ti je ra-no u - ra- ni- ti.

* Dakle u decimi!

Ređe se događa, da bi muški falsetom polagao, te bi onda izgledalo, kao da ženska polaže. Svaki muški glas nije sposoban, da pjeva falset, no ženske to obično mogu. Ako pjeva u društvu više muških i ženskih, budu dvije vrsti pratnje. Ako počima žensko, ženske joj z j a č e, a i svi muški zjače, pa se to lijepo čuje; no vodi li pjesmu muški, muški mu polažu svi, i ženske polažu, ali falsetom ili vrlo sitno. U cijeloj pjesmi vodi napjev samo jedan pjevač, a svi ga ostali prate. Čujmo sad, kako je, kad ženska vodi ariju:

12. *Okretno.* Iz g. 1900.

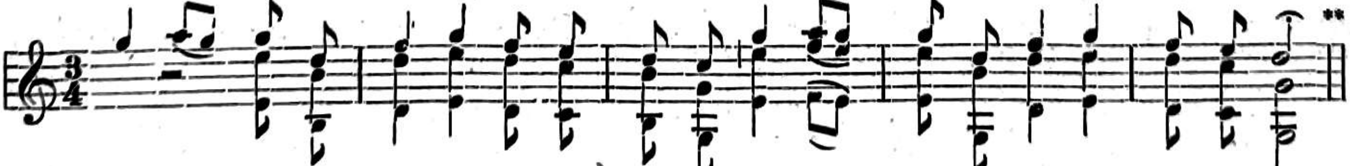

Gi - ne ve- ne sr - ce u me - ni - ka, i po - če - la dži - ge - ri - ca bie(la).

* To se razumijeva barem kvartu dublje.

** To sve se razumijeva jednu oktavu dublje.

Ovo kontranje je u pjevanju dobro! Ako li muški vodi, bude ovako:

13. *Okretno.*

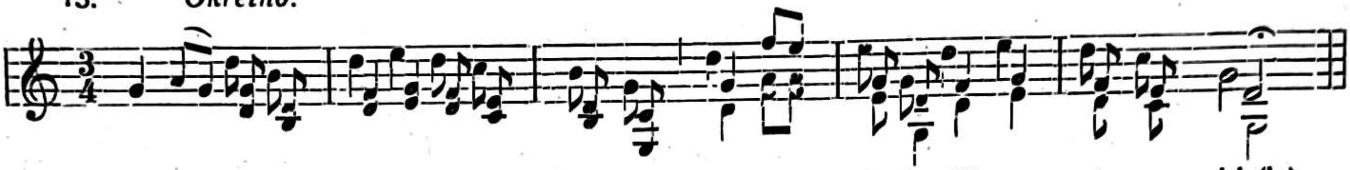

Mjesto svršetka sa čistom kvintom, znaju podići glas na sekstu (koji polažu), te bude ovako:

14.

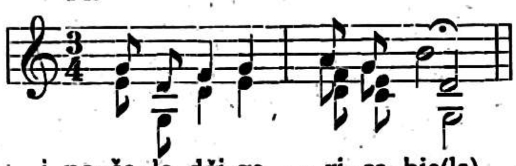

Isto se to opaža u narodu i kod dosta crkvenih pjesama, kao n. pr.:

15. Marijo o mili glas.

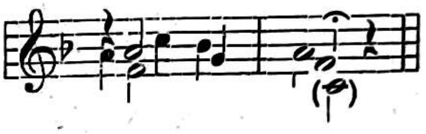

16. Iz: Došle su ti duše

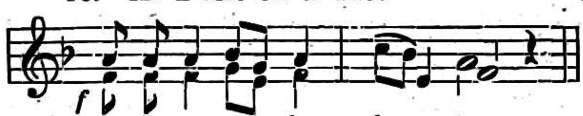

Ovoga se dosta nalazi u pjesmama, koje se krupno svršavaju.

Možda će tko primijetiti, lako je narodu polagati, pjeva za oktavu niže, pa eto. No tomu nije tako. Svijet takvo pjevanje ne pozna, pače mu je ružno i odurno. Kad bi tko tako pjevao, rekli bi mu, da ne zna polagati, bolje da šuti.

Obični narodni napjevi svršavaju s dominantnim trozvukom, rede tercom, a i sa temeljnim glasom. Na kraju se neke arije lijepo svrše, obično sa tihim glasom, gotovo izdišućim (pp). Ali ima dosta pjesama, u kojima se zadnja slovka i ne čuje, a ipak je tu, i mora se spomenuti. U oba slučaja polaže se kvintom, na kraju se otegne do potpune mjere, a oba su čisto narodna napjeva. Po čem to dođe, ne znam, ali jest tako. Da i naglas ima tu posla, razumije se samo po sebi. No čujmo i za to primjer:

17. *Pobrže.* Slavonski muški glas iz god. 1919.

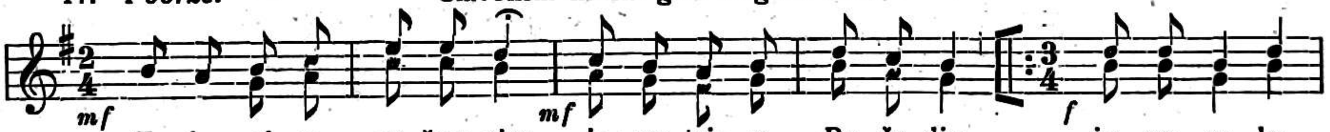

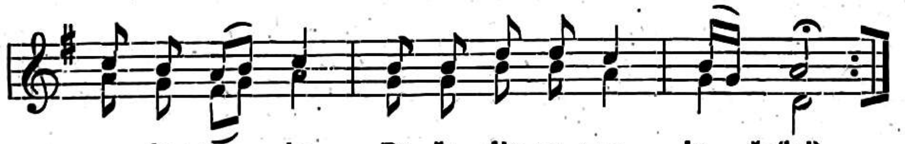

18. *Otezito.* Stari muški (junački) glas iz god. 1919.

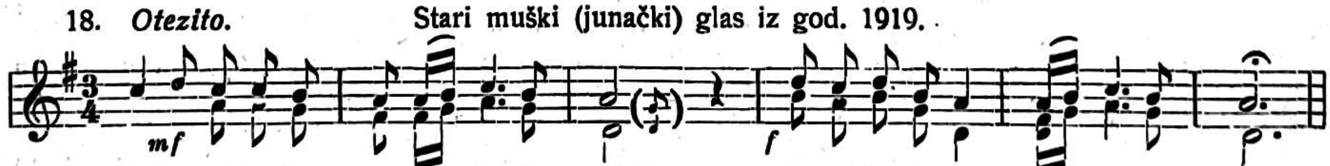

Mjesto ovoga *d*, znaju kod dosta pjesama, koje se krupnije svršavaju, podići glas za oktavu, da bude i sitni *d*. To bude kod dosta svjetovnih pjesama, ali ne kod crkvenih, ako narod polaže po svom načinu. — Evo za to primjera:

19.

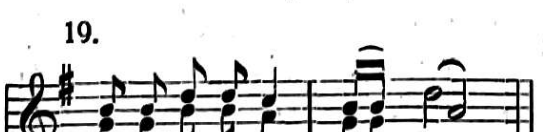

20.

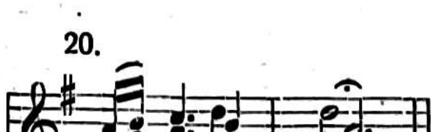

21. *Pobrže.* Ženski glas iz god. 1907.

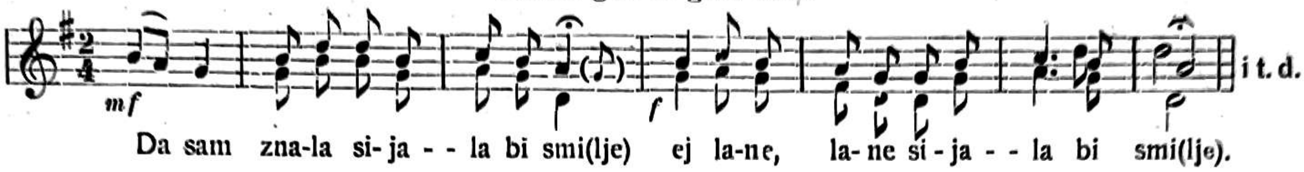

Desi se, da pjevači na kraju pjesmu neobično otegnu, što ne bi trebalo, a to čine od obijesti ili da vide, koji će na kraju moći dulje izdržati. Na samu pjesmu to otezanje ne spada.

Slušajući dulje vremena narodne pjevače, osjetio sam, da se terca pjeva nešto krupnije, a kvinta opet nešto sitnije, nego što je na klaviru ili harmoniju. Septima je opet vrlo nestalna, neki ju pjeva krupnije, drugi opet sitnije za $^1/_8$ glasa, nego što bi trebalo, jer ona teži k oktavi. Prema ovomu je onda pučka ljestvica različna od umjetne, a po gotovo se to osjeća kad se dvoglasno pjeva. To sam dosta puta osjetio kroz 20 godina učeći djevojke crkveno pjevanje. Ako one same pjevaju, ide to po njihovom (narodnom shvaćanju) vrlo lijepo; pustim li samo krupniji glas, da ih prati, to ih smeta, pa znaju reći: „Taj se vaš harmonium raštimao, ne svira dobro." Prema tomu naravna terca, kvinta i septima disharmoniraju sa umjetnom za $^1/_8$ ili $^1/_4$ glasa. Ovo se nesuglasje osobito osjeća u pjevanju, kad netko na kraju upadne s tercom, da bude troglasno. Uzme li se glas, koji ide, smeta ih i buni, dok najposlije ne kažu: „Mani se toga, ti nam kvariš pjesmu na kraju". Ovo se meni i kolikoput dogodilo, kada sam pravio pokuse.

Evo i zato samo jedan primjer:

22. *Umjereno.* Muški ili ženski glas. *ritardando*

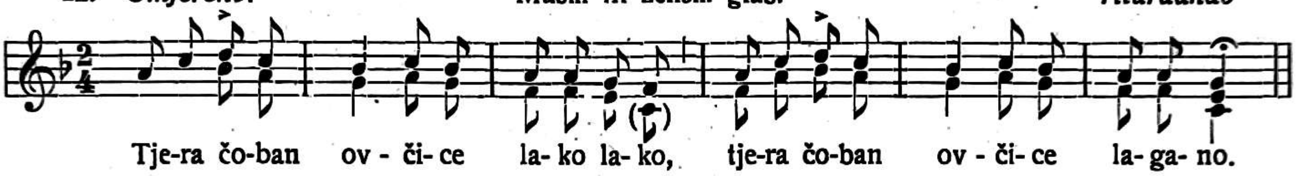

Iz ovoga se opet vidi, da narod bolje voli dvoglasno pjevanje, nego li troglasno, jer mu je dvoglasno lakše i prirodnije. Nađe se ih sad već i u narodu, koji počinju pjesmu basirati. Od prirode su nadareni, pa to lako i nauče. Narod to ne voli, te govori basisti, da smeta i pjesmu ruži, najbolje, da šuti, ili da pjeva s njima u hrpi, kao i oni.

Možda će koga zanimati, kako se basira. Evo i zato jedan primjer iz naroda:

23. *Umjereno.* Ženski glas iz god. 1919.

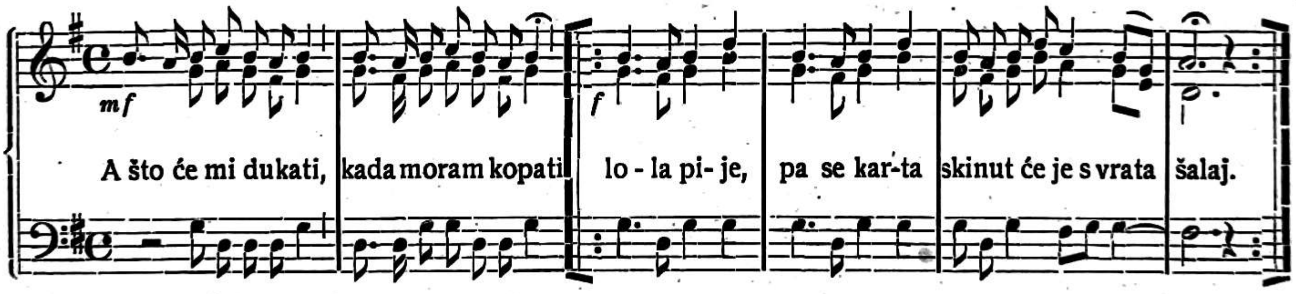

Kako se iz tog primjera razabire, pratnja trećeg glasa (basiranje) nije narodu ništa novo, posebno ili pače teško. No naš priprosti svijet ipak to ne voli. (Nastavlja se.)

O divni štite — Praeclara custos.

(Kod „jutarnje" na Bezgrješno Začeće.)

O divni štite djevica,
Bogòrodice nevina,
Nebeska dveri, ufanje
I cielog raja radosti!

Međ trnjem bieli ljiljane,
Najkrasnija golubice
I mladice, što rađaš nam
Za rane liek iz koriena!

Ti tornju, kog se boji zmaj,
Ti zviezdo na brodòlomcem,
Od zasjeda nas očuvaj
I svojim svietlom upravljaj.

Raspršì tamne opsjene,
Ukloni skrite grebene,
Na burnom moru siguran
Pokaži put zalutalim.

Sva slava tebi, Isuse,
Kog rodi Majka Djevica
I Ocu s Duhom Presvetim
U vječne vieke vièkova. Amen.

Još nešto o orguljarima i orguljama u Bolu.

O. Antonin Zaninović o. P. — Split.

Na potvrdu onoga, što sam pisao u „Sv. Ceciliji“ 1919. str. 143., da je g. 1604. graditelj novih orgulja u dominikanskoj župskoj crkvi u Bolu morao biti Šimun Lupino, za kojega znademo¹) da je stanovao u Zadru, a g. 1600. i 1607. gradio i popravljao orgulje u Šibeniku, donosim ovdje bilješku, zapisanu u staroj knjizi troškova bolskog samostana pod nadnevkom 20. II. 1604. Ta bilješka glasi: „Item diedi a Mattio Franotich (?) per la barca et un marinaro per essere andato a Zara a leuar l' organista per 14 giornate L. 28.“

Dne 17. VI. iste godine orgulje su već bile gotove, kako nam to svjedoči bilješka pod spomenutim danom: „... diedi a m.ro Simon per saldo dell' organo compito L. 120“.

G. 1651. nabavi samostan za te orgulje novi registar, koji je oponašao glas slavuljev, a za nj su potrošili dvanaest lira. Bilješka o tom trošku nalazi se pod danom 17. VI. 1651. te glasi: „Item per l' usignolo per l' organo L. 12“.²)

Iz natpisa, nađena g. 1921., saznajemo stalno, da postojeće orgulje nije sagradio Kajetan Callido nego Kajetan Moscatelli g. 1787. To su bile tek druge orgulje, što ih je do onda ovaj umjetnik bio izradio. Taj natpis sam već objelodanio u Sv. Ceciliji 1921. str. 121., a ovdje ću dodati nešto skraćen zaključak samostanskog vijeća od 22. II. 1787., kojim redovnici ovog samostana odrediše nabaviti nove orgulje u spomenutog orguljara. Iz tog zaključka doznajemo također, kakve su bile te orgulje i koliko su stajale. Zaključak nađoh zabilježen u knjizi samostanskih vijeća (Liber consiliorum 1749—1856.) na str. 74.

A di 22 Febraro 1787.

Fu congregato il Consiglio de' Padri dal M. R. P. Vincenzo Vragnizan L(etore) e Priore del Convento di Bol nel quale oltre il sud.o P. L.e e P.e intervenero in M. R. P. V(ocale) in Provincia et V(icario) F. Vincenzo M. Dominis, il P. Baciliere F. Vincenzo Zvitanich ed il P. Vinzenzo Ruscevich á quali fú proposto, che abbisognando per questa Chiesa un Organo, e maturamente considerando se debba provedersi stabilirono concordemente per voti secreti á far l' ordinazione di un Organo di piedi 6 con regystri (sic) di ripieno dieci e di concerto 8. bassi, controbassi et Tamburo e convennero col Professore Sig.r Gaetano Moscatelli per Zecchini cento, promettendo in oltre allo stesso, che riuscendo l' opera à tutta perfezione di farli il regalo di altri Zecchini cinque...

In fede di che
P. Baclre Curato Vincenzo Zvitanich
Secretario del Consiglio.

Ove je orgulje osamdesetih ili devedesetih godina popravljao Talijan Del Chiaro, a pred 10—15 godina drugi Talijan Zanfreta iz Cremone, koji im je nadodao nekoje registre (ili izmijenio?) te okrenuo sviralište prema oltaru. Radnja bila je slabo izvedena, pa su ovo potonje dali prekolani povratiti u prvobitno stanje.³) Del Chiaro i Zanfreta ugađali su i popravljali orgulje i po drugim crkvama u Dalmaciji.

U članku Msgra Bulića nijesu spomenute orgulje, koje se nalaze u Bolu u područnoj crkvi Gospe od Karmena, a koje je, kako mi vele, sagradio prije 50—60 godina orguljar Bazzani iz Mletaka. Dispozicija im je ova: 1. Forte e Piano. — 2. Terza Mano. — 3. Voce umana. — 4. Flauto ottava bassi. — 5. Flauto ottava soprani. — 6. Claroni ai bassi. — 7. Trombe ai soprani. — 8. Ottavino soprani. — 9. Trombe (....) e. — 10. Principali bassi. — 11. Principali soprani. — 12. Ottava soprani. — 13. Quintadecima. — 14. Decima nona. — 15. Vigesima seconda. — 16. Vigesima sesta. — 17. Vigesima nona. — 18. Ottava controbassi.

U manualu su ovi glasovi:
F G A $\overline{\overline{\overline{}}}$
C D E B H c – $\overline{\overline{\overline{g}}}$

U pedalu: F G A
C D E B H c — $\overline{c}$
Ripieno.

Sitne muzikalne vijesti iz Amerike.

Iz „Musical America“, skupio Vladoje Dukat — Zagreb.

Jedan od najtraženijih učitelja pjevanja u New Yorku jest Sergej Klibansky, dakako Rus. „Musical America“ u svom broju od 25. studenoga 1922. donosi interview, u kojem Klibansky razlaže svoje nazore o poučavanju u pjevanju. Ponajprvo on drži, da svaki učitelj pjevanja mora i sâm biti izučen i vješt pjevač, jer treba da ono, što učenika uputi teoretski, odmah pokaže i praktički. Pje-

¹) Gl. Fr. Bulić: „Orgulje glasovitih umjetnika po crkvama u Dalmaciji“. Sv. Cecilija 1918. str. 131. bilješka 11.

²) Nije, mislim, to bio čitav niz cijevi, već jedna sama, koja je valjda pomoću vode davala slavuljev glas. U orguljama stolne crkve u Šibeniku opstoji još taj, sada neuporabiv, nazovimo ga, slavulj-registar, za koji je služila sa strane izvana i sad namještena posudica ili cijev, ne sjećam se dobro, a u koju se ulijevala voda.

³) Obavio je to neki S., koji uza sve priznanice, što ih ima, nije sposoban da radi oko orgulja. Mnoga su crkovinarstva kod nas nasjedala ovakovim, recimo, orguljaškim šegrtima i trošila dosta novaca, a bez ikakve koristi. Stare orgulje popravljati većinom je uzaludan trošak, jer popravak malo traje, ali ako se imadu ipak popravljati, onda se to mora povjeriti vještoj ruci, a ne neznalicama.

vanje se imade poučavati kao umjetnost, ne kao nauka, no, dakako, na naučni način. Kad bi pjevanje bila nauka, najbolji bi učitelji pjevanja bili laringolozi. Može tkogod biti izvrstan kritik za slikarije, no ako sâm ne zna slikati, ne može ni poučavati u slikanju. Pjevanje ima biti prirodno i jednostavno, a da se taj cilj što sigurnije postigne, mora odnos između učitelja i učenika biti prijateljski i srdačan. Mehanički dio pjevanja ne smije se suviše isticati, osobito kod mlada pjevača; što manje upozoravaš učenika na njegove pogrješke, stim će brži biti napredak (!). I način disanja ne treba suviše teoretizirati. Ako je glas dobar, pjevač će i sâm znati udesiti svoje disanje. Više treba isticati umni (mental) dio pjevanja i nastojati, da usne i vršak jezika budu slobodni. Pjevati treba kao i govoriti. Zapravo, što je pjevanje drugo nego oduljeni govor? U tome stoji teškoća učenja u pjevanju kod Amerićana i Engleza, jer oni ne znaju jasno i razgovijetno govoriti. Napose ne izgovara Englez dosta jasno konzonante. A baš konzonanti olakšavaju izražaj vokala i davaju pjevačkoj vještini karakter i boju.

Klibansky je izvrstan pjevač, ali on nigda ne nastupa u javnosti. Po njegovu nazoru učitelj pjevanja ne smije da bude koncertni ni kazališni pjevač, jer onda on u školskoj sobi ne će davati ono, što je u njem najbolje, već će to čuvati za javne produkcije.

Ima li u glazbi mjesta politici? To pitanje, toliko puta raspravljano i negirano, opet se pretresava u jednom dijelu američke štampe, i to u povodu toga, što se s neke strane počelo isticati, da američka publika voli talijanske i njemačke opere od francuskih. „Musical America" drži, da je razlog tome, što američka publika još nije naučila da cijeni francusku operu. Pred nekoliko godina još Amerika je voljela samo talijansku operu. Kad su onda njemački impresariji i „manageri" (poduzetnici) u svrhu propagande poplavili Ameriku njemačkim operama, publika je upoznala njihove vrline i zavoljela ih. Tako će trebati raditi i s francuskom operom. Amerika je još ne poznaje. Sasvim je krivo suditi, da Amerika zato voli slušati talijansku i njemačku (u novije doba i rusku) operu, jer voli Talijana i Nijemca više od Francuza. Jedino je „manager" Grau pred neko vrijeme dovodio u Ameriku francuske operne družine, ali one su ponajviše njegovale Offenbacha (koji potječe iz Frankfurta na Majni!) i druge opere lakoga kalibra, tako da Amerika zapravo još nije ni upoznala ozbiljnu francusku operu.

U predprošlom smo broju javili, da je jednom tvorničaru gusala u New Yorku, Juliju D. Horvatu, navodno uspjelo otkriti tajnu vrsnoće starih kremonskih gusala. U jednom novijem broju izvješćuje „Musical America" o zanimljivom pokusu, koji je izveden u povodu toga otkrića. Mjeseca studenoga 1922. davao se koncerat u Aeolian Hall u New Yorku, na kojem je guslač Michael Banner izveo niz kompozicija igrajući svaki komad naizmjence na svojim Stradivarijevim i na jednim prostim njemačkim guslama, koje su bile „preparirane" od Horvata. Izvještaj kazuje, da se nije opažavala n i k a k v a razlika u efektu obadvoje gusala. Ća i kod izvođenja Bachove Chaconne — pravoga „tour de force" za svakog guslača — slušači nijesu razbirali, koja je izvedba bila odigrana na starim talijanskim, koja na novim njemačkim guslama. Ostatak programa opsezao je ove kompozicije: Paganini-Wilhelmj Concerto in *d*; Schubert-Wilhelmj „Ave Maria"; romancu iz Wieniawskova koncerta op. 22.; Bizetov Adagietto; Mendelssohnov „Na krilima pjesme"; jedan španjolski ples Sarasateov i jednu kompoziciju Bannerovu — dakle sve kompozicije, koje iscrpljuju sve tehničke i tonske mogućnosti gusala.

Ako je sve to istina, što nam se javlja iz Amerike, onda se otvara nova budućnost za virtuoze na guslama, koji su često stradavali zbog loše kvalitete svojih gusala, a nijesu imali dosta kapitala da nabave razne skupe gusle Amatija, Stradivarija ili drugih starih majstora.

Kao posvud, gdje se cijeni glazba, tako se i u Americi svečano proslavila stogodišnjica C é s a r a F r a n c k a, poznatog kompozitora. I „M. A." donosi o njem opsežan i vrlo simpatičan članak od B. H. Haggina. Franck je dijelio sudbinu mnogih genijalnih umjetnika: dok je živio, izdirao je pod bremenom teškog svakidnevnog posla, odasvud okružen nerazumijevanjem i nepriznavanjem. Radio je, kao učitelj za glasovir, kasnije kao profesor pariskog konzervatorija, od rana jutra do kasne noći, da prehrani porodicu; za njegov vlastiti rad, za kompoziciju, ostajali su mu samo jutarnji satovi. Dizao se svaki dan, bilo ljeto bilo zima, u četiri i pô u jutro, i u ta dva jutarnja sata, od pet do sedam, izradio je remek-djela, na kojima počiva njegova slava. Kad je godine 1879. svršio jedno od svojih najznatnijih djela, „Les Béatitudes", i prvi put ga htio izvesti pred odabranom kitom uzvanikâ, među kojom je bio i ministar lijepih umjetnosti, veća se čest uzvanikâ, među njima i sâm ministar, ispričala — i nije došla. No ipak je Franck doživio zadovoljstvo, da su ga još za života počeli priznavati. Eugène Ysaye prvi mu je krčio put izvodeći njegovu sonatu za gusle, a kad je godine 1890. Société Nationale de Musique s velikim uspjehom izvela njegov kvartet, čedni je Belgijanac (Franck se rodio u Liégeu) spokojno rekao svojim učenicima: Pa eto vidite, publika me ipak počela razumijevati! Bilo mu je onda šezdeset devet godina. Najsretniji je bio Franck, kad je u bazilici Sainte Clotilde u Parizu, gdje je bio organist, mogao sjedjeti za svojim orguljama i pustiti maha svojoj fantaziji. Bio je majstor improvizacije. Kao improvizator možda najviše zaslužuje nadimak, što mu ga pridaje i „M. A." nazivajući ga „mistikom". Kritika o njegovu radu još uvijek nije jednodušna, ali jedno se ne može poreći: da je utjecaj njegov na modernu francusku glazbu izvanredno velik. Nemoguće je shvatiti muzikalni pokret u Francuskoj od god. 1870.. ako se ne uzme u račun ličnost Franckova i utjecaj, što ga je on kao učitelj i skladatelj vršio za mlađu generaciju francuskih kompozitora.

Drugi francuski glazbenik, čijoj je uspomeni i Amerika odala poštu, jest V i c t o r L a l o, skladatelj opere „Le Roi d' Ys". Lalo se rodio u Lilleu 27. siječnja 1823., a umr'o je u Parizu 22. travnja 1892. Nije mnogo napisao, ali od malobrojnih njegovih kompozicija neke su još uvijek u velikoj cijeni. Pomenuta opera njegova vrlo je popularna u Francuskoj, ali se izvan nje malo izvodi; naprotiv svaki ljubitelj glazbe pozna njegov koncert za čelo i orkestar, njegov koncert u F i njegovu „Symphonie Espagnole" za gusle. Kao Franck, on je istom u kasnim godinama života doživio priznanje publike.

Čitače „Sv. Cecilije" zanimat će možda čuti, da je prošle zimske sezone u Americi koncertirala N e d j e l j k a S i m e o n o v a, mlada bugarska umjetnica na guslama. Rodila se u Haskovu u južnoj Bu-

garskoj god. 1903. Otac joj je bio guslač u kraljevskom orkestru u Sofiji. Već u desetoj godini svojoj došla je prvi put u Ameriku i davala koncerte u korist žrtava balkanskoga rata; tu su je čuli Kreisler i Ysaye, i na njihovu preporuku neki bostonski bogataši skupiše glavnicu i poslaše mladu umjetnicu u Njemačku na dalje nauke. U Njemačkoj je boravila za cijelo vrijeme svjetskog rata. Poslije rata vratila se u Bugarsku i tu je debitirala Brahmsovim koncertom uz pratnju orkestra. Bila je i u Pragu kao zastupnica Bugarske na velikoj slavenskoj svečanosti. No želeći se još dalje usavršiti, vratila se u Ameriku k svom bivšem učitelju Aueru i radila s njime marljivo kroz pôdrug godine. Sad je najzad svršila studije i nastupa opet u javnosti. Nedjeljka je Simeonova djevojčica slavenskog tipa, crnooka, crne, na rusku podrezane kose, slabašna tijela, ali vrlo odlučnog i krepkog duha. Izgleda mnogo mlađa no što jest. „Kažu mi ljudi, da bih još uvijek mogla nastupiti kao čudo od djeteta", veli ona sama, „ali ja ne ću da varam publiku; ja hoću da me se smatra i sudi kao odraslu i gotovu umjetnicu".

Jedan od najboljih novijih kompozitora američkih bijaše Eduard Alexander Mac Dowell. Ime mu je u Evropi (osim možda u Engleskoj) malo poznato, ali Amerikanci ga visoko cijene, a list „Evening Star" uvrstio je jednu njegovu kompoziciju, kako smo javili u prošlom broju, među deset najljepših kompozicija na svijetu. Mac Dowell rodio se u New Yorku god. 1861. i umr'o u tome gradu god. 1908. Glazbene je studije svoje svršio u Njemačkoj. Napisao je više glasovirskih koncerata, suita, sonata, no ponajviše se istaknuo mnogim karakternim kompozicijama, koje osobito prijaju ukusu američkom i engleskom. Obljetnica njegove smrti (21. I.) proslavila se i ove godine u Americi. Glazbena sekcija opće federacije ženskih klubova pozvala je američke glazbene krugove, da se u mjesecu siječnju u svakoj muzikalnoj produkciji izvodi koja američka kompozicija, a u prvom redu da se uzme obzir na djela Mac Dowellova. Poziv je bio lijepo primljen, pa su mu se odazvale i veće glazbene korporacije, kao na primjer simfonije u Bostonu, Chicagu i Detroitu. Imade i posebnih glazbenih udruženja, koja se bave gajenjem Mac Dowellove glazbe, kao na primjer The Mac Dowell Colony u Peterboroughu. Val nacionalizma zahvatio je i Ameriku, koja je poslije svjetskoga rata ponosno digla glavu; onda nije čudo, da je nedavno u američkom senatu iznesen predlog, da se engleski jezik, dašto u Americi, nazove „američkim" jezikom!

U savezu s time pominjem, da „M. A." u svom broju od 27. siječnja 1923 donosi jedan članak o starijoj, ili točnije, o najstarijoj glazbi američkoj. Zanimljivo je, da je prvi američki kompozitor bio Nijemac, a prva štampana kompozicija da je izišla pod njemačkim natpisom i s njemačkim tekstom. Natpis je kompoziciji „Paradisisches Wunderspiel", ime kompozitora Conrad Beissel, a štampana je god. 1754. Beissel bijaše član jedne baptističke kongregacije u Ephrati, blizu Lancastera (u državi Pensilvanija), i zvao se svojim monaškim imenom „Friedsam". Kompozicija je, dakako, i riječima i glazbom crkvenoga karaktera. Prva kompozicija u engleskom ruhu osvanula je god. 1761. I ona je crkvenoga karaktera: zbirka himni, izdana pod natpisom „Urania". Kompozitor je James Lyon, kojega Amerikanci smatraju prvim svojim skladateljem. Savremenik njegov bijaše Francis Hopkinson, ali Lyonova je kompozicija prije štampana i prije javno izvedena. Iza ove dvojice najznatniji je glazbenik XVIII. vijeka Benjamin Carr, useljeni Englez. Carr bijaše vrlo okretan glazbenik: dobar pjevač (tenor), izvrstan orguljaš, vješt dirigent i skladatelj prve američke opere. Ta je opera („The Archers" = strjeljači) prvi put prikazana god. 1796. Carr je također izdao prvu američku narodnu himnu — „Hail Columbia" (Zdravo, Kolumbijo) — koja je štampana god. 1798. Druga, popularnija, narodna himna, „The Star-Spangled Banner" (Zvjezdama posuti barjak = barjak Udruženih država), nastala je u Engleskoj god. 1775., dašto za drugi tekst, i onda istom prenesena u Ameriku, gdje se, nešto promijenjena, prilagođivala različnim popularnim pjesmama, dok nije, uz patriotički tekst Francisa Scotta Keya (1814.), postala narodnom himnom. Napjevi narodnih himni imadu obično čudnovatu prošlost — sjetimo se samo engleske, francuske, pa i naše hrvatske himne.

Američka je opera pretrpjela težak gubitak smrću Georgea Hamlina, jednoga od najboljih američkih tenora, koji je umr'o u siječnju ove godine nakon duže bolesti. Rodio se u Elginu, u državi Illinois, god. 1869. Svršivši glazbene studije u Americi pošao je u Evropu, da se usavrši, i nakon povratka svoga nastupio je kao crkveni pjevač u Chicagu, a onda je prešao u tamošnju operu. Naskoro je preuzeo sve glavne tenorske uloge u operama, koje su bile u jeku, tako na pr. u „Bogorodičinu nakitu", u „Toski", „Madame Butterfly" i dr. No on se istaknuo i kao koncertni pjevač. Repertoar je njegov opsezao više od 100 oratorija i kantata, te 7—800 pjesama. Miljenici su njegovi bili Rikard Strauss i Hugo Wolf. On je prvi uveo Straussa u Ameriku i mnogo je pridonio populariziranju Wolfovih pjesama, koje su prije njega bile malo poznate u Americi.

Među mnogim umjetnicima iz sviju strana svijeta, koji oživljavaju muzikalnu sezonu 1922/23. u U. S. A., nahodi se i brazilska umjetnica na glasoviru Guiomar Novaes. „M. A." donosi u jednom broju interview s njom, iz kojega doznajemo zanimljivih sitnica o muzikalnom životu u najvećoj republici Južne Amerike. U novije doba opaža se u Braziliji živ muzikalni pokret. Imade već čitav niz domaćih mladih kompozitora i umjetnika. Jedan od najznatnijih među njima, po pripovijedanju gđe. Novaes, jest Francisco Mignone. Prošle se godine izvela jedna simfonija njegova s velikim uspjehom, a u lipnju ove godine davat će se u Rio de Janeiru njegova opera „Zakupnik dijamanata". Libretto obrađuje jednu domaću temu. Drugi su brazilski kompozitori: Henrique Oswald Gomez, Villa-Lobos, Cantú, Francisco Braga i Barroto Netto. Kako se razabire, sama domaća imena. Izvrstan je glasovirač Yoão de Souza Lima, koji je u pariskom konzervatoriju stekao prvu nagradu. Gostovanje Feliksa Weingartnera i Mascagnija u prošloj jeseni, tvrdi gđa. Novaes, urodilo je vrlo lijepim uspjehom. Mascagni da je otkrio sujet za operni libretto, koji će se zvati „Skupljač smaragdâ". No sva je prilika, da će to biti novi neuspjeh slavljenoga auktora „Cavallerije rusticane", kojemu ne će pomoći ni najegzotičniji libretto. Apolon mu se samo jedamput nasmiješio!

Emanuel Ondřiček osnovao je u New Yorku i Bostonu guslačku školu pod imenom „Ondřiček School of Violin Art". Na početku mjeseca ožujka izveo je u New Yorku na pozornici

najdarovitiju učenicu svoje škole: gospodicu Ruth Pierce Posselt. Ima joj ravno — osam godina! Jedno vrlo dražesno dijete, sudeći po slici — ali kad pročitaš program, što ga je mala majstorica izvela, onda pred tim djetetom skidaš kapu. Čujte samo: Vitali (Chaconne), Wieniawski (Concerto D moll), Rimski-Korsakov-Franko (Himna suncu), Brahms (Valcer u A), Sarasate (Španjolski ples op. 21) i Wieniawski-Ondřiček (Fantazija o ruskim temama). Čast! — O uspjehu koncerta još nemamo vijesti, pa ćemo ga naknadno priopćiti u idućem broju „Sv. Cecilije".

Iz hrvatske glazbene prošlosti.

O. Petar Knežević i dva kantuala franjevačkog samostana u Sinju.[1])

Ivan Ocvirk — Sinj.

U arkivu starodrevnog franjevačkog samostana u Sinju čuvaju se dva vrlo zanimljiva rukopisa iz g. 1767., koja je prema predaji i prema drugim oznakama pisao o. Petar Knežević iz Knina. Oba rukopisa uvezana su u kožu. a svaki ima po dvije kovče, samo je gornja na većem rukopisu pretrgnuta. Pošto je „Sv. Cecilija" počela, što je vrlo pohvalno, sakupljati i opisivati naše glazbene spomenike, držim, da je vrijedno, da se na ta dva rukopisa potanje osvrnem.

Prvi rukopis. (Vez 39·3 × 27 cm, listovi 38 × 26·5 cm, tekst 30·3 × 20 cm. Gdjekoji list malo je uži od drugoga, a i tekst, ali razlika je vrlo neznatna). Prva i druga strana nisu paginirane. Na prvoj strani je popis misa, koje sadržaje rukopis (Catalogo delle Messe, che nel presente Libro contengonsi). U sve u ima tu 21 misa. Ne ću ih pojedince nabrajati. Navadjam samo nekoje naslove: Messa de' tre b molli, sonata in B fa p. 1.; Messa sonata per C Quinto Tono p. 24.; Messa per C sol fa ut Ottavo Tono p. 57.; (Messa) Terza per F intiera p. 105.; Messa per G sol re ut. terza maggiore p. 149.; Altra Messa in A la mi re. più solenne p. 172.

Na drugoj je strani naslov te knjige, koji glasi[2]): „Un Religioso di questa Famiglia di | Sign per dimonstrare la sua gratitudine | verso l' Augustissima, e Prodigiossima | Vergine Maria | Delle Grazie, | (che con somma divozione dalla Dalma | zia, e Bosna visitata, e venerata viene) per | la vista restituitali, che di già aveva del tutto | perduta, scrisse il presente Libro ad onore, | e gloria sua, vecchio[3]) ormai di anni 65. | Governanda con Molto applauso per la 2a volta | questo Convento il Rd-o P. | F. Rancesco Bugliàn | celebre Predicatore, fu due volte Lettore | di Filosofia, della Tgia morale etc. etc. | MDCCLXVII. | Incominciato li 2. Marzo, e terminato li 11. Giugno." Iz tog naslova saznajemo, da je rukopis pisao od 2. III.—11. VI. 1767. jedan redovnik sinjskog samostana, da pokaže svoju zahvalnost spram Sinjske Gospe, što mu bi povraćen vid, koji je već bio sasvim izgubio. Kad je taj rukopis pisao, bio je već u dobi od 65 godina.

Na trećoj strani, prvoj paginiranoj, napisane su crvenom bojom riječi: Missae pro Choro, & Organo | hujus Ecclae S. M. Gratiar.; Signii | Ord. FF. Min. de Obs. A. D. 1767. | B fa. Odmah iza toga počinje Kyrie prve mise. Inicijal, slovo K dosta je lijepo izradjen u četiri boje: žutoj, crvenoj, modroj i crnoj, a važnije je, što je pisar na donjem kraku slova K zabilježio svoje ime „nexevich". Pripominjem, da je on to isto učinio i na str. 34. u slovu K kod Kyrie mise „Altra Messa per C". Mise pisane sa četverouglastim (koralnim) notama: ■, ◆, ♦, takodjer sa ◆· ♦, a na par mjesta i sa ♦ ♦, a na završetku svake glazbene fraze stoji znak ⊢⊣. Note pisane su na pet crta u c i f ključu (jedan i drugi na 3. i 4. crti). Da nije to koral, svjedoče menzurirane note i na početku crtovlja ₵ takt, a u sredini napjeva katkada i 3/2 takt. Napjevi nisu složeni u starim crkvenim načinima (osim u par iznimaka) već u modernim dur i mol skalama. Crte povučene su crvenom, note i riječi pisane su crnom tintom, a inicijali izradjeni u više boja. Čitav taj rukopis ima 180 paginiranih i već spomenute dvije nepaginirane stranice.

Prva misa ima naslov: „Messa de' tre b molli" a za pravo su samo dva: si ♭ i mi ♭, jer donji mi ♭ pisati je suvišno. Priopćujem iz te mise samo prvi „Kyrie", transkribiran u moderne note:

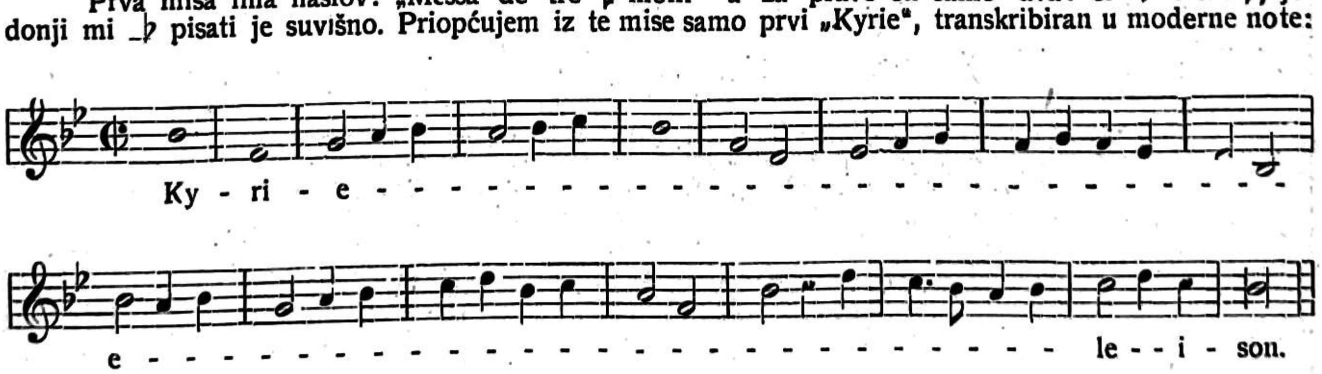

[1]) Kod sastavljanja tog članka mnogo me je pomagao veleuč. o. dr. K. Petrov, arkivar sinjskog samostana i urednik „Sinjske Gospe", pa mu ovdje izričem svoju usrdnu hvalu.

[2]) Riječi tiskane razmaknutim slovima pisane su u rukopisu crvenom bojom.

[3]) Ispod te crte umetnula je kasn ja ruka olovkom: Fu P. Pietro Knežević da Knin.

Autor se nije držao liturgičkog pravila, da moraju biti tri Kyrie, tri Christe i opet tri Kyrie, već iza prvog Kyrie dolaze dva Christe, a na završetku opet jedan Kyrie. Isto tako počinje Gloria pogrešno s: „Laudamus te" te je i ostali tekst na više mjesta pokraćen. I tekst kod Credo nije potpun. Sanctus je kod svih misa samo jedan, Benedictusa uopće nema, a Agnus Dei je kod svih misa opet samo jedan.

D r u g i r u k o p i s (Vez 35·6 × 24·4 cm, listovi 34·7 × 24·1 cm, tekst 25·5 × 16·5 cm). Poredjaj je isti kao kod prvog kantuala te dolazi na prvoj (nenumeriranoj) strani sadržaj misa (Messe a due voci) ima ih osam. Iza njih dolaze četiri marijanske antifone i 6 Tantum ergo — sve to za dva glasa. U kazalu na prvoj stranici dolaze još jednoglasni: Salve Regina, Magnificat, Salve Mater Salvatoris i Victimae paschali. Na drugoj nenumeriranoj stranici nastavlja se sadržaj rukopisa od str. 167—185. na kojima se nalaze ove skladbe: Veni sancte Spiritus, P r i d i D ù c h s c e p r i s v è t i. Aria in F fa ut p. 168., Lauda Sion, Motteto per la Messa novella, Salve sancte Pater, La Sequenza del P. S. Francesco, La Sequenza di S. Diego, Per la Festa di S. Catterina V. M. i M i s s a u H a r v à t s k ì J e z i k u F fa ut p. 181. I treća stranica nije paginirana, a sadržaje naslov knjige, koji glasi:[1]) „L i b r o, c h e c o n t i e n e v a r i e M e s s e i n c a n t o: d i d i v e r s e A n t i f o n e T ñ t ū e r g o e t c. | Scrito da un Religioso Min. Oss. di añi 65 | ad onore, e gloria della | B m̄a V e r g i n e M a r i a | D e l l e G r a z i e d i S i g n. | Soto il secondo lodevole Governo del R. P. | F. F r a n c e s c o B u g l i à n | Celebre Predicatore, fu due volte Lettore | di Filosofia, di Teologia Morale etc. etc. | nell' Anno | MDCCLXVII. | Iucominciato alli 15. Giugno, e terminato li 7. Ottobre."

Na četvrtoj stranici počinje paginiranje i to odmah sa str. 2. i dopire do str. 185. Posljednja je strana prazna i nije numerirana. Na kraju bio je još jedan list, ali taj je istrgnut.

Za primjer priopćujem iz drugog rukopisa dvoglasni Tantum ergo. Prvi glas pisan je na jednoj drugi na drugoj stranici, kao kod skladbi za klavir četveroručno (primo i secundo).

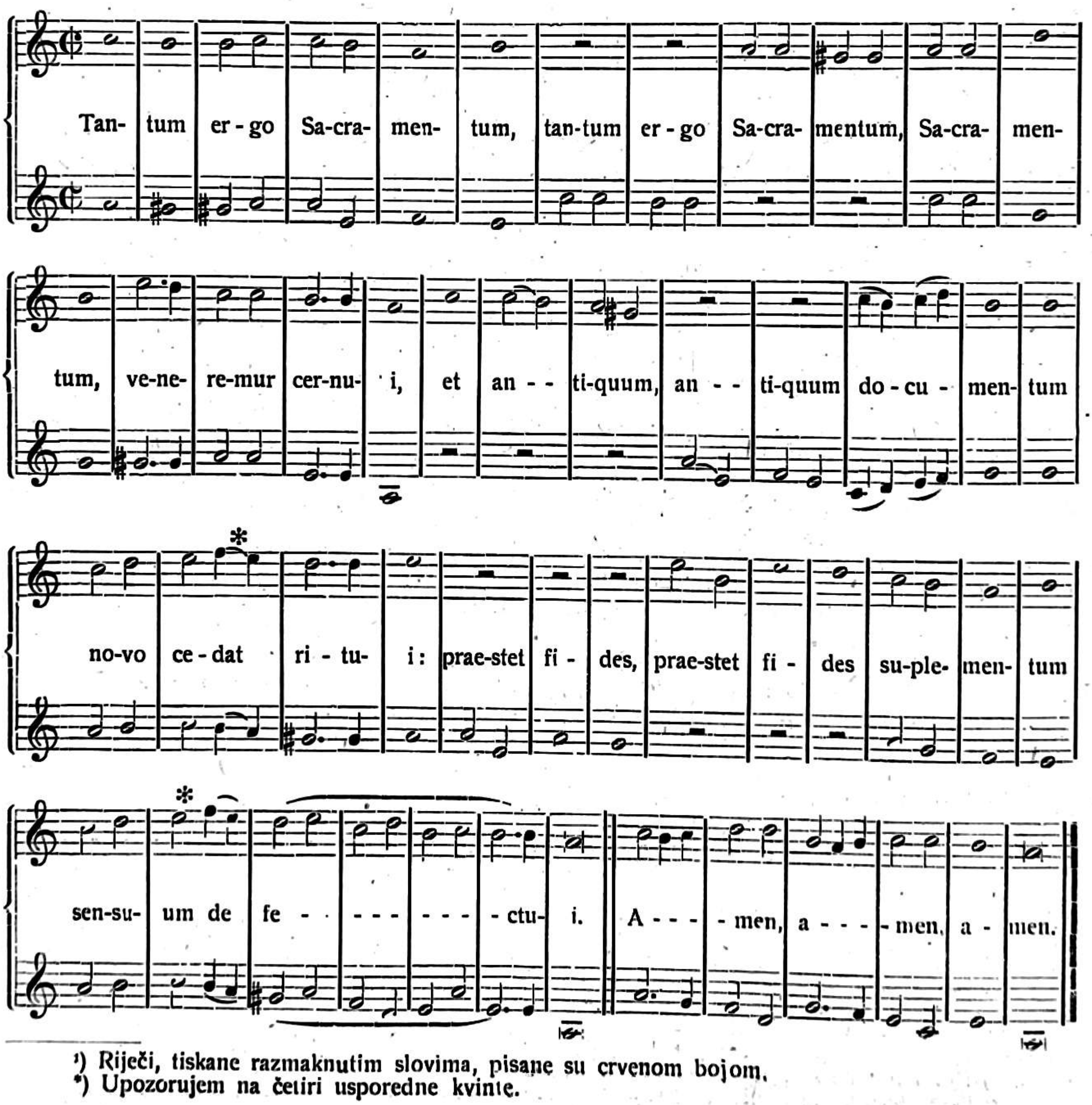

[1]) Riječi, tiskane razmaknutim slovima, pisane su crvenom bojom.

*) Upozorujem na četiri usporedne kvinte.

Nas više zanima hrvatski „Pridi Dùhcse prisvèti", koji se nalazi na str. 168. a glasi ovako:

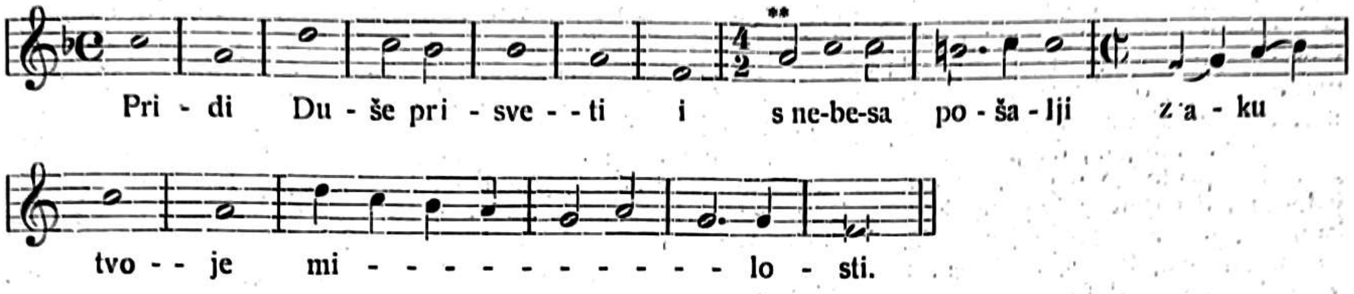

Još je zanimivija: „Missa u Harvàtski Jezik" (str. 181.) kojom završuje drugi rukopis. Žalim što radi odmjerena mi prostora ne mogu da priopćim čitavu misu, već donosim samo „Gospodi pomiluj".

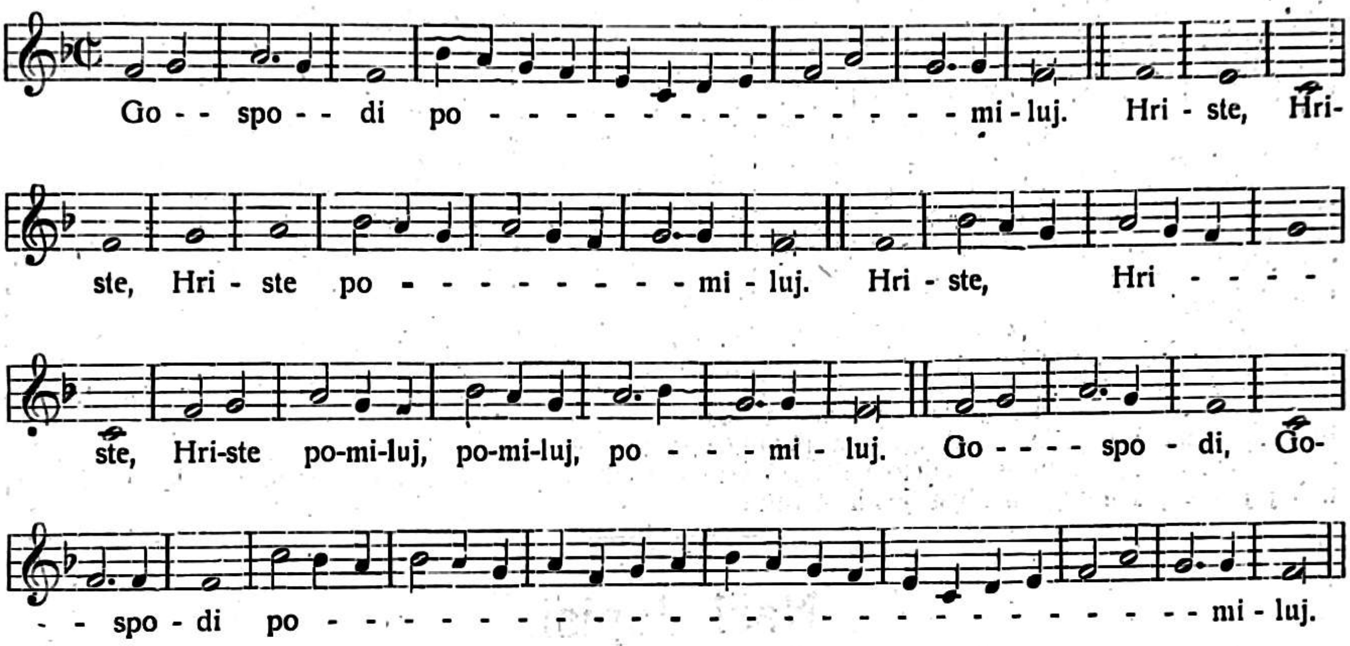

U ostalom, tu je misu već Fr. Ks. Kuhač dosta slobodno preradio za muški zbor u C-duru te je u osamdesetim godinama prošlog stoljeća tiskom izdao pod naslovom: Hrvatska misa u čast sv. Ćirilu i Metodu od o. Petra Kneževića (1767.).

* * *

Nema sumnje, da je jedan i drugi rukopis pisala ista osoba —, a ta nije mogla biti nitko drugi od o. Petra Kneževića. On je sam na dvim mjestima kod inicijala umetnuo svoje prezime. U naslovu prvog kantuala spominje, da je sastavio taj kantual od zahvalnosti, što mu je po zagovoru sinjske Gospe povraćen očinji vid. O. Ivan Marković pretiskao je iz Kneževićeve knjige: „Pisme Duhovne razlike" (Mleci 1765.) u drugom izdanju svoje knjižice „Gospa Sinjska" (Zagreb. I. izd. 1886., II. izd. 1889.) na str. 98—118. četiri pjesme Kneževićeve u čast sinjske Gospe. U drugoj se pjesmi zahvaljuje o. Knežević sinjskoj Gospi, što je opet ozdravio na očima.

1. Klanja ti se, o Mario,
Jedan koji slip je bio;
I nek svak te časno štuje
Čuda tvoja proglasuje.

3. Iz srdca te časno štuje
I svesrdno zahvaljuje,
Jer si njega ozdravila,
Buduć vid mu povratila.

4. Ja sam sladka Majko moja
Slipac kog je ruka tvoja
Milosrdno ozdravila
I vid oku povratila.

Nekrologij sinjskog samostana spominje, da je dne 22. VI. 1768. u Sinju umro: „R. P. Petrus Knežević a Knin, Exdefinitor, qui orationi ac devocioni jugiter intentus, cilicio jejunioque corpus suum edomabat, Beatissimam Virginem Mariam toto corde diligebat, in meditatione sanctissimae Christi passionis copiosissimas lacrimas effundebat, tandem anno aetatis suae 68 placidissime in osculo Crucis obdormivit in Domino." I stariji nekrologij spominje istog dana o njem: „ann. 68 aet. suae placidissime animam Deo reddidit." Pošto pisac jednog i drugog kantuala spominje g. 1767., da mu je 65 godina, a nekrologij navadja za Kneževića, da je umro 22. VI. 1768. u dobi od 68 godina, bila bi tu mala opreka, kojoj ne treba pripisivati mnogo važnosti. Ono u rukopisu je svakako ispravno, a pogriješio je franjevački historijograf, kad mu je dao 68 mjesto 66 godina. Usmena predaja u sinjskom samostanu pripisuje ta dva kantuala Kneževiću. Kao što nekrologij ne spominje Kneževićev zamjerni literarni rad, ne spominje niti njegovo glazbeno znanje. No zato ga kao vješta glazbenika spominje o. Stipan Zlatović u svojoj knjizi: „Franovci države presvet. odkupitelja i hrvatski

**) 4/2 stavio je pisac.

puk u Dalmaciji" (Zagreb. 1888.) Na str. 347. piše o. Zlatović: U slaganju, udaranju i pjevanju različiti su se odlikovali, kao što dokazuju rukopisne koralne knjige, množina napjeva i glasbenih skladanja za orgulje i glasovir. Redovnici na naucih po gradovih Italije imadjahu prigodu upoznati se s prvimi učitelji pjevanja i skladanja, ter izučeni povrativši se u otačbinu, što bolje bi se usavršili i braću podučevali. Državni nekrolog[1]) u toj struci odlikovanjem spominje ot. Antu Bandića, ot. Franu Cozića, ot. Petra Kneževića i ot. Karla Vladića. Hrvatski strukovnjak Kuhač uvažio je napjev hrv. mise o. Petra Kneževića u Sinju i pečatao je u Zagrebu.

Pripominjem, da je o. Knežević spjevao takodjer: „Gospin plač" te je kod prvog izdanja na završetku pridodao napjev, na koji se „Gospin plač" pjeva. Da li su sve skladbe, koje se nalaze u jednom i drugom rukopisu, Kneževićeve, teško je kazati, no može se kazati, da su sve složene u istom slogu Svakako je Knežević, ako je prepisavao bud svoje, bud tudje skladbe, pokazao izvanrednu žilavost, kad je prvi kantual od 182 stranice dogotovio za 102 dana, a drugi od 185 stranica za 115 dana. Kod toga valja uvažiti, da je bio već u staračkim godinama i da je bolovao na očima.

Knežević rodio se u Kninu oko g. 1702. Jamačno je bio na naukama i u Italiji, gdje je mogao steći potrebnu glazbenu izobrazbu. Njegov literarni rad vrlo je opsežan, pa zato kaže o njem Wurzbach (Biograph. Leksikon XII. str. 148.), da je osim asketičkih djela napisao „auch einige geistliche Dichtungen, welche ihm eine Stelle unter den classischen Schriftstellern seiner Nation einräumen." O. Zlatović navadja u svojoj već napomenutoj knjizi ova Kneževićeva djela štampana u Mlecima: 1. Duhovna pivka (1579. sic!); 2. Životi četiriju svetaca (1759.); 3. Pisme duhovne (1765.); 4. Osmina redovnička (1766.); 5. Muka Gospodina našega Isukrsta (1766.); 6. Pisma ćudoredna (1766.); 7. Nauk mladoga misnika (1767.); 8. Pištule i evangjelija priko godišta (1773.). U arkivu sinjskog samostana nalaze se još u rukopisu četiri pjesme: prve tri namijenjene „mladoj", a posljednja „zlatnoj misi". Uz ovu knjižicu imadu i dva nevezana arka, ali je pred njima morao biti i treći, jer paginacija počinje sa str. 27. i dopire do str. 66., a drugi arak nastavlja od str. 67—94. Čini se da manjka i završetak. Tu su pjesme za razne crkv. blagdane: Popjèvka na I. Godiscta (27—29.), Pissan na Vodokarscte (30—33), Na Imme Issusovo (34—37) i t. d. Očito su bile sve te pjesme namijenjene pjevanju. To se vidi i po dvim bilješkama: na str. 80. veli se uz jednu kiticu „Jedan", a na str. 81. „Obbadvà", razumije se pjevača.

Iznesao sam ove crtice, da osvježim uspomenu na ovog odličnog književnika i glazbenika iz zaslužnog franjevačkog reda. On je zavrijedio, da se potanje prouči njegov glazbeni rad. Možda će nam za to dati novih podataka veleuč. o. dr. fra Jure Božitković, profesor bogoslovlja u Makarskoj, koji sprema po arhivskim podacima opširnu biografsku studiju o o. Petru Kneževiću. Neka bi ovaj člančić potaknuo i druge, da potanje prouče bogate arkive i knjižnice naših franjevačkih samostana, u kojima bi se zacijelo našli još vrlo zanimljivi podaci za povijest naše crkvene glazbe, u kojoj ima još mnogo neobjašnjenih stranica.

Naši dopisi.

Travnik, 10. maja 1923.

O pokladama ove godine predstavljahu vanjski daci »Bibliotekara«, a seminarci »Kralja Leara«. Kod ovih zgoda izvađao je sjemenišni orkestar: Zajc: Zrinjski (koračnica), Bellini: Norma (uvertura), Zajc: Večer na Savi, Sommer: Domovina (koračnica), Mašek: Pri zibeli, Schubert: Moments musicaux, Njari: Rumunjska serenada, Muhvić: Slovenec sem (koračnica).

20. III. imali smo rijetku čast, da pozdravimo u svojoj sredini preuzvišenu gg.: apošt. nuncija Herm. Pellegrinettija i Iv. Šarića, nadb. vrhb. Preuzv. gosp. metropolita posjetio je kao nadbiskup prviput svoje sjemenište, dvostruko svoje: jer je iz njega nikao, — i jer je pod njegovom zaštitom. Kao pozdravnicu odsvirao je pred zgradom orkestar: »Lijepa naša«. Na koru odpjevao je oduševljeno miješov. zbor Trešov »Ecce sacerdos« uz pratnju orkestra. Slijedeći dan održana je u počast visokim gostima svečana akademija-dobrodošlica (opširniji izvještaj napisao je u »Vrhbosni« P. Predragović), prva u velikoj novoj dvorani.

Glazbeni dio opsizao je ove točke:

1. Pozdravna koračnica, 2. Bellini »Norma« (uvertura), 3. Rossini »Stabat Mater«, 4. V. Lončar »Moje srce« (op. 69.) za solo, zbor i pratnju harm. (Tekst od Iv. Šarića).

11. ožujka bijaše svečano misijsko sijelo. Tamburaši organizacije vanjskih đaka odsviraše: »Marijo zvijezdo mora«, «Volga, Volga« i »Junak iz Like«; a pjevači organizacije seminaraca odpjevaše: »Bone Deus, amor meus« i »Afrika zove Gospu«.

18. trav. dobrodošlica u čast v. o. provincijala. Orkestar je servirao osim Muhvića i Schuberta još Řáhin »Mali karišik slov. pjesama«.

Opsežnije o crkvenoj glazbi, ako Bog da, drugi put.

Vj. L.

Rakovnik kod Ljubljane, 28. V. 1923.

Jučer se u tom salezijanskom zavodu svečano proslavio blagdan Marije, pomoćnice kršćana. Na tu se svetkovinu sakupi svake godine ovdje mnogo tisuća pobožnog slovenskog naroda iz bliza i iz daleka. Hodočasnici iz daljnjih krajeva došli su već u predvečerje te su čitavu noć pjevali u crkvi marijanske pjesme.

Već u subotu poslije podne došlo je mnogo naroda. U 5 sati bila je svečana akademija na čast nebeskoj Gospi pod vedrim nebom kod lurdske špilje. Slavili smo Majku Božju s deklamacijama, pjevanjem i glazbom. Pjevali smo Premrlovu: »Za gore že solnce hiti« i

[1]) To je u knjizi „Liber archivialis", koja se čuva u franjevačkom samostanu u Makarskoj.

Zahlfleischovu: »Ave Maria« (uz pratnju glazbe) i izveli dražesnu S. Sardenkovu igru: »Venčarica«, dok je zavodska glazba odsvirala nekoliko komada. Poslije akademije bila je u crkvi svibanjska pobožnost, kod koje je čitava crkva pjevala lauretanske litanije, a zavodski pitomci otpjevali su dvije Sattnerove pjesme.

Na sam blagdan počele se sv. mise služiti već u 4 sata. Kod mise u 5 sati pjevao je mješoviti zbor vanjskih pjevača Gruberove: »V večnem žaru« i »Prošnja«, Sattnerovu: »O Marija, divni cvet«, Klemenčićevu: »Kraljica vigredi« i Kimovčev: »Tantum ergo«. Kod pontifikalne mise u ½10 sati, koju je služio zagrebački nadbiskup dr A. Bauer izvodila se Foersterova misa: »In hon. S. Ceciliae«, Zahlfleischov: »Ave Maria«. V. L—ov: »Saepe dum Christo« i Tebe Boga hvalimo — sve uz pratnju glazbe.

Poslije podne priredila je glazba pitomaca iz Rakovnika koncerat. Iza toga otpočela je velebna procesija, koju je vodio preuzv. g. zagrebački nadbiskup, pod kojom se izmjenjivale obje salezijanske glazbe, a pjevači su pjevali lauretanske litanije i više pjesama iz Sattnerove zbirke: »Šmarnice«. Lijepu svečanost završio je koncerat glazbe »Mladinskega doma«.

Vinko Lovšin.

Kansas City, Sjed. Države dne 6. juna 1923.

U hrvatskoj crkvi sv. Ivana Krst., koja je podignuta g. 1902. žuljevima i trudom hrv. naseljenika, oko koje se kupi 300 obitelji, koje štuju Boga svoga u njoj, nije se zaboravila hrv. crkv. pjesma. Osjećaji za pjesmu u materinjem jeziku jesu jaki. Razumiju slušatelji riječi u pjesmi i duh njezin. Teško se je oteti starijima, da ne zapjevaju skupa sa onom djecom svojom, koja na pjevalištu uz pratnju orgulja milim djetinjim glasovima pjevaju hvalu i slavu Bogu, tako da cijela crkva odjekuje skladnim glasovima bogoduhoga pjevanja.

U školi koja broji 8 razreda njeguje se pjevanje. Mladež iz viših razreda pozna note, i poslije dovoljnoga vježbanja ide joj pjesma lako. Ona pjeva oduševljeno i iz pune nevinosti srca svoga, imajući pred očima samo to, da pjeva Bogu stvoritelju svomu na čast.

Zbor mladeži jest mnogobrojan. Broji preko 40 glasova. Sve pjesme pjevaju četveroglasno i upravo je milina slušati kako svoje glasove drže i točno pjevaju, da se čuju riječi i glas. Uživanje je pravo slušati ih, i mnogi ugledni ljudi Amerikanci počastiše svojim pohodom ovaj mladenački pjevački zbor. Ljudi, koji se razumiju u pjev i glazbu, spremno su izrazili svoje zadovoljstvo s tim pjevanjem. — Mjesni biskup dr. John Ward doveo je jednom svoje goste navlaš, da slušaju pjevanje ove mladeži.

Cecilijansko pjevanje vole, a koralno ako im blago zvuči. U njihovom popisu pjesama imade obilni broj onih, koje se pjevaju kod raznih dijelova sv. mise, koje se nalaze u hrv. pjevnicima. Pjesme o Isukrstu, o Materi Božjoj osobito, adventske i korizmene, uskrsne i božićne i one za svako godišnje doba, dobro znadu pa su tako omiljele, da ih pjevaju u svojim domovima i po amerikanskim ulicama kada se sastanu. Isto tako vole i naše narodne hrv. pjesmice, koje vježbaju u školi i na igralištu za odmora.

Spomenusmo koral. Poznat je obred na Svijećnicu i pjevanje kod blagoslova svijeća i za obhoda. Kako je milo slušati kada pjevaju: Svjetlost na objavljenje naroda.... Prinesoše za njega dva grličića.... Ukrasi črtog svoj Sione... dijelove korala onoga dana. Ne samo na Svijećnicu nego i na Cvijetnicu kod blagoslova maslina pjevaju skupa sa odraslijim pjevačima, sve što je propisano da se pjeva. A kod sv. mise za pokojne pjevaju sve ono što se pjevati mora, pri tomu služe se sa izdanjem koga je izdala Kurycta za pok. biskupa Mahnića. Jednom zgodom došli su u pohode ovamo vlč. gg. hrv. župnici iz Clevelanda grada Milan Hranilović i Mijo Domladovac, slušali su pjevati školsku mladež koralnu misu za pokojne i ostadoše zapanjeni, do suza ganuti. Sve pjevaju u hrvatskom ili staroslav. jeziku. Kod opijela nad odrom pjevaju: Oslobodi me Gospode. . po napjevu poznatom iz Kantuala, i rijetko kada ostane oko suho onih, koji prviput čuju pjevati ovu tužaljku, ovaj vapaj pokorna griješnika za oslobodjenjem duše njegove.

Jednom zgodom došao je dr. Froeling, koji je svršio glazbenu školu u Leipzigu i zamolio sestru Bonaventuru, koja vodi i uči svoje pjevače, da mu njezin mladenački zbor zapjeva uz pratnju orgulja. Njegovoj molbi bijaše zadovoljeno. I kada su mu otpjevali nekoliko kitica iz naših pobožnih pjesmica, koralne komade, misu za pokojne i Oslobodi me Gospode, rekao je: hvala vam od srca. To je bio veći užitak za mene, nego li da slušam operu prve klase sa najvještijim pjevačima.

Osim mladenačkoga zbora postoji zbor mladića i djevojaka, koji pjevaju kod sv. mise u 10.30 sati. Imademo u župskoj crkvi 4 sv. mise svake nedjelje. Prva u jutro rano u 5.30 za one koji moraju ići raditi u nedjelju, druga u 8 sati, treća u 9 i četvrt samo za školsku djecu i četvrta pučka sv. misa. Kod ove mise stariji pjevački zbor pjeva ove misne skladbe, već kako prilika dodje: M. L. Memmers, Festival Mass of the good Shepherd (Svečana misa dobroga pastira); Vatican Edition, Missa Choralis; Robert Furton, Missa in honorem SS Cordis Jesu; Alois Wuerth, Latinska misa; Wiegand, Mass of St. Rosa de Lima; Georg Sommers, Mass in honor of the Blessed Virgin; Paolo del Campiglio, Choral Mass in E flat-Es. — Ovo je ovdje njihov program, da vam pokažemo, da i mi Hrvati u ovoj tudjoj zemlji ne zaostajemo za domaćima Amerikancima, koji troše hiljade dolara na vježbanje u pjevanju, napose u nekatoličkim crkvama.

Pohvaliti moram mladež, koja dolazi na vježbanje u pjevanju, a i njihovu marljivu učiteljicu, koja se trudi da bude pjevanje sve ljepše i blagozvučnije. Ne ćemo prestati, nego raditi dalje, da našoj mladeži ucijepimo u srce, a potom i za buduća vremena milotu hrvatskoga jezika i hrvatske crkvene pjesme. Neka se sadanji naraštaj u svoje stare i sijede dane sjeća svoje hrvatske pjesme u tudjoj zemlji i pod tudjim suncem.

Rev. M. D. Krmpotić.

Glazbena literatura.

Planike na šmarnični oltar položila P. Hugolin Sattner in Emil Hochreiter. — Manuskript 1923. Pred svibanjsku kraljicu polažu svoj dar učitelj i učenik! Obadva su dali svoja najnježnija čuvstva, misleći pri tom na svoj narod, pa su zato nastojali, da dadu lako shvatljivu glazbu, glazbu koja vuče i uzdiže, a ne umara i dosadjuje. Ipak se oba autora razlikuju. P. Hugolin ide svojim starim iskušanim putem i ne da se lako od modernog sjaja zablieštiti, nego dugo važe, dok odvagne. E. Hochreiter je poznati modernista, (Missa pro defunctis. Cerkv. Glazb. 1915. Glazb. pril.) no ovdje je postao mnogo mekši: i on je pisao za narod, a ne za ono par »gornjih«. Ipak je i Hugolin savremen te lijepo upotrebljava iskustva najnovijeg glazbenog nastojanja. Hochreiter uzima svaku skladbu kao filigransko djelo, pa probija neka finoća i iz najbučnijeg njegovog akorda. Melodija im obojici teče iz pravog djetinjeg srca odanog nebeskoj Majci! — A u koliko je izvrsna zbirka s glazbene strane, to moramo pohvaliti novog pjesnika P. Krizostoma, komu pjesma glatko teče, a ipak je puna sadržaja. Prva strana je vrlo ukusno izradjena, kao i čitava vanjska oprema. — Dobiva se kod Jugosl. knjigarne u Ljubljani. **O. K. Kolb.**

Josip Gruber: Šopek Marijinih pesmi za samospev, mešani zbor in orglje (op. 223.), izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1923. — U ovoj zbirki je nanizano 8 Gruberovih skladbi, pisanih lako, s mnogo srca i elegancije. Solisti neka se čuvaju prevelike efektacije i prevelikog forsiranja jakosti glasa. Pjesme zahtijevaju mnogo profinjenog čuvstva bez ikakove teatralnosti, jer mirnoća više imponira nego »umjetna« afektacija. Samo kad bi imali koga da nam te pjesme prevede, znam da bi ih mnogi naši mješ. zborovi i u našim crkvama rado izvodili, jer ne zahtijevaju veliki zbor, a i na orguljaša ne stavljaju velike zahtjeve. Oprema posvema u redu. **O. K. Kolb.**

Koralni spevi za oficije vel. tedna. Priredio V i n k o L o v š i n. Samozaložba. — Krasni koralni napjevi velikog tjedna vukli su i danas vuku slušateljstvo u crkve, gdje se izvode, pak će ovakovima ovaj mali priručnik doći vrlo dobro, da uzmognu u glavnom sve pratiti. Onda će i sam užitak biti veći i razumijevanje potpunije. Na godinu ćemo svakako morati ponovno upozoriti naše cijenjene čitatelje na ovaj priručnik. Dobiva se kod »Prodajalna kat. tisk. društva« (H. Ničman) Ljubljana. **O. K. Kolb.**

Organista italiano. Anno IV° Ottobre, Novembre, Decembre 1922., Anno V° Marzo, Aprile, Maggio 1923. — Odmah moram reći, da me je iznenadila jednostavnost, koja mnogo sadržaje. To su male stvari, pisane većinom tako, da se dadu izvadjati i na harmoniju, bez obligatnog pedala, a ipak vrlo lijepo zvone. Mora se autorima priznati, da znadu što i kako hoće pisati. P. Z i m a r i n o piše malo razvučeno, inače dobro. D o n C a m p o d o n i c o zvoni te je vrlo interesantan. M o z z i teče kao i A m a t u c c i. B a r o n c h e l l i je izvrstan, pa znade s neznatnim motivićem, kad ga išara bogatom harmonijom, oduševiti. P o l l e r i i C o s s e t t i su dobri bar s onim, što su donijeli. F a c c i u je majstor: zna što piše, te radi po programu. Ispunio je čitav broj V. god. za ožujak. B e n t i v o g l i e je najsladji, što mu osobito odaje »Fioretto alla Madona« = cvjetić Gospi! Sve miriše iz ovog komadića i čovjek ga rado i 10 puta igra i još mu je ljepši. God. IV. ispunja 6 pastoralnih skladbi, koje su u mnogočem vrlo zanimljive. Vidi se da znadu Talijani biti marljivi i kad ne bi samo govorili »cultura avita« mogli bi se u u njih ugledati. Tko može neka si tu zbirku nabavi, biti će vrlo zadovoljan. Zadovoljava to, da u svakom broju može svatko nešto naći i za sebe. Izdaje »C a s a E d i t r i c e V. C a r r a r a — Bergamo Italija. **O. K. Kolb.**

Schola cantorum. Anno VIII° Ottobre-Novembre, Dicembre 1922., Anno IX° Marzo, Aprile, Maggio 1923. A m a t u c c i je ispunio broj za novembar 1922. sa svojim Missa pro defunctis za jedan glas i orgulje. Takovog što žele naši orguljaši. U decemb. broju 1922. su tri stvari za Božić od C a m p o d o n i c a — u pravom talijanskom duhu (za nas neprobavljivo). Bolje piše za orgulje. Ožuj. broj 1923. ispunio je G. M a g g i o sa litanijama presv. Srca Isusova za puk i zbor i g. V i t t a d i n i s 2-glasnim »Magnificat«. Nepripravne kvarte i sekunde — sve vrvi! — Travanj. broj ispuniše F a c c i u, Z a v a r i s e i R a m e l l a. Začudno, da ti kompozitori bolje pišu za orgulje. — Svibanj 1923. sadržaje Lauretanske litanije od. G. M a g g i o i Salve Regina od E. F o r n a s a. — Glede zborova imadu po ovom čisto druge nazore: rekao bih da nisu tako rigorozni u pogledu propisa kao u orguljskom stavku! Ali vrijedna je zbirka i hvale vrijedno nastojanje. Tu možemo biti zadovoljni solidnošću glazbenih priloga naše Sv. Cecilije! — Schola cantorum naručuje se isto kod V. C a r r a r e — Bergamo. **O. K. Kolb.**

A. Coronaro: »Missa tertia in hon. S. Rochi« tribus vocibus paribus concinente Organo. Izdao R o m u a l d o F a t u z z i — Milano (Via Gozzadini Nr. 29).

Nema vele godina, da je umro jedan od glavnijih pobornika talijanskog cecilijanizma Antonio Coronaro. Ne samo svojim radom, nego i svojim djelima, ostavio si je trajnu uspomenu. Da spomenem samo troglasni motet uz pratnju orgulja »Tota pulchra« (»Sva si lijepa«) za blagdan neoskvrnjenog začeća, što je izašao tiskom »Società tipografica editrice nazionale« (Torino — Via Nizza 147) i ovu misu. Bio je jak glazbenik, koji je, svoje duboke glazbene misli znao majstorski zaodjenuti. Sad je on potresno dramatski, sad pako nježno lirski. Ta je misa dosta teška, ali se trud isplaćuje, jer je dosta lijepa.

O. B. Sokol, franjevac.

Izdanja A. Maier-Fulda. Dr. W. V o l k m a r: 1. 10 Festspiele für die Orgel; 2. 4 Festspiele für die Orgel; 3. Orgelmagazin (mnogo serija glazbenih komada za orgulje n. pr. a)

31 Trios, b) characteristische Tonsätze — 6 Adagio — 6 grössere Fugen, c) 8 Orgelsonaten, d) 11 Orgelsonaten.

Diebold: Missa solemnis »Asperges me« ad 5 voces inaequales. Volkmarove skladbe odaju okretnog muzičara, koji potpuno posjeduje sve glazbene forme, vještu tematsku obradbu motiva, pjesničko svaćanje i bujnu melodiju. On uvijek sretno spaja ono što je dobro i plemenito od stare škole s uspjesima modernog duha. Dieboldova je misa odlično djelo, a kako je bez pratnje, to ju preporučam izvježbanijim zborovima. Maier izdaje glazbena djela više radi reklame svoje prvoklasne tvornice harmonijuma (obiju sistema), koji su rašireni po cijelom svijetu pa ih ima i po našim stranama. Kako je njemačka marka vrlo pala, to su sada cijene u talijanskim lirama (od 700—2000 lira). Ako tko želi kakve upute ili posredovanja, rado ću mu u tom poslužiti. **O. B. Sokol.**

† Dora grofica Pejacsevich. Malo prije njezine smrti izašle su u nakladi Rob. Forberga u Leipzigu dvije kompozicije za klavir (četveroručno) pod naslovom: »Blütenwirbel« i »Zwei Intermezzi«.

Sud I. Bartoša o Taclikovim: »Popijevke za jedan glas i klavir« i »Zborovi«. U »Prager Presse« od 20. IV. 1923. piše uvaženi kritičar I. Bartoš o tim Taclikovim kompozicijama: »Sie sind alle sehr dankbar und ich zweifle nicht, dass man sie in der Tacliks Heimat wie sie es verdienen, viel singen wird. Dem Studium der jugoslavischen Volkslieder hat Taclik für seinen Melodienreichtum zu danken. Tacliks Lieder beweisen uns, dass er die Nacht und Natur liebt, sie haben alle eine melancholische Stimmung, die niemals in Sentimentalität verfällt, aber seine Chöre würde ich bevorzugen. Aus ihnen kann in der Zukunft etwas recht Wertvolles erblühen«.

Pregled štampe o glazbi.

»Nova Evropa«, u svom broju »Naši Muslimani« (knj. VII. br. 15.) priopćila je člančić Vlad. R. Gjorgjevića: »Turski elementi u našoj muzici«. Pisac napominje, da je u predjelima, u kojima se Turci nastaniše, narod od turskih muzičkih elemenata uzimao samo one, koji mu se činili dovoljno lijepi, a kojih ne imadjaše u svojoj muzici. Obim melodije te nove narodne muzike bi donekle proširen, pojaviše se u njoj novi intervali i novi ukrasi (melizme) i postade duža. Pisac primjećuje dvoje. U krajevima, u kojima je vrlo malo ili nimalo dopirao turski uticaj, se narodna muzika malo evoluirala, a u koliko je to bilo, išlo je samo od sebe. Naprotiv muzika, koja se razvijala pod uticajem turske muzike naprednija je i šarenija. »Ali u jednoj i u drugoj ima nešto što je zajedničko, a to je da su u jednoj i u drugoj ostali svi karakteristični znaci naše narodne muzike, naime ostao je onaj odredjeni ritam naših narodnih melodija, ostala je ona velika sklonost njihova za harmoniju, i ostale su one odlike naše muzike, da se melodija počinje, modulira i završuje samo onako, kako je to u čisto našim narodnim melodijama. Gdje je baš granica izmedju jedne i druge, nije moguće tačno odrediti, jer se turski uticaji nisu protezali na sve strane podjednako jako, niti svuda podjednako daleko. Jedno je samo pouzdano: da turski elementi nisu uspeli da izmene karakter naše narodne muzike, isto onako kao što, recimo, turske reči nisu uspele da izmene karakter našega jezika. Prema svemu i onaj deo naše narodne muzike u kome su se slili turski muzički elementi sa našom narodnom muzikom u jednu celinu nije, dakle, turska muzika, kao što se u nas često kaže, već naša muzika sa turskim elementima, sa primesama, koje smo primili i prekuvali i, tako da kažem »ponašili« (nostrificirali).«

U **»Savremeniku«** (1923. br. 4.) posvetio je Ant. Dobronić lijep članak odličnom slavenskom muzičkom etnografu Ludvíku Kubi povodom šezdesetgodišnjice njegova rodjenja. Ističe, kako Kubu širina njegova pogleda u vaskoliko slavenstvo i način, kojim u svojim brojnim studijama kritički raščinja genezu pučke popijevke, daleko diže iznad ostalih sabirača pučkih popijevaka. Kuba zapisao je 2700 naših pučkih popijevaka s potpunim tekstovima (samo bosansko-hercegovačkih ima 1125). Njegov se rad kompletira sa sličnim radom Fr. Kuhača, jer je u zbirci potonjeg sabran pučko-muzički materijal pretežno iz Hrvatske i Slavonije, a u Kube su zastupani više ostali, zapadni, južni i istočni dijelovi Jugoslavije. Šteta, što veći dio zapisaka ovih naših dvaju trudbenika sve do danas nije potpuno objavljen. Pisac govori onda o dragocjenim Kubinim zbirkama i o njegovim mnogobrojnim studijama o slavenskim pučkim popijevkama poimence o jugoslavenskim. Posve je opravdana želja pisca, da se, dok je još vrijeme, kritički sabere sav pučko-muzički materijal, koji je rasijan po većim i manjim zbirkama, a tako i onaj, koji još u narodu čeka da ga otmemo skoroj i sigurnoj zaboravi. Jasno je, da se takav veliki pothvat može da ostvari samo inicijativom i potporom države.

U **»Prosvetnom Glasniku«** (1923. str. 280—288) priopćio je K. P. Manojlović svoje zanimljivo predavanje »O Stevanu St. Mokranjcu kao crkvenom kompozitoru«, koje je držao na koncertu pjevačke družine »Stanković«. On spominje, da treba rad St. M. na polju crkvene muzike posmatrati sa tri stanovišta: 1. sa gledišta prikupljanja, bilježenja i traženja onog bitnog u melodijskoj

strukturi crkvenih napjeva; 2. sa gledišta harmonske obrade i umjetničke koncencije crkvenih melodija i 3. sa gledišta originalne kompozicije.

Svećenici u Srbiji učili su sve do početka ovog stoljeća crkv. pjevanje manje više po sluhu. Po tom je razumljivo da je naučiti crkv. pjevanje bila naročita sposobnost, a u teškoći, da se ovo postigne i leži glavni uzrok vječitom modificiranju melodija, kao i raznim varijantama. Prvi koji je počeo bilježiti crkv. melodije bio je Kornelije Stanković, koji je g. 1855. došao u Karlovce k patrijarhu Josipu Rajačiću sa željom, da zabilježi modernim notnim znakovima srpsko-pravoslavno crkv. pjevanje. Ni patrijarh ni svećenici nisu vjerovali, da se ono što oni pjevaju može tačno onako i zabilježiti. No on je to učinio i ostao u Karlovcima dvije godine i zabilježio cjelokupno crkv. pjevanje, da ga poslije u Beču harmonizira za mješoviti zbor. No ni samom Stankoviću nisu bila često jasna harmonska kretanja melodije, nije dobro učinio niti to, što je dijelio crkv. pjevanje na taktove, a nije mu niti tonalitet bio uvijek jasan. Na tom polju valja spomenuti još rad Svetozara Dimitrijevića (1885.), Tihomira Ostojića (1883.—1884.), Gavrila Boljarića i Nikole Tajšanovića (1895.). Svi su ti radovi sadržavali karlovačku varijantu napjeva pravoslavne crkve, a medju Srbima u kraljevini ni bilo ništa učinjeno na tom polju sve do Mokranjca.

Mokranjac prihvatio se tog posla ozbiljno i s umjetničko-naučnim tendencijama. S velikim žrtvama, plaćajući pjevačima, koje je sebi u Beograd dozivao da mu pjevaju crkv. pjesme, put, stan i hranu, bilježio je vjerno stare melodije. Nije se zadovoljavao s jednim pjevačem, već zabilježio pjevanje mnogo njih, pa je onda uporedjujući razne varijante, došao do prave melodijske linije. Znajući, da nije ispravna podjela na muzičke taktove, kao što su to radili Stanković i Boljarić, stavljao je taktice tek na svršetku melodijskih fraza. Plod njegovog odličnog rada je: Osmoglasnik, koji je štampan g. 1908. Arhirejski Sabor otkupio je od Mokranjca i manuskript Stranog Pjenija, no taj je manuskript prigodom povlačenja g. 1915. propao.

Govoreći o slabijim stranama rada Mokranjčevih predšasnika, ističe pisac, da historijska umjetnička njegova vrijednost, iako nije bio veliki i snažan originalni kompozitor, leži u psihološkom tretiranju melodijskog tonaliteta, a ne u ropskoj pokornosti njemu. U njegovom radu se doduše opažaju etape njegova razvijanja, no i u ranijim i kasnijim godinama on je muzičar, koji ne čini kompromise u svom umjetničkom radu, ne ide za lakim i prolaznim efektima, nego ponire pošteno u tajnu harmonskih ljepota narodne muzike, tražeći, nezadovoljan prvim pokušajem, po drugi, treći i četvrtiput onu pravu harmoniju i liniju, koja je najbolja, najispravnija.

Tretirajući programski narodne crkvene i svjetovne melodije, Mokranjac nalazi programske harmonije, koje odgovaraju onom mjestu i daje glasovima slobodnu liniju u melodijskom kretanju kontrapunktskog smjera. Time dobivaju njegove partiture prave boje. Individualnost glasova dobiva tek u Mokranjčevoj partituri svoj pravi izraz i primjena raznih muzičkih idioma nalazi se, kad više kad manje, gotovo u svakoj partituri. U svekolikoj obradi narodnih crkv. i svjetovnih melodija ne primjećuje se, da mu ma gdje nedostaje duhovita originalnost i invencija, što se ne može kazati za njegove originalne kompozicije.

Pisac govori onda pohvalno o Mokranjčevim crkvenim pjesmama, pa tu poimence ističe stilistički najkonciznju, harmonski najinteresantniju »Liturgiju« za mješoviti zbor po srp. nar. crkv. napjevu. Spominje i njegovu skladateljsku ostavštinu. Od njegovih pako originalnih kompozicija ima najveću umjetničku vrijednost »Opelo« u fis-molu, iako je pisano možda pod uticajem ruske muzike.

Na završetku označuje pisac rad St. Mokranjca ovako: »Pošten umetnik; neposredan kao pravi talent psihološkoga značaja u obradi narodne crkvene i svetovne muzike, kojoj je on uvek davao svoj lični izraz i akcent; dalekovidac u ukazivanju puta kojim treba poći za stvaranje naše rasne umetničke muzike; manje intuitiran kao originalni kompozitor; onaj koji je tako duboko ponirao u harmonsku dušu naše narodne muzike i iz nje dočarao u stvarnost njenu psihološku stranu, koja, idući u dubinu a ne u površinu, gradi granitno stablo naše muzičke umetnosti.«

Vjesnik županije virovitičke (urednik R. F. Magjer) u Osijeku, donosi u svom 11. i 12. broju od 1. i 15. VI. tri članka, koji se odnose na glazbu. U prvom: »Slavlje hrv. pjesme u Osijeku« opisana je jubilarna proslava pjev. društava »Kuhača« i »Zrinskoga«, o kojoj govorimo na drugom mjestu. Priopćeno je i pet slika u vezi s tom proslavom. Pod naslovom: »Uz skladbe Rudolfa Taclika u Karlovcu« priopćen je u kratkim crtama dosadanji rad tog darovitog mladog našeg skladatelja i sud kritike o njegovim najnavijim djelima (Popijevke za jedan glas i klavir, Zborovi). Uz članak je i skladateljeva slika. Treći članak »Jugoslavenska rapsodija« upozoruje na novu kompoziciju: koncerat za gusle u B-duru Branka Kršnjavoga. Ta rapsodija sastoji se od tri dijela. (Introdukcija, Andante, Allegro ma non troppo). Sada radi Kršnjavi na velikoj koncertnoj skladbi u tri dijela po slavenskim motivima u D-duru.

Zeitschrift für Musik, 1923. br. 8. priopćuje zanimljiv članak F. X. Pauera iz Rijeke: »Zur Erforschung der Volksmusik«. Pisac govori o potrebi proučavanja pučke muzike. Ističe, kako je u narodu još mnogo neotkrivenog blaga i upozoruje poimence na pučke popijevke južnih Slavena. Ističe poimence našu Liku, koja je bila po svom položaju manje izložena uticaju tudjih naroda. »Wenn bei untergehender Sonne der einsame Wanderer der melancholischen Weise, eines Ziegenhirten mit dem langgedehnten, dennoch kein Ende fühlen lassenden Schlusston lauscht, so verschmilzt dieser Eindruck aufs innigste mit dem Anblick des herber Schönheit nicht entbehrenden Geländes und es über-

kommt ihm ein mächtiges Gefühl der Unendlichkeit, das ihn erschauern lässt.« Pjesme Ličana su iako jednostavne, ipak melodički, a često i ritmički pune dražesti. Pisac navadja za primjer dva napjeva, jednim se pjevaju različiti tektovi, drugi je pjesma: »Idi kući, obuči se, lele dunje ranke!« Drugojačije su pjesme istarske, kod kojih manjka ono, što razumijevamo pod melodijom. »So singen die Inselbewohner des Quarnerobusens langsame Lieder mit gleichbleibender Musik für jeden Vers (dies auch bei den Likanern), die in nichts als in chromatischem Auseinanderschreiten zweier Stimmen in Gebenbewegung vom Einklag bis auf einige Halbtöne weit und in darauffolgender Rückkehr zum langausgehaltenen Einklagston bestehen«. Za primjer navadja:

Veoma lagano. *dugo.*

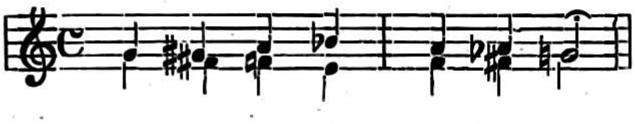

Ističe, kako su u našim pjesmama vrlo česte sinkope, kojih nema u njemačkim pučkim popijevkama te za primjer navadja: Srijemsko kolo: »I mama i tata kupit će nam dukata«. A za primjer, kako završuju nekoje popijevke mjesto sa dominantom sa dominantom dominante, donosi hrvatsku pjesmu:

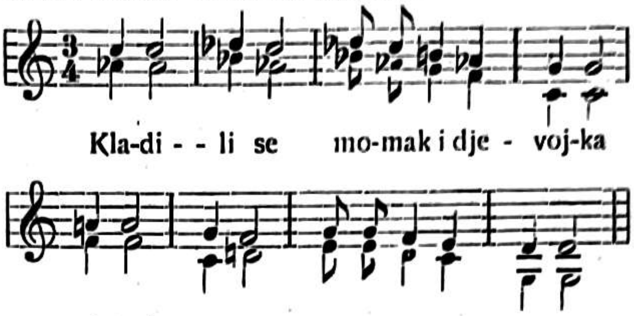

i t. d.

Vraćajući se i opet na temu svog članka, kaže pisac, da su za dokazivanje elementarnih primjera glazbene teorije, poimence nauke o harmoniji i formama vrlo podesne pučke popijevke. Hier finden wir alle Grundgesetze der Musikwissenschaft am klarsten und einfachsten dargestellt und befolgt und gerade diese einfache Natürlichkeit der Volksmusik ist für diesen Zweck unbedingt wertvoller, als das oft »Kunstmässige« auch der einfachsten Erzeugnisse der Kunstmusik, deren Heranziehung zu Beispielen eingentlich erst später erfolgen sollte, wenn vom Elementaren der »Naturmusik« zur eigentlichen »Menschenmusik« übergangen wird.

Razne vijesti.

Hrvatska.

Prijenos pok. Dore grof. Pejacsevich u domovinu. Zadnji ostaci blagopok. grofice stigoše iz Münchena na našički kolodvor 4. V. Intimna povorka krenu s kolodvora iste večeri oko 8 sati. Cvijećem okićena kola probijaju tamu lagano i neizrecivo tužno. Vlastelinski lugari nose, na dvjema stranama, baklje. Lijes položiše preko noći u franjevačkoj crkvi na odar, ograđen ponosnim palmama i divno iskićen cvijećem.

Dne 5. V. u 10 sati je svečani rekvijem. Crkva dupkom puna. Pjevačko društvo »Lisinski« pod vodstvom advokata dra. Hadžije otpjevalo je rekvijem iz Kantuala. Nakon »Libera me« odigrale su orgulje jednu od prvih pokojničinih kompozicija »Trauermarsch« (komponovala ga, kad joj je bilo 16 godina). Stvar velika na klaviru, koja, razumije se, na orguljama gubi. Štampana nije.

Na sprovodu bilo je do 4000 osoba. »Lisinski« otpjevao je nadgrobnicu: »Čuj me Gospodine«, Prije toga izrekao je potpisani u spomen pokojnice prigodnu pjesmu. Sprovodu prisustvovali su predstavnici mjesnih oblasti, grofovi Jankovich, Khuen, barun Adamovich, osječki general Mitrović sa svojim načelnikom štaba potpukovnikom Jankovićem, gradski načelnik, predsjednik suda i mnogi drugi odličnici. K sprovodu je došlo i osječko veteransko društvo, našičko vatrogasno i mnoga druga društva.

Blagopokojna je grofica dobila ovom manifestacijom doličan iskaz sućuti i osjećajnog poštovanja. **Branko Storov.**

Requiescat in pace.

(Povodom prenosa zadnjih ostataka umjetnice Dore pl. Lumbe, rod. grofice Pejacsevich u Našice.)

Requiescat in pace!
Počivala u miru, u sjeni kraj otaca,
Gdje lišće sipa hlad,
Gdje lahor kao prosjak o štapu svom koraca
I uzdisaj se diže kao kad.

Počivala u miru, u hladu. Neka tice
Prosiplju cvjetiće nota,
Neka na sivom kamenu povedu kolo
Sestre mira!
Requiescat in pace!

Nje Terpsihora, bijaše priroda divna,
Veliki prizori svjetla i velika, srdačna duša.
Gore na granama, maleni rasipnici
Nota.
I braća cvjetići, koje prosu u struju
Nestašnih radosti zvučnih melodija
S molbom sjete.
Requiescat in pace!

A život je tamo daleko pjevao svoju pjesmu,
Zvao je jakim glasom!
Sada vraća zemlji posjet duše
Koja bdi.

I ovaj kamen, umjetnikovo djelo,
Neumoran čuvar jednoga sna u zemlji,
Neka govori glasom s rubom sjete:
Ovo je troje, gdje padaju teški potezi,
Gdje se ispunjuju riječi Propovjednikove:
Requiescat in pace!

Počivala u miru, u blagom kraju s hladom
Gdje prolaznici šute
Kadeći molitvama grobove kao kadom —
Grobove, koji slute.
Requiescat in pace!
Requiescat, requiescat in pace!

Branko Storov.

Rijedak jubilej. Dne 10. VI. t. g. proslavljena je u Vrapču (kraj Zagreba) 80. godišnjica života g. Tome Španovića, um. učitelja i 56. godišnjica kako on vrši službu orguljaša župske crkve u Vrapču. Svečar se rodio u Prelošćici kod Siska 2. VI. 1844. Pučku školu je polazio u svom rodnom mjestu, zatim 3 godine gimnaziju i realku, a 2 godine preparandiju u Zagrebu. Kao mladi učitelj namješten g. 1865. u Bregima kraj Ivanića, a već 2 godine kasnije izabraše ga g. 1867. učiteljem i orguljašem u Vrapču. Svečar je služio kao učitelj do g. 1912., ali službu orguljaša zadržao je do danas. Osobito se istakao kao marljiv i savjestan orguljaš te je marljivo sabirao i učio nove crkvene skladbe.

Kod proslave su svi nazočni pokazali kako visoko cijene i štuju dičnog svečara. Pa ako do sada nije dobio g. Španović nikakovog vidljivog odlikovanja, najveće je odlikovanje ono iskreno sudjelovanje čitavog naroda kod proslave i iskreni izljevi veselja i radosti, da je doživio takovu slavu! Svi su se natjecali, da iskažu svečaru svoju radost, a najviše se radovao i uživao svečar, da je mogao sam orguljati kod svečane sv. mise, prije koje ga je domaći župnik pozdravio javno pred crkvom, prikazavši sakupljenom narodu život i rad svečarov.

Skupnoj radosti pridružuje se i naše glasilo, te zaslužnom orguljašu srdačno čestita.

Juro Tkalčić, odlični naš virtuoz na čelu, priredit će 18. VI. svoj koncerat u Parizu. Kod tog koncerta pjevat će također naš zemljak, tenorista Milivoj Majcen, koji se sada nalazi u Parizu.

Duhovni koncerat hrv. pjev. udruženja »Lisinski« bio je 6. VI. u prvostolnoj crkvi u Zagrebu. Odlično to udruženje, koje si je za unapredjenje vokalne reproduktivne umjetnosti steklo trajne zasluge, priredilo nam je uz »veče madrigala« opet klasični koncerat, na kojem je izvodilo Palestrininu vječno mladu misu »papae Marcelli«. Papa Marcel II. bio je već kao kardinal zaštitnik i mecen slavnoga Palestrine, pa je šteta po tog umjetnika, da je taj umni papa vladao samo tri tjedna. No Palestrina mu je iz zahvalnosti ipak posvetio svoju najljepšu misu (1567. za šesteroglasni zbor a capella), kojom je ovjekovječio ime svog dobročinca, a i svoje. »Lisinski« izvodio je tu misu pod ravnanjem Fr. Lhotke već 16. IV. 1919. u glazb. zavodu, a kasnije je dne 27. IV. otpjevao na Bijelu nedjelju pod misom u prvostolnoj crkvi. Od onda nam je to velebno djelo ostalo u neizbrisivoj uspomeni, pa smo vrlo zahvalni »Lisinskomu«, da ga je sada po dirigentu Krešimiru Baranoviću na novo izveo. Ponosimo se, da je to djelo ponovno izvodjeno u našem Zagrebu i to tako uzorno, kako bi se teško gdje drugdje moglo, jer je sigurno, da udruženja takove spreme i takve umjetničke kvalitete, kao što je naš »Lisinski« nema na daleko, ni medju većim narodima, ni u većim gradovima. Samo ustrajnim, solidnim mnogogodišnjim radom mogu se djela, kao što je ta misa, izvoditi tako, kao što ju je izveo naš »Lisinski«, a to je njemu na čast, a nam na ponos.

Crkveni zbor u Sisku pjevao je za vrijeme svečane službe Božje, a prigodom proslave 40-godišnjeg opstanka hrv. pjev. društva »Sloge« u Sisku Rheinbergerovu misu i Händlov ofertorij, a na koncu Bortnjanskoga Hvalospjev. Ovaj mladi zbor, kojemu su članovi gdjice Pavica Strukelj, Marija Kolenc, sopran; Vera Zorko, Anka Martak, alt i gg. Grašovac, Robert Feura, tenori, Klinc, Matija Šturlić, basi, okupio je oko sebe mladi, ambiciozni mjesni kapelan v. g. Matija Ivšić.

Taj je mali zbor pokazao, da je potpuno dorasao zadaći, koju si je preduzeo. Zbor pjeva bez dirigenta; ipak je upadanje pojedinih glasova bilo tako sigurno i precizno, da je slušalac morao biti uvjeren, da netko sa zborom ravna. Intonacija, ritmika i fraziranje im je prvorazredno. Kad se još spomene, da je zbor već višeput otpjevao besprikorno i Palestrininu Missu brevis i mnoge druge crkvene zborove, mora se to nastojanje i točnost osobito pohvaliti. U prvom redu ide hvala g. Ivšiću, koji je uz to još na orguljama virtuoz, koji imade orgulje u tako sigurnim rukama, da čovjek, slušajući njegovo izvadanje je uvjeren, — da za orguljama sjedi naš maestro Dugan.

Hvalevrijedno je, da i provincija pokazuje veliki interes za glazbu ove vrsti, pak simpatičnom zboru i njegovom učitelju na dosadanjem uspjehu srdačno čestitamo i želimo svaki napredak. **I. V.**

Novo utemeljeno Cecilijino društvo u Djakovu izvodilo je na Petrovo o. K. Kolbovu: Staroslavensku misu i njegov: Oče naš.

Dubrovnik. Crkva oo. Franjevaca. (Godišnji izvještaj). Osim raznih koralnih misa pjevamo redovito Introit i Graduale po Springerovoj priredbi, a Ofertorij i Communio recitiramo, jedino u vrijeme adventa i korizme i to pjevamo. Kod večernje i jutarnje držimo se Antifonala, jedino na veće blagdane pjevamo Magnificat na način »hispano-cassinensis«.

Od figuralne glazbe ponovili smo Perosijevu »Messa a tre voci d'uomo«, Coronaro: »Sva si lijepa« (3-gl.), Pozzeti: »Sva si lijepa« (3-gl.), O. Sokol: »Ah čudesa« i »En grantulemur« (4-gl.), Matijević: »Salve sancte pater« (3-gl.), Faisst: »Vierte Messe« (2-gl.), O. Hartmann: »Missa« (2-gl.), Schweitzer: »Kind-Jesu Messe« (2-gl.), te razne dvoglasne i troglasne »Litanije« i »Svetotajstvu« Griesbacher, Bernini, Perosi, Ravanello, Bottazzo, Bottigliero, O. Sokol, Magri, Pozzetti itd. Novo smo naučili druge »Litanije« i »Svetotajsvu« od spomenutih skladatelja, razne dvoglasne pjesmice iz »Sv. Cecilije«, »Vijenca« i trećoredske »Zbirke« te troglasne

»Pred Djevicom« od O. Kolba i »Svibanj« od Čurkovića. Od višeglasnih »Svetotajstvu« izvodimo jedan troglasni Bottazzov i jedan peteroglasni O. Falconara. Zatim pjevamo također Bottazzo: »Missa S. Clarae« (2-gl.) i klasičnu Coronaro: »Missa tertia in honorem S. Rochi« (3-gl.). Imamo naš redovit zbor sastavljen od braće i gradskih diletanata. Nemamo sedmičnih redovitih vježbi nego se sastajemo jedno mjesec dana prije pojedinog blagdana. U ostalom nije ni moguće imati redovitih vježba, jer kako je malen grad, to dobar dio pjevača pjeva i u ostalim crkvama, a opet su skoro svi članovi pjevačkog društva »Dubrava«, gdje imaju svoje redovite vježbe. Kako su u glazbi upućeni, a ima vrijednih solista (g. prof. Batistić, g. inž. Golubović), to se mogu izvoditi i teže skladbe kao n. pr. mise Perosi i Coronaro te »Ah čudesa« i razne litanije potpisanoga.

O. B. Sokol.

Crkveni koncerat u Brodu n. S. Dne 27. V. slavila se u Brodu rijetka svečanost — 200-godišnjica opstanka franjevačkog samostana i crkve. Tom prigodom održan je u jubilarnoj crkvi crkveni koncerat s ovim programom: 1. J. S. Bach: »Predigra sa Fugom«, 2. B. Campagnoli: »Romanza«, izvađao na guslama o. B. Brixi s pratnjom orgulja, 3. Fr. Filip Oštir: »Zdravo Marijo«, pjevao sopran solo i alt solo uz pratnju gusala i orgulja, 4. Fra F. Oštir: »Fantazija«, po koralnom motivu Salve Regina, izvedba na guslama s pratnjom orgulja, 5. Fra F. Oštir: »Budi Majko«, tenor i bariton solo s pratnjom orgulja, 6. J. Haydn: »Adagio«, izvedba na guslama s pratnjom orgulja, 7. Fra Filip Oštir: »Kantata Euharistiji«, mješoviti zbor i 8. A. Hesse: »Allegro non troppo«, izvedba na orguljama. Sve su točke programa lijepo i skladno izvedene, što je zasluga fra Filipa Oštira, koji je zborove i soliste vježbao. Osobito se je svih duboko dojmila kantata Euharistiji, koja je po svojoj kompoziciji divna, a i zbor ju je velikim zanimanjem izveo. Pokazalo se tom prilikom, da ima u Brodu dosta i dobrog glazbenog materijala, koji bi se mogao lijepo upotrijebiti, kada bi se osnovao stalni crkveni zbor, koji bi nas upoznao sa raznim crkvenim skladbama, kod svake veće svetkovine. Dao Bog, da se to što prije ostvari!

Brođanin.

Pjevanje u stolnoj crkvi u Kotoru marom veleč. o. Benvenuta Rode-a lijepo napreduje. Na korizmene nedjelje u večer izvodili su učenici pomorske akademije Mayerov dvoglasni, a prigodom klečanja Candottiev troglasni: «Pomiluj«. U velikom tjednu pjevali su T. Tomasov: Miserere, Alcsanijev «Puče moj«, a na Uskrs troglasnu Grublerovu misu.

U crkvi sv. Klare izvodio je na Uskrs i uskrsni ponedjeljak mješ. zbor prvipút Stehleovu misu: Salve Regina.

Crkv. pjev. zbor u Livnu priredio je 17. VI. koncerat s ovim rasporedom: 1. Mascagni: Intermezzo iz opere »Cavalleria rustic.« 2. Mokranjac: XI. rukovet (mj. zbor). 3. Vilhar: Proljetni zvuci (mj. zb.), 4. Vogrić: Večerni zvon. 5. Reinhard: Pjesma. Ženski zbor uz pratnju instr. kviteta. 6. Eisenhuth: Lahku noć. 7. Mokranjac: 10. rukovet. 8. Vilhar: Jabuka.

Glazb. društvo «Guslar« u Splitu priredilo je dne 28. V. u crkvi sv. Petra uz sudjelovanje splitske filharmonije crkveni koncerat, na kojem se pod ravnanjem M. Josipa Hatzea izvodile ove skladbe: 1. Musorgskij «Poraz Senaheriba« (mj. zbor i orkestar). 2. a) Händel: arija iz I. dijela «Mesije«: «On pase stado svoje«. b) Dvořak: Biblijska pjesma (sopran solo gdja M. Rak i gudal. orkestar). 3. C. Franck: Psalam 150. (mj. zbor i orkestar). 4. G. Rossini: «Stabat mater« (solo kvartet: gdjica Tolentino, gdja Rak, gg. Domančić i Fabris, mj. zbor i orkestar).

Zajčeva opera: Nikola Zrinski izvodila se 8. VI. s velikim uspjehom u Olomucu. Ta opera novo inscenirana i naučena izvodila se 6. VI. u Ljubljani. Operu dirigirao je Matačić, a Zrinskoga pjevao je Levar.

Vojna glazba i crkveni ophodi. Sudjelovanje vojnih glazbi kod crkvenih ophoda biti će da je staro koliko i vojska i njena glazba sama. Prisutnost pak glazbe bila je u najužoj vezi sa samom vojskom u ophodu, jer ona nije sudjelovala kao samostalna jedinica, nego kao sastavni dio vojske. Za to je glazba za ophoda svirala isključivo koračnice, pa je zavisilo o kapelniku, da odabere takove koračnice, kojih idejni sadržaj ne će vrijedjati vjerski osjećaj vjernika. No dogadjalo se je prečesto, da su se svirale i koračnice sa najfrivolnijim sadržajem i to u istoj mjeri domaće kao i strane, što je skrivilo neznanje ili nemar dotičnog kapelnika.

Da se to više ne dogadja, umolio je pok. kanonik dr. Feliks Suk, koji je slovio kao osobit promicatelj crkvene glazbe, tadašnjega zbornog zapovjednika zagrebačkog, generala Radu Grbu, da dopusti vojnoj glazbi prigodom tijelovskog ophoda svirati i crkvene pjesme. Taj je to najpripravnije dozvolio, pa sam kao kapelnik bivše domobranske glazbe na želju kanonika dra Suka udesio za vojničku glazbu ove pjesme:

O kam, Gospod? (Bl. Potočnik); O Herr! i O heil'ge Seelenspeise (F. Hartmann); O wie gut bist du gewesen (F. Hartmann); K Tebi, k Tebi duša moja (Fr. Grbić); Tukaj, duša, se ponižaj (P. H. Sattner); Pange lingua (Groiss); Sacris Solemniis (Mohr); Pred sv. Rešnjim Telesom (Adamič) i Pred sv. Obhajilom (P. H. Sattner).

Na Tijelovo g. 1905. prvi je put vojna glazba kod ophoda svirala naizmjence sa historičkim koračnicama i te pjesme. Bilo je to u Zagrebu po prvipút a po svoj prilici i u svoj austro-ugarskoj monarhiji, jer nije poznato, da bi se bilo u kojoj garnizoni drugojačije postupalo nego po vojnim propisima. Dojduće g. 1906. već smo svirali samo crkvene pjesme, pa se to provodi još i dandanas. Od domobranske glazbe preuzele su taj običaj i vojne glazbe po ostalim garnizonama, a i većina gradjanskih glazbi, pa danas kod nas nema crkvenoga ophoda, kod kojega se ne bi svirale isključivo crkvene pjesme.

Pošto se te, jedne te iste pjesme, sviraju kod svih crkvenih ophoda katoličkih već 18

godina, to je nastala potreba, da se ta crkvena ophodna glazba malo osvježi. U to sam ime na želju g. J. Barlè-a, a prema izboru g. Fr. Dugana udesio za vojnu glazbu i izveo ih prviput na ovogodišnjoj tijelovskoj procesiji u Zagrebu ove pjesme:

»Ovdje je sada« (starohrvatska, harm. Dugan); »Tamjana se miris diže« (Špoljar); »Pojte usne!« (Iz Cithare octohorde g. 1704., harm. Dugan); »U slavu sv. Srca« (Kolb); O Srce Sina Božjega (Špoljar) i Misna pjesma (Kolb).

To je u kratko historijat sviranja crkvenih pjesama po vojnim glazbama na crkvenim ophodima u našim krajevima. **Ivo Muhvić.**

Slovenija.

† **Karol Klinar**, koji se je u svojim mladjim godinama mnogo bavio sa glazbom i pjevanjem, umro je 2. III. 1923. u Ribnici. Rodio se 4. XI. 1836. u Tržiću. Kao bogoslov obučavao je u sjemeništu koralno i zborno pjevanje te u stolnoj crkvi mnogoput zamijenjivao tada već teško bolesnog Gregora Rihara. On ga je imao u službi i zamijeniti, no kaptol imenovao je orguljašem Riharovog nećaka. Zaredjen g. 1863. u svećenika, djelovao je samo 11 godina u duhovnoj pastvi, jer je morao radi bolesti u mirovinu. Kao umirovljenik nastanio se kod proštenjišta Nove Štifte, gdje je punih 40 godina vrlo uspješno djelovao. Radi bolesti mu rano oslabio sluh i vid, pa je kao za sama sebe, u svojim mladim godinama uglazbio poznatu pjesmu »Slepec«: »Le enkrat bi videl...« Pjesma ta sjeća na melodiju iz jedne talijanske opere, barem meni se čini, da sam je čuo svojevremeno svirati po nekom verkljašu. Ostavio je u rukopisu i više crkvenih kompozicija iz svojih mladjih dana, koje su dašto skladane u Riharovom duhu. Sjećam se ugodno simpatičnog starine, koji je prije nekoliko godina posjetio i Zagreb te u svojoj već poodmakloj dobi iako slaba sluha i vida, sačuvao veseo temperament i mladu glazbenu dušu. Počivao u miru!

Orguljaške pristojbe u ljubljanskoj biskupiji. Na temelju zaključaka ovogodišnje konferencije dekana odredio je biskupski ordinarijat kao najmanje pristojbe za orguljaše: 1. za pjevanu misu (rekvijem, misa prigodom vjenčanja, školska misa) 10 D; 2. za rekvijem cum Libera 12 D; 3. za komitivu prigodom sprovoda odraslih 10 D: 4. za pjevanje jednog nokturna 5 D; 5. za pjevanje svih triju nokturna 10 D: 6. za svako pol sata hoda kad je misa u filijalkama 5 D.

Mjehogazca plaća crkva, a tako i pjevače, gdje je običaj, da dobivaju novčanu nagradu. Muzikalije za kor treba da crkva plaća sama.

Glavna skupština glazb. društva »Ljubljane« bila je 28. V. Prošle društvene godine priredilo je društvo 4 koncerta, zadnjeg prigodom svoje 30-godišnjice, a sudjelovalo je vrlo često kod raznih slava i priredaba. Mjesto dr. F. Kimovca, koji se radi bolesti zahvalio predsjedništvu, izabran je predsjednikom Fr. Smodej. Društveni zborovodja je prof. M. Bajuk. Svakog ponedjeljka su društveni pokusi: od 7—8 za pjevačice, od 8—9 za pjevače, dok su skupni pokusi svakog četvrtka od 8—9 na večer.

Njemačka Austrija.

† **August Göllerich**, muzički direktor i poznati biograf Lisztov i Brucknerov, umro je 16. III. u Linzu. Rodio se u Linzu 2. VII. 1859. i učio je najprije tehniku u Beču. Izvrstan pianist posvetio se doskora samo glazbi. Od god. 1884. pa sve do Lisztove smrti, bio je s tim majstorom u živahnom saobraćaju i pratio ga na njegovim putovanjima. Poslije Lisztove smrti otišao je u Rusiju, no odanle se doskora vratio te je bio jedno vrijeme muzički referent u Beču. God. 1890. postao je profesorom na Ramannovoj glazb. školi u Nürnbergu, a god. 1895. postao je ravnateljem glazbenog društva u Linzu. Izveo je ondje velika djela kao Verdijev: »Requiem«, Brucknerove mise, Händelova: »Heraklesa«, Lisztove: »Christus« i »Sv. Elizabeta« i gotovo sva Brucknerova i Lisztova djela. Napisao je za Reclamovu biblioteku biografiju Lisztovu i u nakladi Marquart veliko djelo: »Lebensbild Liszt«. I o Bruckneru napisao je veliko djelo u četiri sveska, koje je baš imalo da počne izlaziti u nakladi Bosse.

† **Joseph Pembauer, sen.** U Innsbrucku umro je nedavno jedan od nestora austrijske crkv. glazbe Jos. Pembauer, sen. Rodio se 23. V. 1848. u Innsbrucku. Glazbu učio je u Beču i Münchenu. Od g. 1875. djelovao kao ravnatelj muzičke škole u Innsbrucku. Njegov glazbeni rad je svestran. Pisao je pjesme, zborove, sinfoniju (In Tirol), melodram (Das klagende Lied), operu (Zigeunerliebe g. 1898.), skladbe za klavir i orgulje, a istaknuo se osobito kao crkv. kompozitor. Najpoznatija je njegova svečana misa u F-duru. Sastavio je i »Harmonie und Modulationslehre«. Na glazbenom polju istakli se i njegovi sinovi, pianista Josip i organista Karl.

Italija.

Statut visoke rimske škole za crkvenu glazbu ustanovio je sam papa Pio XI. jer crkv. glazba će se onda obnoviti, kad će imati veliki broj učitelja izobraženih u greg. pjevanju te vrsnih organista i skladatelja u crkv. glazbi. Donašamo cijeli statut te škole u Rimu:

1. Visoka rimska škola za crkv. glazbu je papinska škola, te je neposredno ovisna od Apost. Stolice.

2. Protektor škole bit će jedan od kardinala, pod čijom vlasti će stajati.

3. Predsjednika bira izmedju svjet. ili redov. klera apost. Stolica. Bit će akad. kolegu dozvoljeno predložiti onoga, koji se čini sposobnim za to mjesto. U vodstvu škole stoje uz predsjednika deset doktora, a svi zajedno čine akad. koleg, koji odredjuje nauke i bdije nad disciplinom.

4. Doktore izabire kardinal protektor na zahtjev akad. vijeća.

5. Kard. protektoru zajedno s predsjednikom i vijećem doktora pristaje pravo podjeljivati akad. grade i to licencijat i doktorat u greg. pjevanju, u crkv. kompozicijama i orguljanju onim kandidatima, koji su s uspjehom

položili pismeni i usmeni ispit. Dozvoljeno je i bez ispita podijeliti grad doktora honoris causa za osobite i velike zasluge na polju crkv. glazbe.

6. Svrha je te škole da promiče znanost greg. pjevanja i umjetnost crkv. kompozicija u duhu velikih skladatelja polifonije iz XVI. vijeka i studij u orguljanju.

7. Svi propisi »Motu proprio« Pija X. o crkv. glazbi imadu se obdržavati kao sveti zakon u svim podukama škole.

8. Temelj svim granama nauke na toj školi ima biti greg. pjevanje, tako da nitko ne može postići bilo koji akad. grad, ako nije postignuo licencijat u greg. pjevanju.

9. Škola je otvorena za kler sviju nacija i to kao za svjetovni tako i za redovnički. Ali i lajici mogu biti pripušteni.

10. Vijeće za administraciju škole sastoji se od predsjednika i četiri člana, od kojih dvojicu bira kard. protektor, a dvojicu akad. koleg.

11. Glede naučne osnove i uprave škole izdat će kard. protektor posebne propise.

Dr. E. L.

Nacionalni cecilijanski kongres obdržavat će se od 11.—13. IX. o. g. u Vicenzi. Kongresu će predsjedati kard. Bisleti, protektor cecil. udruženja (Associazione Ceciliana). Svrha je kongresu, da probudi interes za crkv. glazbu i da skupi niti cecil. udruženja, koje su se što ratnim prilikama, a i iznenadnom smrti smrti De Santija razišle. Nadalje hoće da obnovi svoj program u smislu »Motu proprio« Pije X. Stoga se u prvom redu ima gojiti greg. pjevanje, a zatim polifona i figuralna glazba. Interes i priprava za taj kongres su veliki, a i program je opsežan: služba Božja kod otvorenja, kod koje će se pjevati pučke pjesme. Requiem za De Santia i pok. članove udruženja pjevat će se gregorijanski. Kod službe Božje pri zaključku kongresa izvadjat će se Palestrina, a svršiti će kongres euh. blagoslovom u svetištu od Monte Berico. Bit će dva koncerta u stolnoj crkvi na večer na novim orguljama, a bit će i koralnih koncerata. Već je pripravljeno mnogo predavanja, tako n. pr. kako se narod kršć. može odgojiti za greg. pjevanje; polifona glazba u službi liturgije; naše škole za liturgičko pjevanje; važnost liturgičkog organiste; zvona u službi liturgije. Odredjena su i praktička predavanja uz pjevanje, orguljanje i projekcije.

Dr. E. L.

Natjecaj pjev. škola u Asti bio je 1. IV. o. g. inicijativom tamošnjih cecilijanaca. Jury sačinjavali su maestri D. Thermignon, M. Mondo, A. Surbone, a prisustvovao je i biskup Spandre i prof. Don Borghezio, koji je iz Rima došao, da pribiva tom natjecaju. — Razne »scuole«, koje su sudjelovale kod natječaja, sastoje od samih seoskih škola, čiji su članovi većinom seljaci, a ti su opet često udaljeni od župe, pa se stoga ne može dosta nahvaliti trud učitelja i marljivost učenika. Zato je i uspjeh bio preko očekivanja lijep i to u polifonoj glazbi i napose u greg. pjevanju. Na večer je bila akademija s lijepim polifonim programom. Drugi dan bila je službe Božja u svetištu »Madona del Portone«, kod koje je 300 pjevača izvelo misu »cum jubilo« i razne polifone komade.
(Bolletino Ceciliano, svibanj 1923.) Dr. E. L.

Glavna godišnja skupština cecilijanaca u Turinu obdržavana je pod predsjedanjem A. Gaydoa. Ustanovljeno je veliko zanimanje za crkv. glazbu i pjevanje. Najprije je bila u crkvi sv. Augustina Missa de requiem, pjevana gregorijanski od ženske škole »del Refugio« za pokojne članove. Po podne je bilo zanimljivo predavanje u kojem su ukratko protumačene sekvenca: Victimae paschali iz mise na Uskrs. Ave Maria, ofertorij mise »de communi B. Mariae V.« i četiri komada crkv. polifonije za 2, 3 i 4 dječja glasa: Ravenello: Asperges me: Tomadini: Panis angelicus; Ferro: Exaltabo te Domine i Palestrina: O Domine Jesu. A sve ovo izvadjale su »scholae« i to metropol. sjemeništa i zavoda »delle Missioni della Consolazione«. (Bolletino Ceciliano, svibanj 1923.) Dr. E. L.

Rim. Dobar dio glazbenog života u Rimu stoji pod rukovodstvom njem. dirigenta: K l e m p e r e r a (kazal. Constanzi), F r i e d a i S c h e r c h e n a (kazalište Augusteo). Obojici je dosta teško kod sastavljanja programa, jer su oduševljeni pioniri ekstremno-modernog smjera, za koji nije tlo u Italiji. Partitura Tristana je jošte problem. Mahler, Ravel, Schönberg, Skrjabin i Stravinsky ne dolaze ni u diskusiju. Zato izabere Fried: Berliozovu »Symphonie phantastique«, a Scherchen: Beethovenov »Pastorale«. Kod publike i štampe doživiše srdačni prijem.

U Rimu bijaše zasada nemoguće naći dirigenta za Nibelungenring. U tu svrhu dodijeliše operi kölnskog generalnog direktora O. Klemperera, koji se prihvatio svoje teške zadaće sa velikim veseljem, ljubavlju i energijom. Publika je primila Wagnera toplo, ali ne s entuzijanizmom. Za doista produbljenu umjetničku kulturu manjkaju preduvjeti.

(»Die Musik«, 1923., März) Vl. L.

Francuska.

Hrvatski korali u Francuskoj. Već smo opetovano izvijestili, kako se francuski svećenik v. g. B e r n a r d S e c r e t u Cogninu (Savoja) zanima za hrv. korale i kako ih ondje propagira. Nedavno pisao je opet svom prijatelju dr. A. G a h s u opširan list, u kojem opisuje dojam naših korala, koje je izvodio u Cogninu u crkvi i na koncertu te njihovu vrijednost u okviru francuske crkvene pjesme i crkv. pjesme uopće. On je vrlo oduševljen za naše korale i daje im prednost pred francuskim crkv. pjesmama. Zato želi te korale proširiti i u susjednim župama i upoznati s njima francuski glazbeni svijet u kojoj reviji. Poslao je i program božićnog koncerta, na kojem se izvodile i tri naše božićne pjesme pod naslovom »Noëls Croates«. Taj oduševljeni prijatelj naše pjesme napisao je tom zgodom za publiku i kratak prijegled hrv. povijesti, napose ilirskog pokreta te prikazao u kratko razvoj hrv. crkv. pjesme pod uticajem »Sv. Cecilije«. Opširnije ćemo priopćiti nekoje misli iz njegovog pisma u dojdućem broju.

Aleksander Guilmant, glasoviti francuski organista istaknuo se i kao odličan skladatelj za orgulje i harmonij. Rodio se je 12. III. 1837. u Bologne-sur-Mer, a umro je 29. III. 1911. u Meudonu kod Pariza. Učitelj mu je bio Lemmens kao i Widoru. U Pariz je došao g. 1871. te je kao organista naslijedio Chauveta u crkvi »à la Trinité«. Od tog doba datira njegov opsežan kompozitorski rad za orgulje i harmonij. I za glasovir je komponovao, ali ne dugo. Bio je izvrstan učitelj, savršen u glazb. tehnici, imao je siguran i profinjen ukus te je bio izvanredno naobražen. Često su Gounod i Saint Saëns u njega tražili savjete, napose glede klas. glazbe. Imao je, kako H. Eymien kaže, vanjštinu i značaj patrijarhe kao i Bach. Njegove se kompozicije odlikuju čarom blagoglasja i supstilnošću registracije. Njegove kompozicije za orgulje obuhvaćaju 16 svezaka (Pièces pour orgue). Ne možemo se upustiti u analizu pojedinih komada tek ćemo spomenuti n. pr. molitvu (Prière) s produbljenim izražajem: Hymme Saraphique, koja je postala glasovita, a izvodila se kod inauguracije velikih orgulja u crkvi Notre-Dame (1868.). Nadalje »Organiste liturgiste« (op. 65) zbirka je od pet svezaka, a sadržaje himne, ofertorije i strofe. Osobito valja istaknuti umne varijacije fuga u pjesmi Stabat (3. sv.) i zanimljive parafraze od Pange lingua (4. sv.) Zatim »Organiste Pratique« obuhvaća dvanaest svezaka. Daljnja zbirka sadržaje božične pjesme starih melodija i prikazivanja, podizanja i pričesti. Ove božične pjesme (Noëls), koje je Guilmant harmonizirao nisu bile vulgarne i opće poznate, već naprotiv on je tražio originalne pjesme (Ecosse, Languedoc, Španija) te je uzeo kao temu »Noël de Saboly«, »Noël Carcassonais« i »Brabauçon« i čudnu pjesmu »kralja René«. Valja da spomenem takodjer 60 interludija pisanih u osam tonova gregorijanskih, kojima je G. htio pokazati, da je unatoč strogih pravila gregorijanskih moguće pobuditi zanimanje malim komadima starog karaktera i ipak pisanih modernim osjećajem. Komponovao je četiri sonate za orgulje u ozbiljnom stilu, ali koje nisu bez čara. Osim toga je skladao mnogobrojne motete, tri četveroglasne mise, litanije i transkripcije za orgulje od Schumanna, Berlioza, Saint Saënsa i t. d.

Neko vrijeme prije svoje smrti napustio je G. službu orguljašku u crkvi »de la Trinité«. Bio je takodjer profesorom orgulja na konzervatoru, te jedan od utemeljitelja »Schola cantorum« s Ch. Bordesom, Boisjolinom, F. de la Tombelleom i V. d' Indyjem.

(Revue pratique de liturgie et de musique sacrée, siječanj—veljača 1923.

Dr. E. L.

Engleska.

John Coates nastavlja svoju prekrasnu seriju recitovanja pjesama u Chelsea, puneći dvoranu gradske vijećnice. Njegovi su programi izvanredni i valjda malo koji pjevač posvećuje toliko pažnje sastavljanju programa. Čini se, da Coates želi upoznati publiku sa svim novo štampanim i ozbiljnim u britskoj pjesmi, a katkad iznese i ono, što još nije prošlo kroz ruke izdavača. Sve što pjeva nije prvoklasno, ali ipak zauzima stanovito mjesto vrijedno pažnje. Srećan je što ima savršenog pratioca u Mr. Berkeley Masonu.

Opera kraljevskoga muzičkog koledža upravo cvate. Izvodi se na novo Glückov O r f e j s preudešenim baletom. Isto je tako aktivna opera Covent Gardena, koja je otvorila narodnu sezonu i time zauzela historički položaj iznoseći djela britskih artista u njihovom jeziku. Tim je ipak nešto stečeno, što pokazuje da je sadašnji duh našao u tudini nešto različitog od prošlog, koji je doveo Augusta Harrisa do toga, da rekne jednom pjevaču: »Ne pjevajte engleski, jer ćete me upropastiti«.

Improperija. Veliki broj crkvi izvodio je na veliki petak Improperija, koja je vrlo jednostavno i lijepo uglazbio Rev. H o r a c e S p e n c e.

U crkvi u Sv. Leonardu privlače koncerti na orguljama sve više slušalaca iz sviju obližnjih mjesta na južnoj obali.

Rusija.

Državni institut za glazbenu znanost u Moskvi (Petrogradska «Asocijacija« bijaše kratkog vijeka. Opstojaše samo 1919.—20. Izdade jedan svezak) poprimi u proljeću 1921. svoj sadašnji oblik. Dijeli se u tri departementsa: 1. znanstveno-teoretski dio sa dvije sekcije: a) teoretsko-metodologična, b) historično-estetska. 2. znanstveno-eksperimentalni odio sa dvije sekcije: a) psiho-fiziološka, b) fiziko-tehnička. 3. etnografski odio sa tri sekcije: a) za sabiranje, b) istraživanje, c) propaganda pučke glazbe.

Do sada se u Rusiji primale gotove radnje i rezultati sa zapada. Sada počinje era samostalnog istraživanja na širokom području glazb. znanosti.

(»Die Musik«, März 1923.) **Vj. Lončar.**

Proletarska muzika. — Glazbeni kritičar Uriel (pseudonim) boljševističkog lista »Izvestia« piše, da čitava t. zv. klasična muzika nema nikakve skoro vrednosti za pravog revolucionarca. Bach i Haydn utjelovljuju feudalno doba; Čajkovski komponuje za veleposjednike; Schubert, Schumann i Chopin su tipovi jadnih malograđana; Wagnerova je muzika samo za velekapitaliste. Jedini Beethoven i Mozart ne padaju u nemilost, akoprem je Mozart sumnjiv, jer pripada katol. crkvi. Manjka nam prava p r o l e t a r s k a m u z i k a, »aus der man den Lärm der Fabriken, das Krachen der Kohlen, das Sprühen der Elektricität heraushöre.« — Čini se, da »boljševistički nazori o svijetu« pogubno uplivišu na mozak.

»Zeitschrift f. M.« 1922. br. 1. **Vj. Lončar.**

Glazb. život u Odesi. U sezoni 1921./22. bijaše opera u Lunačarskoga kazalištu (prije gradskom kazal.). Nastupali su priznati pjevači, poznati u južnoj Rusiji, koji su se svojim glazbenim i glumačkim nadarenostima uzdizali iznad prosječnosti. Tuže se na manjak novih

narudžbi, na slabu rasvjetu, na redukciju zbora i orkestra (od 75 na 30). Program je obuhvatao isključivo stara djela. Sred sezone, iznenada ostavi operu nekoliko pjevača, najbolje sile, da drugdje (u Harkovu) potraže bolje uvjete. Kazalište bi zatvoreno.

Slično je i sa koncertima. U prošloj sezoni davala se dva koncerta pod vodstvom Stoljarova. Izuzevši neke pianiste i guslače prireduju se svake srijede u pučkom konzervatoriju komorne večeri (glasovir: Kovaljof, gusle: Ortenberg). Preostala dva državna glazbena zavoda nemaju nikakvog utjecaja na glazbeni život grada.

(»Die Musik«, jan. 1923.) **Vj. Lončar.**

Sjedinjene Države.

»Golgota« Aleksandra Savina u New-Yorku. Zaokupljen poslom mogu da tekar sada izvijestim o uspjehu, što ga je postigao Aleksander Savine, koji je Zagrebčanima ostao u ugodnoj uspomeni, sa svojom simfoničnom pjesmom »Golgota«. Vrativši se Savine prošle goidne iz Zagreba, primio je mjesto profesora solo i opernog pjevanja na največem konzervatoriju u Americi, koji je pod upravom dra Franka Damroscha, a zove se »Institute of Musical Art« — New-York. Dne 16. i 17. XI. 1922. prisustvovao sam utakmici novih kompozicija, što ih je izvodio pod dirigiranjem Josipa Stranskoga u »Carnegie Hall« filharmonički i simfonijski orkestar u New-Yorku. Na programu bile su ove kompozicije: Korngold: Sursum corda, Pizetti: Symphony, C. Saint Saëns: Carneval des Animaux, Savine: Golgota, Weiner: Scherzo i Milhaud: La symphoniette. Kao Hrvatu i Jugoslavenu bilo mi je milo, što je Golgota našeg zemljaka Savina doživjela odlučan i velik uspjeh. Kritika pisala je o toj simfoničkoj pjesmi vrlo pohvalno. Prof. Fink pisao je u »New-York Evening Post« ovo: Stransky izveo je opet jedan novitet, simfonijsku pjesmu A. Savina: Golgota, koja je prviput izvedena u Americi... Mora se priznati, da je muzika bila sadržajno vrlo interesantna, privukla je pažnju slušatelja, a orkestracija je na najvećem stepenu muzičkog virtuoziteta. Vrlo su djelovali visoki flaggioletti u violinama. »Evening Telegraph« pisao je tom zgodom ovo: G. Savine vrlo je vješt orkestrator. Njegova partitura sastavljena je od lijepih kontrasta u tonalnim bojama. On upotrebljava instrumente individualno i stvara efektne kombinacije. Bilo je naročito uživanje slušati tako vještu orkestralnu muziku. Vrlo pohvalno o Savinovoj skladbi pisali su i »Brocklin Eagle« i »New-York Herald«, a prof. Pitts Samborn istaknuo je u »Globe«, kako je bila publika zagrijana uzvišenom težnjom Savinove muzike i aplaudirala njegovu simfoniju tako dugo, dok se nije kompozitor u svojoj loži zahvalio na priznanju. Nas mora da taj uspjeh to više veseli, što su na toj utakmici slabije prošla djela Nijemca Weinera, Francuza Saint Saënsa i Talijana Pizzettija. **Ivan Kuharec.**

Koncerat pjev. društva »Zore« u Chicagu bio je dne 29. IV. 1923. Na rasporedu bile su ove skladbe: Zajc: More (simfon. slika za muški zbor i klavir), Horejšek: Jadna draga, Novak: U ljetni suton (tenor solo I. Skala, bariton solo F. Rumatz), Haller: Doma kras, Dugan: Himna »Zori«, Zajc: Pod prozorom (kantata za m. zbor, bariton solo i klavir). Zborovima ravnao je Ivan Horvat, a na klaviru je pratila Agnes Blafka.

Vijesti „Saveza Hrv. pjev. društava“.

Jubilarna proslava »Kuhač«-»Zrinjski« o Duhovima — 20. V. 1923. Pod pokroviteljstvom osječkog gradskog načelnika dra Vjekoslava Hengla proslavila su oba gornjogradska pjev. društva »Kuhač« i »Zrinjski« svoje slave, prigodom kojih je đakovački biskup presv. g. Antun Akšamović posvetio nove društvene barjake. Već u subotu, dne 19. V. došla su mnoga društva, što korporativno što po izaslanicima, a jubilarna društva dočekala su ih svečano na kolodvoru. Istoga dana bila je u večer bakljada i pjevale se podoknice pokrovitelju i obim kumama: gdji A. Plein i gdji A. Frank. U večer je u počast gostiju bila svečana predstava u Narodnom Kazalištu. Glumili su »Hasanaginicu« dra M. Ogrizovića. Na dan slave — 20. V. u jutro bila je budnica vatrogasne glazbe. U 7 sati skupila se pjev. društva na zajednički pokus u Pukovnijskom vrtu. U 8 sati pošla je povorka, u kojoj je stupalo 17 pjevačkih društava, korporativno dotično po izaslanicima zastupanih. Povorka je pošla u gornjograd. župnu crkvu, gdje je svečanu misu uz asistenciju služio đakovački biskup. Na koru je pjevalo Hrv. pjev. društvo »Lipa« iz donjega grada Osijeka. Iza službe Božje uputile se sve honoracije, izaslanstva vojnih i civilnih oblasti, kulturnih i humanitarnih društava — sva pjevačka društva na Petrov trg, gdje se na okićenom prostoru izvršila posveta obih barjaka uz običajne ceremonije. Biskup Akšamović lijepim je govorom oslovio jubilarna društva. Prisutna pjevačka društva pod ravnanjem saveznog zborovode g. M. Fallera otpjevala su skladno Lisinskoga »Oče naš«, a osječka društva pod ravnanjem g. M. Ungera njegovu kompoziciju »Naša pjesma«. Iza posvete barjaka proglasio je predsjednik »Saveza H. P. D.«, da su podijeljeni počasni pjevački znakovi zaslužnim dugogodišnjim članovima prisutnih društava. Iza te slave bilo je natjecanje u pjevanju u Narodnom Kazalištu. Nastupila su društva »Davor« — Brod (Zajc: More); »Dunav« — Vukovar (Šestak: Molitva Hr-

vata); »Golub« — Bjelovar (Z a j c: Ružica i slavulj); »Graničar« — Nova Gradiška (T a c l i k: U predvečerje); »Kuhač« — Osijek (H a t z e: Večernje zvono); »Lipa« — Osijek (A d a m i ć: »Baba i djevojka«); »Preradović« — Đakovo (V i l h a r: Na vrelu Bosne); »Reljković« — Vinkovci (L h o t k a: Perun); »Rodoljub« — Virovitica (V i l h a r: Smilje i bosilje); »Sloboda« — Zagreb (M o k r a n j a c: I. rukovet); »Sloga« — Zagreb: (Stražnički: Na morskom žalu); »Tomislav« — Županja (A l b i n i: Maričon); »Vlašić« — Travnik (G r g o š e v i ć: U čas, kod se akšam čita); »Zrinjski« — Osijek (H a t z e: Svu noć mi soko). Jury se sastojala od tri člana: N. pl. F a l l e r, dr Š i r o l a, M. P o l i ć. Ocjenjivao je svaki član jurya na posebnoj listi i to: 1. nastup; 2. intonaciju; 3. dinamiku; 4. vokalizaciju i deklamaciju; 5. tempo i promjene tempa; 6. pjesnički ugodaj kompozicije i teksta; 7. fraziranje i ujednačenost dionica; 8. tehnička teškoća kompozicije. Kad su društva već otpjevala svoje popijevke, predali su članovi jurya svoje liste anonimno posebnom odboru ad hoc: gg. Savezni tajnik J. B o r a n i ć, tajnik »Kuhača« J. H a r t l i tajnik »Zrinjskoga« N. K l e i n i odbornik »Kuhača« L. V i c e. Kada su obavili skutinij, ustanovili su, da je od najvećeg mogućeg broja bodova (240) dobilo društvo »Reljković« — Vinkovci 230. (I. nagrada, veliki srebrni lovorvijenac, dar općine grada Osijeka); društvo »Kuhač« — Osijek 214 bodova (II. nagrada, mali srebrni lovor-vijenac, dar pokrovitelja); društvo »Sloboda« — Zagreb 204 bodova (III. nagrada, srebrni pehar, dar jubilarnih društava). Svim pobjednicima predane su i počasne diplome, dar »Saveza hrv. pjev. društava«. Prema zaključku sjednice jurya izrečeno je pohvalno priznanje svim društvima, koja su postigla više od 140 bodova. U opće je uspjeh natjecanja bio ovaj: »Lipa« — Osijek 182 b.; »Sloga« — Zagreb 176 b.; »Graničar« — Nova Gradiška 172 b.; »Preradović« — Đakovo 154 b.; »Zrinjski« — Osijek 152 b.; »Tomislav« — Županja 150 b.; »Rodoljub« — Virovitica 144 b.; »Dunav« — Vukovar 132 b.; »Davor« — Brod 110 b.; »Vlašić« — Travnik 92 b., a »Golub« — Bjelovar uopće nije postigao nijednoga boda, jer se članovi jurya bez dogovora ustegnuli od ocjene. Odmah iza natjecanja proglašen je rezultat natjecanja i podijeljene su nagrade.

Svečanim banketom i pučkom svečanosti u Pukovnijskom vrtu, gdje su pojedina društva nastupila, uz razne druge svečane priredbe završena je ova lijepa i uspjela slava.

Proslava 40-godišnjice opstanka obrt.-radničkog i prosvjetnog društva »Sloge« u Sisku, dne 3. VI. o. g. Dan prije slave bila je uobičajena bakljada, dočekana su društva, koja su istu večer stigla, te održan svečani komers.

Na sam dan proslave bila je budnica. Iza toga doček gostiju na kolodvoru. Sama svečanost počela je svečanim pohodom u crkvu, gdje je prigodnim slovom pozdravio jubilarno društvo župnik dr I. pl. B o r k o v i ć. Za vrijeme službe Božje vrlo je lijepo pjevao crkveni zbor misu od R h e i n b e r g e r a, ofertorij od H ä n d e l a i pjesmu zahvalnicu od B o r t n j a n s k o g a. Iza toga poredala se svečana povorka, u kojoj se sudjelovala pjevačka, sokolska, vatrogasna, radnička, obrtnička i seljačka kulturna društva. Povorka se ustavila pred općinom grada Siska, gdje je jubilarno društvo pozdravio načelnik dr V a l e n t e k o v i ć, a odzdravio mu predsjednik »Saveza H. P. D.« J. V i d a l i.

Svečana matineja bila je u prostrijama Urania-kina u 11.30 h. Nastupila su ova društva: »Nada« — Banjaluka (B e n d e l: Povratak mornara); V i l h a r: Jadranski zvuci, mj. zbor, zborovoda N i g l); »Jeka« — Samobor (V i l h a r: Jabuka, zborov. M. Z j a l i ć); »Danica« — Sisak (Medřický: Bila jednom ruža jedna i Uvenuloj ruži, zborov. Fr M e d ř i c k ý); »Jug« — Zagreb (B e n d l: Proljetna i Bojna pjesma, zborov. Č. J u n e k); »Nada« — Karlovac (A l b i n i: San, zborovoda G j u d); »Slavulj« — Petrinja (Z a j c: Slijepac Marko, zborov. D. A n t o n o v i ć); »Sloga« — Zagreb (L i s i n s k i: Prelja i G o s t i n č a r: Himna Sloge, zborov. G o s t i n č a r); »Sloga« — Sisak (V i l h a r: Bosanski korabljar, m. zbor uz klavir, g. N o v o t n y, tenor solo g. W e r n e r, zborov. F. M e d ř i c k y). Ovaj je koncerat nedvoumno dokazao, da su i naša provincijalna društva svojski pregnula onamo, da dosegnu najviše ciljeve umjetničkog zbornog pjevanja; poimence su bili veoma pomno izrađeni dinamski efekti, a i vokalizacija bila je veoma dobra.

Iza koncerta podijelio je predsjednik Saveza počasne pjevačke znakove zaslužnim dugogodišnjim članovima »Sloge«.

Na zajedničkom objedu, kao i kod uspjele vrtne zabave imali su prilike pjevači da u nevezanom razgovoru rasprave mnoga pitanja, koja su od interesa za život našega pjevaštva uopće.

Počasni pjevački znakovi podijeljeni su kod proslave u Osijeku ovim članovima pjev. društava:

1. »K u h a č« — Osijek, zlatni: Lj. Vice, Dr. Gürtl; srebrni: A. Adam, St. Milić, A. Valić, J. Varga, F. Höger, J. Hartl, N. Rohr, Dr A. Topalović, Z. Dogan, D. Marković, J. Levaković, L. Bačani, D. Škuljević, R. Kiraly i G.Wenglmayer.

2. »Z r i n j s k i« — Osijek, zlatni: I. Aničić, J. Löfler, I. Petrović; srebrni: S. Pentz, E. Balog-Malešić, M. Guček.

3. »D a v o r« — Brod, zlatni: F. Gorupić, srebrni: F. Rudolf, N. Nunković, M. Krušac, Đ. Šarac, S. Petrović.

4. »D u n a v« — Vukovar, zlatni: J. Kauk, D. Poić, I. Seidl, P. Rendulović.

5. »L i p a« — Osijek, zlatni: J. Kamnikar, P. Ebner; srebrni: J. Plauer, L. Rohreger, F. Kornburger, L. Šešin, A. Beissmann i J. Svetlovšek.

6. »P r e r a d o v i ć« — Đakovo, zlatni: A. Oršić, Iv. Poznić, F. Strmecki, K. Lombarović; srebrni: E. Neuman i L. Ocvirk.

7. »R o d o l j u b« — Virovitica, zlatni: J. Majtanić, I. Majer i M. Šimunić; srebrni: F. Kralj, D. Semelić, V. Lazić, S. Magdalek, F. Bodulija, D. Jakčin, J. Golub, E. Stern, V. Wollner, A. Močnik i A. Pojed.

8. »S l o b o d a« — Zagreb, zlatni: V. Wagnes i A. Herceg.

9. »V l a š i ć« — Travnik, zlatni: P. Kalanović; srebrni: J. Babić, S. Božić, J. Markov, Dr. N. Ljubišić, P. Jerković i R. Jablanović.

Kod proslave 40-godišnjice »Sloge« u Sisku, dne 3. VI. 1923. podijeljeni su srebrni počasni znakovi ovim članovima toga društva: L. Nagy, E. Hahn, M. Preml, N. Janković, F. F. Božić, D. Ormuš i F. Medřicky.

Splitsko muzičko društvo »Zvonimir« zaključilo je na svojoj izvanrednoj skupštini održanoj 2. V. 1923. pristupiti u Savez i sudjelovati kod natjecanja, što ga Savez priređuje.

Sabiranje dobrovoljnih prinosa za izdavanje »Zbirke zborova«. »Savez H. P. D. razaslao je 294 sabirna arka pjevačkim, muzičkim i kulturnim društvima. Dosada su vratila sabirne arke i poslala prinose ova društva: »Kolo« — Zagreb 16.783.25 D; predsjednik J. V i d a l i 1000 D; Hrvatska Žena 1269 D; Katolička ženska sveza —; Jugoslavenska žena —; »Lisinski« — Zagreb 250 D; Kolo sestara SHS —; »Katarina Zrinjska« 1381 D; »Davor« — Brod 122.5 D; »Matija Gubec« — D. Stubica 165 D; »Dvojnice« — Bjelovar 60 D; »Zora« — Karlovac 941.50 D; »Rodoljub« — Virovitica 198. 25 D; »Nada« — Karlovac 153 D; »Vijenac« — Varaždin 70 D; »Sava« — Zagreb 104.50 D; »Slavulj« — Petrinja 100 D; »Nada« — Mitrovica 155 D; »Preradović« — Đakovo 100 D; »Lipa« — Osijek 100 D; »Vlašić« — Travnik 250 D; »Golub« — Zagreb 125 D; »Jug« — Zagreb 315 D.

Vrijeme natjecanja pjevačkih društava iz Jugoslavije u Zagrebu ustanovljeno je pravilnikom, koji je društvima razaslan, na dane 1.—4. XI. 1923. Kako su međutim mnoga društva, osobito akademska zaželjela odgodu na kasnije, to će se u septembarskom broju saveznog glasila »Sv. Cecilije« i u posebnim dopisima naknadno ustanoviti točno dani natjecanja. Radi toga se i rok za prijavu produljuje do 15. VII. 1923.

Hrv. obrt. i radn. obraz. i pjevačko društvo »Domoljub« u Koprivnici održalo je 8. IV. o. g. svoju glavnu skupštinu i izabralo ovaj odbor: predsj. dr. B. Š e š e r i n, potpredsj. I. Č u p a n, tajnik J. N o v a č i ć, blagajnik I. H i r s c h l, poslovođe: V. F o r e n b a c h e r, J. Š t e f a n i ć, barjaktar F. K o p j a k, zborovođa M. K o l a r i ć, tamb. zborovođa V. P e t e k, odbornici: F. G o r n i č e c, M. J a m b r e k, L. P o d r a v a c, A. Š č a v n i č a r, S. T k a l č e c, nadzorni odbor: F. Š e m p e r, V. G r ü n w a l d, N. Š ć e t i n e c.

Hrv. pjev. društvo »Hrvat« u Gospiću izabralo je na glavnoj skupštini održanoj 24. I. 1923. ovaj odbor: predsjednik J. K o l a k o v i ć, potpredsjednik T. B a n, tajnik P. V r b a n, blagajnik I. K o l a č e v i ć; odbornici: M. P a d e n, F. Š m i d, G. R a u h, J. S o u k u p, I. H a m e r š m i d, J. S t a r č e v i ć, M. B r m b o l i ć, I. B e l o b r k; zamjenici: M. R o s a n d i ć, I. C r n i ć, M. S o n k u p, S. V u k e l i ć; revizori: V. V u k e l i ć, P. R u p č i ć; zborovođa M. V u k s a n.

Hrv. selj. pjevačko društvo »Podgorac« u Gračanima (kraj Zagreba) obdržalo je dne 22. IV. 1923. svoju glavnu godišnju skupštinu. Iz izvješća tajničkog razabrali smo, da je upr. odbor uložio sav svoj trud oko akcije za izgradnju vlastitog doma, pa mu je skupština izrazila zahvalnost. Poslije svih izvještaja pristupilo se izboru upr. odbora za poslovnu godinu 1923. te su izabrani: predsjednikom Ivan P u n t i j a r ml., potpredsjednikom M. P r e k u p e c, tajnikom J. A u g u s t i n, blagajnikom M. H a r a m i j a, arhivarom Val. B a n i ć, poslovodjom M. B u n j a k, barjaktarom M. F i l e t i n, zamj. M. B e š i ć, odbornicima J. P u n t i j a r, J. K r i v i ć, Stj. T r n č e v i ć, zborovodjom g. J. A u g u s t i n.

U nadzorni odbor izabrana su gg.: St. H o r v a t i n, N. B o š n i r i M. M a t k o.

U gradj. odbor izabrani su: ravn. učitelj g. St. H o r v a t i n, upr. općine g. V u k e k, te gg. S. S c h ö n b u c h n e r, M. M a t k o, Stj. K o s, J. K o s i P. T r n č e v i ć.

Iza obavljenog izbora zaključena je skupština sa pjesmom: »Lijepa naša«.

J. Augustin.

Hrv. pjev. društvo »Dvojnice« u Bjelovaru slavit će dne 29. i 30. VI. 1923. 50. godišnjicu svoga opstanka i kulturnog rada.

Pripreme za proslavu započele su, pa će ta proslava, prema odzivu društava, koja su već do danas (30. IV.) najavila svoje prisustvovanje, a nadamo se, da će se još mnoga prijaviti, biti jednodušna manifestacija sveukupnog rada svih naših pjevačkih društava, jer će svako od njih sudjelovati sa kojom tom točkom u koncertu.

Hrv. pjev. društvo »Neven« iz Subotice priredit će 7. VII. t. g. svoj koncerat u Zagrebu.

Natjecaj hrv. pjev. društva »Kolo« u Zagrebu. Jurya »Hudeb. Vybora Umelecké Besedy« u Pragu nije pronašla nijednu od prispjelih kompozicija apsolutno dobrom, pa zato nije odbor »Kola« nijednoj dopitao odredjenu nagradu od 15.000 K.

Molba urednika na Savezna društva. U sjednici »Saveza« od 26. XI. 1922. proglašena je »S v. C e c i l i j a« glasilom »Saveza«, pa je imadu Savezna društva po § 7. g) p r e t p l a t i t i u 2 p r i m j e r k a. Iako se sada već svršilo prvo polugodište g. 1923., podmirilo je do sada od 90 društava, koja pripadaju »Savezu« pretplatu njih samo 25 i to samo 8 za dva primjerka. Istina slao sam »Sv. C.« samo u jednom primjerku, no poslao sam svakomu društvu, koje je podmirilo pretplatu za dva primjerka, odmah i drugi primjerak. Iz ljubavi spram hrv. pjesme i njezinog napretka, ustupilo je Cecilijino društvo »Savezu« najpripravnije prostor za društvene vijesti, pa može od društava očekivati barem to, da podmiruju pretplatu. Molim zato slavna pjevačka društva, da što prije podmire i onako neznatnu pretplatu.

Nadalje molim slavna društva, da uredništvu šalju programe svojih koncerata, da mogu o tom izvijestiti u našem glasilu. Ako zamolim i to, da bi barem zagrebačka društva slala uredništvu ulaznicu za svoje koncerte, držim, da nisam prekoračio granice čednosti.

Nove muzikalije. U nakladi Saveza izašao je muški zbor Dr Božidara Širole: »De ima voda«, te se može dobiti kod Saveza.

Zbirka zborova I. svezak, koji sadržava dvadesetak muških i mješovitih zborova savremenih jugoslavenskih kompozitora, izaći će u najskorije vrijeme.

Natječaj. »Savez H. P. D.« raspisuje za Hrv. pjev. društvo »Zora« u Chicagu Ill. natječaj za osam muških zborova. Nagrada za pojedini zbor iznosi 5.000 (pet tisuća kruna). Izabrani će biti muški zborovi a capella, ili uz pratnju kojega glazbala ili orkestra.

Harmonizacije narodnih popijevki ne primaju se u natječaj.

Izbor teksta je slobodan.

Natjecati se mogu samo kompozitori Jugoslaveni.

Natječajne radnje ne smiju biti do sada već izvedene ni objelodanjene. Radnje valja poslati anonimno na predsjednika »Saveza« g. Josipa pl. Vidalia, Zagreb, Petrinjska ulica br. 50. pod motom, koji treba da bude označen na zapečaćenom omotu, a u njemu ima biti ime i adresa natjecatelja. Kompozicije ne smiju biti pisane rukom autorovom, jer će se inače jury, ako rukopis prepozna, ustegnuti od ocjene.

Ocjenu prispjelih radnja preuzet će jury, sastavljena od saveznih zborovoda gg. N. pl. Fallera i O. Smodeka te g. K. Odaka, člana Jugoslav. Udruženja Glazbenika, Zagreb.

Nagrađene kompozicije postaju vlasništvo Hrv. pjev. dr. »Zora« u Chicagu. Ill.

Natječajne radnje imaju stići do 1. septembra 1923. u 12 sati u podne.

Iz Cecilijina društva.

Darovi za naše glasilo. Otkako je izašao zadnji broj, stigli su nam ovi darovi za naše glasilo. V. g. **Nikola Medvedec**, dekan i žup. u Gjurgjevcu poslao nam je 100 Din. Na predlog v. g. konsist. i žup. u Čučerju **Franje Matosića** sakupljeno je i ove godine u **Granešini** prigodom proštenja na Sv. Trojstvo 85 Din. Zvonoljevac u Zagrebu bl. g. **Jakov Blazina** darovao je 50 Din. Po 25 Din doprinesli su bl. g. **Gabriel Kuković**, ravnatelj dobara i kupališta u Varaždinskim Toplicama; presvij. g. **Ferdo Hrdý**, apostol. administrator i žup. u Nišu te vel. gg. župnici **Cvjetko Vugić** u Krapinskim Toplicama, **Gustav Habunek** u Jakuševcu i **Stjepan Malec** u Donj. Vidovcu. Vel. g. **Franjo Jemeršić**, konsist. i žup. u Gušću poklonio je 20 Din, veleuč. g. dr. **Marko Novosel**, odvjetnik u Zagrebu 15 Din, a vel. g. **Franjo Leskovar**, prefekt nadb. konvikta u Požegi 10 Din. Nadalje smo primili po 5 Din od vel. gg.: **Vinka Premude**, župnika u St. Baški, **Franje Štefana**, dekana u Sv. Petru Čvrstecu, **Antuna Abjanovića**, župnika u Oborovu, **Vjekoslava Klobučeka**, kapelana u Šipku te vel. **župskog ureda u Andrijevcima**. Ova rubrika je ovaj put manja nego obično. Zato tim više zahvaljujemo plemenitim dobročincima, koji su se i u ovim ljetnim mjesecima sjetili našeg glasila. Vrućine doduše ove godine nema, no uredništvu je ipak vruće, jer je u brizi, kako će podmiriti znatne troškove za dojduća dva broja ove godine. Do sada je, hvala Bogu, sve podmireno.

Cijenjenim pretplatnicima. Ovih dana došao je k uredniku jedan pretplatnik i htio, da podmiri pretplatu za sebe i za svoju župsku crkvu. Svakako oduševljen naš pristaša, koji se ne zadovoljava s time, da pretplaćuje na naše glasilo svoju crkvu, već hoće, da bude i sam pretplatnikom, dok je velik broj njih, kojima je teško, da pošalju pretplatu iz crkv. blagajne za list, koji mora imati svaka župska crkva. Dakle već u tom zaslužuje, da ga pohvalimo. No još je ljepše, da je on već početkom siječnja podmirio pretplatu i za sebe i za svoju crkvu. Bilo bi poželjno i u redu, da se pretplata pošalje već u siječnju, kao što je učinio taj naš uzornik pretplatnik. Ne treba se nitko bojati, da ćemo, kad bi se, recimo, dogodilo, da bi tko ponovno došao platiti pretplatu, drugiput tu od njega ubrati, jer je u našim knjigama sve točno zabilježeno. No zabilježeno je i to, da mnogi naši pretplatnici sve do danas nisu podmirili pretplatu. Spomenuti cijenjeni naš pretplatnik je doista passer solitarius in tecto ili kako bi hrvatski kazali bijela lastavica u broju naših pretplatnika. Ima ih lijep broj, koji su savjesno podmirili ovogodišnju pretplatu, a ima ih još više, koji nisu to sve do sada učinili. Neka ovi potonji dopuste, da pokucamo na njihova plemenita srca i da ih zamolimo, da to što prije učine. Dojdući broj slati ćemo samo onima, koji su podmirili pretplatu. Vremena su teška, svaki list papira stoji danas gotovo više nego prije čitava knjiga, pa zato treba, da budu čisti računi. Ne stavljamo na svaku stranicu pitanje: jesi li podmirio pretplatu? i nerado opominjemo, pa se zato nadamo, da će ove naše blage riječi, koje je diktirala samo briga za opstanak našeg glasila, koristiti.

Glavna skupština Cecilijina društva. Kako smo već u zadnjem broju javili, biti će glavna skupština Cecilijina društva dne 20. kolovoza o. g. na dan poslije euharističkog kongresa. Vrijeme, mjesto i dnevni red će se pravodobno oglasiti u »Katoličkom listu«. Eventualni predlozi moraju se 14 dana prije skupštine pismeno podnesti predsjedništvu društva. Molimo, da na skupštinu dodju svi, kojima je na srcu preporod i procvat hrv. crkvene glazbe. Valja da se medjusobno sporazumimo, oduševimo i osokolimo na daljnji rad.

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 25 din., za škole i djake 20 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Kaptol br. 19.).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: FRANJO DUGAN. — TISAK »NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU

Nek je svašta...

Premijera Novákove »Lucerne«. Dne 13. V. izvodila se u »Nar. divadlu« u Pragu prvi put najnovija opera V. Novaka »Lucerna« pod ravnanjem dr. Otokara Ostržila. Za libreto toj glazbenoj priči u 4 dijela poslužila je skladatelju istoimena drama Aloisa Jiraseka. — Opera je sjajno uspjela.

Novi instrumenat »oskalyd« izumio je dr. Hans Lüdtke, a napravila ga poznata tvrtka za gradnju orgulja Walcker-Lüdtke u Ludwigsburgu. Novi instrumenat je po načinu gradjenja sličan orguljama, ipak se po svom učinku i izražaju razlikuje od orgulja. Ima samo malen broj registara, kojih svirala se pomoću donjih i gornjih spojki (koppeln) što izdašnije iskorišćuju. Taj instrumenat ima ne samo punoću i jakost orgulja, već i dinamsku okretnost klavira, pa se nadaju, da će se na njemu moći dobro izvoditi novije klavirske kompozicije.

O glazbi u Tibetu donio je zanimljive podatke H. Somervell, član ekspedicije na brdo Everest u Daily Telegraphu 30. XII. pr. god. On hoće da dokaže srodnost izmedu slavenske i tibetske glazbe; da li imade pravo, drugo je pitanje. On veli »prva pjesma, koju sam slušao kad sam došao u Tibet, samo se je u jednoj noti razlikovala motivom fagota u prvih pet takta: Svečanost u proljeću od I. Stravinskoga i daljnja opažanja su mi nedvoumno pokazala, da je tim pjesmama zajedničko vrelo s ruskim tradicionalnim pjesmama zadnjih 30 godina. Pjesme u Tibetu složene su na pentantonskoj škali (prikazane crnim tastama na glasoviru). A što još više začudjuje je to, da duh pjesama tibetskih neprekidno sjeća na ruske opere Mussorgskoga, na balete Stravinskoga i možda nada sve na Slavenske plesove od Dvořaka. Prem umjetnost tibetanska u glavnom sliči na kinesku, glazba je sasma različna od svih okolišnih krajeva, te je slična ruskoj i zapadnoj glazbi. Čini se, da je Turkestan bio zajednički glazbeni izvor kao za Rusiju i Slavene na zapadu tako i za centralnu Aziju na istoku. Bilo kako mu drago sigurno je, da Turkestan spaja kao prsten ruske i tibetske pjesme.«

(Musica d'oggi. 1923. V. str. 152.) **Dr. E. L.**

Uspomene iz Kaira. Frederich Kitchener iznosi u londonskom »The Musical Times« svoje uspomene iz Kaira, gdje je proveo nekih 10 godina radeći na muzici. On piše medu ostalim ovo:

Velika oznaka kairskoga muzičkog života je opera, otvorena 1870. za vrijeme svečanosti kod inauguracije sueskog kanala. Tadanji khedive Ismail paša, otac sadanjega sultana Fouada, pozvao je Verdia da za tu priliku napiše jednu operu s egipatskim sadržajem. Rezultatom toga bila je Aida. Od tada, s izuzetkom ratnih godina, radila je opera svake sezone. Kairci poznavaju dobro stare i moderne talijanske i francuske opere; i jao pjevaču, koji dode nespreman pred kairsku publiku. Sâm sam bio prisutan kad su jednoga takvog nesretnika izbacili s pozornice dovikujući mu »ubojice«!, a malo zatim ostavio je on za uvijek i sam Egipat.

Bio sam u operi većinom četiri puta na sedmicu, gdje sam slušao najbolje francuske, talijanske i njemačke opere — od posljednjih najviše Wagnera. (Čak i Straussovu Salomu čuli smo prije od vas otočana!). U proljeću 1912. izvodila se Aida kod velike piramide. Bila je to ideja Saint-Saënsa, koji je prije rata redovito provodio zimu u Kairu. Tako što se ne bi lako desilo u Engleskoj. Opazio sam, da moji sunarodnjaci malo polaze ovdješnju operu; bilo ih je tek nekoliko u dupkom rasprodanoj kući: a sigurno je ponižavalo narodni ponos to, da se ovdje još nikad nije izvodila nijedna britska opera.

Pa ipak si britska glazba lagano krči put u Kairu. Svake nedjelje od oktobra do maja daju se orkestralni jutarnji koncerti u golemom kursalu. Baš prije mog odlaska rekao mi je signor Bonomi, dirigent, da će se izvoditi Elgarove Enigma-varijacije. »Osobito genijalno djelo!« kliknuo je oduševljeno.

Egipat je prekrasna zemlja za pianistu; njegove se ruke ne mogu nikada ohladiti. Imao sam u Kairu kao učitelj glasovira učenika iz dvadeset i dvije narodnosti — Britanaca, Australaca, Amerikanaca, Francuza, Talijana, Grka, Španjolaca, Belgijanaca, Švicaraca, Rusa, Danaca, Austrijanaca, Maltežana, Egipćana, Turaka, Sirijaca, Židova, Albanaca, Cirkažana, jednoga Norvežana, jednog Madžara i jednog čistokrvnog Arapa. Egipatske i tursko-egipatske dame, većinom iz porodica paša, mnogo se bave muzikom; neke od njih vanredno dobro igrale Bacha, Beethovena i Chopina, govorile glatko nekoliko jezika, bile veoma načitane i vješte u konverzaciji. Zabavljale su me s mnog ljubaznosti, na svojim čajankama. Medu bolje odgojenim egipatskim ženama postoji pokret za gajenje i razumijevanje najbolje evropske muzike.

Narodna arapska muzika takoder je silno interesantna i ako nije baš osobito privlačiva za evropsko uho. Prije neko tri godine pokrenut je u Kairu klub orijentalne muzike, kojemu je u odboru bio Gafar paša (kasniji ministar unutrašnjih diela, koji je bio i moj učenik). On bi me često poveo na mjesečne muzičke produkcije, čiji su programi bili nešto predugi za užitak, jer trajahu po tri sata bez prekida. Najznatnije su priredbe na 'ood, nekoj vrsti gitare; gandon, egipatski cimbal i kamanga, mala violina. U Gafar pašinoj kući čuo sam jednom nekoga beya, koji je vanredno svirao na 'ood.

Osobita znamenitost kairskog života su »pjevačice«. Sitti (gospoda) Tawhida je najznamenitija i najbogatija od sviju. Ona drži dvoranu u središtu grada na mjestu, koje se zove »alf leyl wa leyla« ili «hiljadu i jedna noć«. Ona je lijepa žena, ne više mlada, zapravo, srednjih godina. Krupna i ne više s najboljim glasom, dolazi na podij raskošno odjevena s nebrojnim zlatnim narukvicama, koji joj pokrivaju ruke i zglobove i s teškim zlatnim lancem oko vrata. Ona svaki put napuni kuću. **I. Gj.**

Graz. Fiskus, koji je tražio za se 40% od čistog dobitka, skrivio je, da su opustošene dvorane za koncerte. A opera je davala iz dana u dan dosadne, stare programe. I već je aktualno postalo, da se i opera zatvori. Dvije su stvari spasle situaciju barem za čas. Iz Stettina je došao mladi kapelnik Cl. Krauss, koji je reorganizovao i podigao orkestar do zamjerne visine, i koji je dao na repertoar moderna djela (Nažalost bi otpozvan na operu u Wien). Financijalno pak pitanje opere riješio je veleindustrijalac Dr. V. Wutte, koji je nesebično osigurao ovo teško i škakljivo pitanje. (»Die Musik«, jan. 1923.). **Vj. L.**

Dortmund. G. B u n k o v »Belsazar«, simfonijski sastavljena balada za zbor, izvrsno je uspjela. Orkestralni dio se osobito lijepo ističe, dočim se muški zbor nije mogao potpuno razviti. U cijelom nije od velike važnosti. — Bolja, samostalnija i zrelija je radnja K. K ä m p f o v a »Moć pjesme«, simfonija za muški zbor, mezzosopran, veliki orkestar i orgulje. Utisak bi bio impozantniji, ako bi se gdjekoje partije skratile.

Stuttgart. Filharmonijski zbor izveo je G. v. K e u s s l e r o v marijanski oratorij »Majka«. Upadno osebujan slog. Opreka pojedinih dijelova jest premalena. Glas Marijin (Olga Blomé) bijaše odista prekrasan. Zbor se osobito lijepo uživio, akoprem se slog ovog djela znatno razilazi od običnih kompozicija ove struke. Veliki interes bijaše posvema opravdan.

(»Die Musik«, febr. 1923.). **Vj. Lončar.**

Kr. muzička akademija u Zagrebu imala je na završetku škol. godine 1922./23. u pripravnom tečaju 135 u nižoj školi 236, u srednjoj školi 206, u visokoj školi 47 učenika. U nižoj, srednjoj i visokoj školi učilo je 47 učenika solo pjevanje, 231 klavir, 72 gusle, 15 čelo, kontrabas 2, orgulje 1, flautu 6, fagot 1, rog 3, trublju 1. — Na akademiji bila su 43 učitelja.

Jugoslavenska Matica u Zagrebu priredila je 3. VI. 1923. u korist naše istarske braće u hrv. glazb. zavodu svečanu matineju. Na toj matineji otpjevao je o. K a m i l o K o l b ariju iz Händlova: Mesije: »Taj rod, što u tami staše« i jednu Schubertovu pjesmu. O. Kolb je ponovno dokazao, da ima ne samo izvrsnu školu i vrlo krasan i gibak glas, već i duboki muzikalni osjećaj. Gdjica L u j z a H o l u b o v á odsvirala je na harfi vrlo dotjerano Lisztovu: Consolation i Debussyeve: Arabeske. Na svršetku je pako hrv. udruženje »L i s i n s k i« izvelo III. dio dr. B. Širolinog ciklusa »Pjesni razlike« i ponovno pokazalo ne samo svoju pjevačku vještinu i shvaćanje, već i ljepotu tog Širolinog djela.

Gregorius-Blatt. Organ für katholische Kirchenmusik. — što izlazi već 47. godinu u nakladi knjižare L. Schwann u Düsseldorfu (izdavač župnik dr W. Kurthen) postat će sada, iza kako su prestala izlaziti oba crkveno-glazbena lista u Regensburgu, službenim glasilom sveopćeg njemačkog Cecilijinog društva.

Na katoličkom sastanku u Beču (od 28. VI. do 1. VII.) raspravljat će se i o crkvenoj glazbi. M. H e u m a n n referirati će o temi: »Die Kirchenmusik eine Kultus- und Kulturfrage«, dr. A. W e i s s e n b ö c k o: »Die ideelen und materiellen Voraussetzungen einer gedeihlichen Entwickelung der kath. Kirchenmusik«, a V. G o l l e r o temi: »Kirchemusikalische Orts-, Landes und Bundesorganisation«. Osim tih predavanja biti će na sastanku i crkveno-glazbenih produkcija.

Službeni podaci »der Internationalen Gesellschaft für zeitgenössiche Musik«. To društvo stoji iznad svih političkih sfera. Prva konferencija delegata (sviju) nacijâ protekla je bez ikakve nesuglasice. Dokazala je, da ih vežu iskrene veze plemenite umjetnosti. Englesku je zastupao: Edwin Evans, Talijansku: G. M. Gatti, Njemačku: A. Weissmann, Francusku: M. Ravel, Austriju: R. Réti, Čehoslovačku: J. B. Jirak i E. Steinhard, Dansku: Sven Felumb, Švicarsku: W. Reinhard, Ameriku: César Saerchinger. Rasprave je vodio Edw. J. Dent, koji je potpuno dorasao svojoj teškoj i kompliciranoj (zbog raznih jezika!) zadaći. Njemu se ima u prvom redu zahvaliti odlični uspjeh konferencije. Londonci se iskazaše svojom gostoljubivošću.

Konačno bi izabran internacionalni jury za 6 komornih koncerta (Salzburg, 8.—14. augusta): E. Goossens (Engl.), A. Caplet (Franc.), H. Scherchen (Niem.), O. G. Sonneck (Amer.), Il. Pizzetti (Tal.), Al. Zemlinsky (Čsl.). Ako bi se za Salzburg našlo neprebrodivih poteškoća, onda preostaje ponuda Čsl. rep. za Prag. Tehničke pripreme za svečanost preuzeti će gg. Rétti, Damisch, Stephan, Reinhart.

Ovo po izbor društvo nije nikakva clique. Jasno je, da i ono mora imati svoje dušmane. No to ne smeta ozbiljnog i samosvijesnog radnika. (»Die Musik«, g. 1923. str. 478. i 557).

Vj. L.

Jedna moderna komična opera od Bernarda Schustera (»Der Dieb des Glücks«). To je novost za naše doba. Evo zašto. Nastala je čitava legija Wagnerijanskih epigona, koji su po svom velikom uzoru stvarali patetična djela, dočim je područje vesele opere ostalo čedno u prikrajku. Ta znano je, da komična opera iziskuje više genijalnosti, inspiracije, i da slabiji darovi ubrzo istroše ovdje svoju snagu i stvaranje, dočim kod ozbiljnih djela laglje prikriju svoju slaboću. Rijetka manjina nadarena je finim humorom i dirljivom šalom, koja učini, da se sa suzama u oku smješimo, da si u plemenitom veselju razblažimo grud i srce. No veći dio publike je tup za takove nježne utiske. Ona doduše hvali maleni broj dobrih komičnih opera, a ipak je upravo ta publika kriva, što se tako rijetko izvadaju. Koje čudo ako se naši moderni ugiblju ovom nezahvalnom području. To više pažnje zaslužuje berlinski skladatelj B. Schuster, u koga je nadarenosti iznad prosječnosti za glazbenu karaktenistiku, pravi humor, parodistična šala. Težište opusa leži u orkestru (s kojim postupa začudno štedljivo), koji izvadi čudne učinke i nikada ne zamršuje svježu melodijsku liniju glasova. — »Der Auftakt«, 1923, br. 3.

Vj. L.